

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

KATEDRA ROZVOJOVÝCH STUDIÍ

Lucie Příborská

**ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE VYBRANÝCH
STÁTŮ STŘEDNÍ EVROPY (VISEGRÁDSKÉ SKUPINY)**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Opršal

Olomouc 2011

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma
„Zahraniční rozvojová spolupráce vybraných zemí střední Evropy
(Visegrádské skupiny)“

jsem vypracovala samostatně.

Veškeré použité podkladové materiály a prameny uvádím v příloženém seznamu
literatury.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

Poděkování

Ráda bych tímto vyjádřila poděkování vedoucímu práce Mgr. Zdeňku Opršalovi za cenné připomínky, vstřícný přístup a odborné vedení diplomové práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie PŘÍBORSKÁ**
Osobní číslo: **R080260**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Zahraniční rozvojová spolupráce vybraných států střední Evropy (Visegrádské skupiny)**
Zadávací katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je charakterizovat rozvojové politiky jednotlivých zemí Visegrádské čtyřky a porovnat jejich systémy zahraniční rozvojové spolupráce. Dále se práce snaží shrnout negativní a vyzdvihnout pozitivní příklady z praxe, popsat dosavadní kooperaci zemí Visegrádu na poli zahraniční rozvojové spolupráce jako celku a nastínit možnosti jejího budoucího směřování.

Rozsah grafických prací:	dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy:	20 - 25 tisíc slov
Forma zpracování diplomové práce:	tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:	viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Zdeněk Opršal**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání diplomové práce: **3. listopadu 2008**
Termín odevzdání diplomové práce: **14. května 2010**

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

L.S.

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 16. dubna 2011

ABSTRAKT

Předmětem diplomové práce je zahraniční rozvojová spolupráce střeoevropských postkomunistických zemí, tzv. Visegrádské skupiny. Nejprve se práce věnuje popisu historického vývoje rozvojové spolupráce, který zásadně ovlivnil charakter současné rozvojové spolupráce. Dále se zaměřuje na vybrané oblasti zahraniční rozvojové spolupráce a porovnává rozvojovou spolupráci jednotlivých států Visegrádu. Udává některé pozitivní a negativní příklady rozvojové spolupráce z praxe. V neposlední řadě se snaží nastínit možné formy budoucí spolupráce mezi státy Visegrádské skupiny.

Klíčová slova: zahraniční rozvojová spolupráce, oficiální rozvojová pomoc, rozvojové země, rozvoj, Visegrádská skupina, Evropská Unie

ABSTRACT

The object of the diploma thesis is foreign development cooperation of the Central European post-communist states, so called Visegrad Group. In the first instance the thesis applies to the description of historical evolution of the development co-operation which essentially influenced the character of present development cooperation. Further the thesis focuses on selected parts of foreign development cooperation and compares development cooperation of particular Visegrad states. The thesis indicates some positive and negative examples of the development cooperation experience. Least but not last the thesis tries to outline the possibilities of the future cooperation within the Visegrad Group countries.

Key words: foreign development co-operation, official development assistance, developing countries, development, Visegrad Group, European Union

Obsah

Seznam tabulek	9
Seznam obrázků	9
Použité zkratky	10
1. ÚVOD	13
2. HISTORIE ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ VISEGRÁDSKÉ SKUPINY	15
2.1 Historie ZRS před pádem Sovětského svazu socialistických republik	15
2.2 Období transformace postkomunistických států	19
2.2.1 Oficiální rozvojová pomoc	25
2.2.2 Teritoriální a sektorové priority	28
2.3 Členství v Evropské Unii a z něho vyplývající závazky	30
3. KOMPARACE	35
3.1 Institucionální a legislativní zajištění ZRS	35
3.1.1 Česká republika	36
3.1.2 Slovensko	39
3.1.3 Polsko	41
3.1.4 Maďarsko	43
3.2 Geografické zaměření a teritoriální priority ZRS	46
3.2.1 Česká republika	49
3.2.2 Polsko	50
3.2.3 Maďarsko	52
3.2.4 Slovensko	54
3.3 Sektorové priority	59
3.4 Oficiální rozvojová pomoc a její efektivita	61
3.4.1 Barcelonské závazky a jejich plnění	62
3.4.2 Fenomén tzv. „zkreslené pomoci“ (inflated aid)	64
3.5 Formy rozvojové pomoci	67
4. POZITIVNÍ A NEGATIVNÍ PŘÍKLADY ZRS	70

5. MOŽNOSTI KOOPERACE VISEGRÁDSKÝCH ZEMÍ V OBLASTI ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE	76
5.1 Stručná historie a vývoj Visegrádské skupiny	76
5.2 Počátky společné rozvojové spolupráce Visegrádských zemí	78
5.3 Možnosti budoucí spolupráce	82
6. ZÁVĚR	86
7. POUŽITÁ LITERATURA	89
8. PŘÍLOHY	106

Seznam tabulek

Tab. 1: Vstup Visegrádských států do mezinárodních organizací	s. 22
Tab. 2: Objem ODA v USD a v poměru k HND zemí V4 v roce 2001	s. 27
Tab. 3: Geografické zaměření Visegrádských zemí v roce 2003	s. 29
Tab. 4: Prioritní a projektové země ODA států V4 v roce 2010	s. 56
Tab. 5: Objem ODA skupině LDCs včetně anulace dluhů	s. 58
Tab. 6: Podíl zkrácené pomoci z celkového objemu bilaterální ODA	s. 66
Tab. 7: Příspěvky Visegrádských států do 10. EDF	s. 68

Seznam obrázků

Obr. 1: Podíl ODA na HND Visegrádských států mezi lety 1998–2001	s. 26
Obr. 2: Podíl multilaterální ODA z celkové ODA České republiky, Slovenska a Polska	s. 28
Obr. 3: Bilaterální ODA (včetně anulace dluhů) zemím LDCs a ostatním rozvojovým zemím mezi lety 2004–2005 (v mil. USD)	s. 58
Obr. 4: Objem ODA/HND zemí V4 v letech 2003–2010	s. 61
Obr. 5: Celková ODA států Visegrádu mezi lety 2001–2010	s. 63

Použité zkratky

ACP	státy Afriky, Karibiku a Pacifiku (The African, Caribbean and Pacific Group of States)
CIDA	Kanadská mezinárodní rozvojová agentura (Canadian International Development Agency)
ČRA	Česká rozvojová agentura
ČR	Česká republika
DAC	Výbor pro rozvojovou pomoc OECD (Development Assistance Committee)
EDF	Evropský rozvojový fond (European Development Fund)
EU	Evropská Unie (European Union)
HDP	Hrubý domácí produkt
HND	Hrubý národní důchod
ILO	Mezinárodní organizace práce (International Labour Organisation)
IMF	Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund)
LDCs	Nejméně rozvinuté země světa (The Least Developed Countries)

LICs	Země s nízkými příjmy (Low Income Countries)
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí (Millenium Development Goals)
MICs	Země se středními příjmy (Middle Income Countries)
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
OA	Oficiální pomoc (Offical Assistance)
ODA	Oficiální rozvojová pomoc (Official Development Assistance)
ODACE	Oficiální rozvojová spolupráce pro střední Evropu (Official Development Assistance in Central Europe)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Co-operation and Development)
PAÚ	Palestinská autonomní území
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SAMRS	Slovenská agentura pro mezinárodní rozvojovou spolupráci
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SR	Slovenská republika
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)

UNICEF	Dětský fond OSN (United Nations Children's Fund)
USA	Spojené státy americké (United States of America)
V4	Visegrádská čtyřka
WB	Světová banka (World Bank)
WHO	Mezinárodní zdravotnická organizace (World Health Organisation)
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organisation)
ZRS	Zahraniční rozvojová spolupráce

1. ÚVOD

Zda má poskytování rozvojové pomoci smysl, bylo v odborných kruzích během předchozích padesáti let často předmětem diskuse. Zdálo se, že rozvojová pomoc státům nepomáhá v rozvoji, ale naopak je udržuje v závislém vztahu vůči rozvinutým zemím a v rozvoji jim brání. Postupem času se ukázalo, že problémem nebyla rozvojová pomoc jako taková, ale nevhodně zvolené formy, jejichž prostřednictvím byla státům poskytována. Pouze bylo nutné změnit přístup donorských států, zavést partnerský vztah mezi dárci a příjemci pomoci a zaměřit se na opravdové potřeby recipientských zemí. Dnes již není pochyb o tom, že by se vyspělé státy měly podílet na rozvoji těchto zemí a snažit se jim maximálně pomáhat v boji proti chudobě a podporovat je na cestě k vyspělosti. Motivem jim je morální zodpovědnost, ale i propojenost současného světa, kdy problémy v jedné části světa mají globální dopad. Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko jsou již nějakou dobu plnoprávními členy vyspělého mezinárodního společenství a jako takoví mají povinnost aktivně participovat na řešení problémů rozvojového světa. Dá se však srovnávat úroveň jejich rozvojové spolupráce s ostatními vyspělými státy? Jaký je současný stav jejich rozvojové spolupráce? Je jimi poskytovaná pomoc dostatečná a efektivní? Dosáhly již státy v rozvojové spolupráci svých limitů? Na tyto a další otázky se snaží autorka odpovědět v této práci.

Cílem diplomové práce je poskytnout objektivní pohled na problematiku zahraniční rozvojové spolupráce vybraných středoevropských států a jejich srovnání. Práce je rozdělena do čtyř kapitol.

První kapitola se zaměřuje na historický vývoj rozvojové spolupráce. Nejprve popisuje společné počátky poskytování rozvojové pomoci v jednotlivých zemích pod taktovkou komunistické strany, poté stav rozvojové spolupráce během následného procesu demokratizace a přechodu na tržní ekonomiku a nakonec závazky, které vyplynuly pro státy Visegrádu z členství v Evropské Unii.

Hlavní druhá kapitola je věnována charakteristice a komparaci vybraných dílčích oblastí ZRS. Konkrétně se zabývá institucionálním a legislativním zajištěním rozvojové

spolupráce, teritoriálními a sektorovými prioritami, oficiální rozvojovou pomocí a převažující formou poskytované pomoci – multilaterální pomoci.

Třetí kapitola udává pozitivní a negativní příklady zahraniční rozvojové spolupráce a definuje principy, o které by se úspěšná spolupráce měla opírat.

Poslední kapitola shrnuje okolnosti vzniku a vývoje Visegrádské skupiny, poskytuje popis dosavadní kooperace v rámci rozvojové spolupráce uvnitř této skupiny a nastiňuje možnosti jejího budoucího směřování.

Diplomová práce navazuje a rozšiřuje bakalářskou práci, která se zabývala komparací zahraniční rozvojové spolupráce České republiky a Slovenské republiky. Jako hlavní prostředek zpracování byla použita rešeršně-kompilační metoda. Vzhledem k omezenému počtu knižních pramenů zaměřených na problematiku zahraniční rozvojové spolupráce Visegrádských zemí byly ke zpracování diplomové práce využity v první řadě internetové zdroje. Cenným zdrojem oficiálních dat a dokumentů byly webové stránky Ministerstev zahraničních věcí, rozvojových agentur a platforem rozvojových organizací jednotlivých států. Především pak v případě České republiky a Slovenska. Velmi přínosné byly i analýzy neziskových organizací a odborné články, které poskytují kritičtější úhel pohledu na stav rozvojové spolupráce ve vybraných zemích.

Kurzíva je použita pro označení důležitých dokumentů týkajících se rozvojové spolupráce a v kombinaci s uvozovkami pro lepší přehlednost při výčtu uváděných kategorií. Formou poznámek pod čarou jsou objasněny pojmy, které vyžadují podrobnější vysvětlení. Veškerý převzatý grafický materiál, který je součástí práce, byl před použitím upraven.

2. HISTORIE ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ VISEGRÁDSKÉ SKUPINY

2.1 Historie ZRS před pádem Sovětského svazu socialistických republik

Českou republiku, Slovensko, Polsko a Maďarsko spojuje nejen geografická blízkost, ale i stejný historický vývoj po značnou část minulého století. Po druhé světové válce se ve všech státech dostal k moci režim komunistické strany a řídil v nich veškeré dění až do konce roku 1989. Po čtyřicet let tak byly tehdejší Československo, Polsko a Maďarsko formálně nezávislými státy, ale prakticky byly součástí socialistického východního bloku pod vedením Sovětského svazu a byly označovány za jeho evropské satelity. Zahraněční pomoc začaly státy ve větší míře poskytovat na počátku 60. let minulého století (EXNEROVÁ, 2005).

Sovětský blok usiloval o rozšíření svojí sféry vlivu o státy, které ještě nebyly zcela „v moci“ imperialismu a snažil se získat na svoji stranu co největší počet nově nezávislých států. Převážná většina těchto zemí, o které měl režim zájem, se nacházela v Africe, kde se prostřednictvím národně osvobozeneckých hnutí vymaňovaly státy z koloniální správy a postupně získávaly nezávislost. „Rozvojová pomoc“ nově nezávislým africkým státům se tak stala dalším prostředkem mocenského boje, již v té době označovaný pojmem studená válka, mezi dvěma velmocemi tehdejší doby – Sovětským svazem socialistických republik (SSSR) a Spojenými státy americkými (USA). Vlády jednotlivých států východního bloku tedy poskytovaly silně ideologicky a politicky motivovanou rozvojovou pomoc zemím, které se rozhodly jít cestou socialistického resp. nekapitalistického rozvoje či zemím, ve kterých již socialismus byl u moci. (PŘÍBORSKÁ, 2008)

„Nekapitalistickou cestu rozvoje“, ve smyslu osvobození rozvojových zemí z moci koloniálních mocností (tzv. politickou liberalizaci) a vymanění se z kapitalistického neboli imperialistického režimu (tzv. ekonomickou liberalizaci), považuje VENCATO

(2007) za hlavní rozvojovou teorii Sovětského bloku po druhé světové válce. Hlavním cílem teorie „nekapitalistické cesty rozvoje“ bylo ospravedlnit angažování Sovětského svazu v národně-osvobozeneckých bojích, které probíhaly v rozvojových zemích v padesátých letech minulého století. (VENCATO, 2007)

Model pro poskytování zahraniční pomoci byl pro všechny státy bloku stejný a v podstatě se řídil zájmy Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP)¹, jejíž byly všechny státy zakládajícími členy. Stěžejní byl vztah dané rozvojové země vzhledem k bloku. Dodávkami zboží zásobovala RVHP až 75 rozvojových zemí a často se jednalo o tzv. „socialistickou výpomoc“ (ŠIMEK, 2010).

Zahraniční politika zemí východního bloku rozdělovala rozvojové země do tří kategorií. Jednalo se o země „závislé na imperialismu“, jež neměly žádný zájem o jakýkoliv kontakt se Sovětským blokem a kterým z tohoto důvodu nebyla poskytována žádná zahraniční pomoc. Kromě Mali a Guineje sem patřily všechny bývalé kolonie Francie v černé Africe. Do druhé patřily země, se kterými měl SSSR „oboustranně prospěšné/výhodné hospodářské vztahy“. Jednalo se o země, které přestože odmítly socialistickou cestu rozvoje, navázaly s východním blokem obchodní styky a fungovaly jako zdroj cenných surovin a zemědělských plodin, kterými by jinak SSSR nedisponoval (kakao, tropické ovoce, fosfáty, atd.). První a zároveň prioritní kategorií byly země „přednostního zájmu“. Do této skupiny se mohly státy zařadit nastoupením nekapitalistické cesty rozvoje, realizací tzv. pozitivní neutrality či navázáním přímých diplomatických a obchodních styků se státy východního bloku. Z důvodu chaotického vývoje afrických zemí byla později vytvořena doplňující kategorie zemí „blížících se zemím přednostního zájmu“. (ZÍDEK, 2006; ZÍDEK, SIEBER, 2007)

---

¹ Organizace RVHP byla založena v roce 1949 a její činnost trvala až do rozpadu SSSR v roce 1991. Mezi členy RVHP patřily následující státy: Albánie, Bulharsko, Československo, Maďarsko, Mongolsko, Německá demokratická republika, Polsko, Rumunsko, SSSR, Vietnam a jeden přidružený člen – Jugoslávie. RVHP sloužila jako nástroj SSSR k centrálnímu řízení jednotlivých ekonomik východního bloku. Zároveň mělo být jejím prostřednictvím dosaženo zvýšení životní úrovně, produktivity práce a vědecko-hospodářského pokroku. RVHP přerozdělovala zboží vyprodukované jednotlivými členskými státy na principu rovnosti. Tento systém znevýhodňoval průmyslově vyspělejší či surovinově bohatší země ve prospěch těch zaostalejších. (ŠIMEK, 2010)

Dle EXNEROVÉ (2005) platila pro Československo mírně upravená kategorizace rozvojových zemí. Počet skupin se shoduje. „*Mimoevropské socialistické země*“, „*země přednostního zájmu*“, „*země československého zájmu z hlediska rozvoje dlouhodobých politických a hospodářských vztahů*“ a „*ostatní rozvojové země*“. Do kategorie mimoevropských socialistických států v 60. letech řadí Laos, Kambodžu, Vietnam, Severní Koreu, Mongolsko a Kubu a do zemí přednostního zájmu Ghanu, Mali a Guineu. Stejně země udává i WAISOVÁ (2005), ale nspecifikuje, o jakou skupinu se jedná.

Podobné rozdělení se uplatňovalo i v případě Maďarska, kde byla zahraniční pomoc realizována taktéž se třemi skupinami rozvojových zemí. Nejdůležitější skupinu tvořily „*rozvojové země se zřejmým komunistickým režimem*“, kam se řadily stejné státy jako do výše zmíněné československé kategorie mimoevropských socialistických států. Do kategorie „*rozvojových zemí se silně socialisticky orientovanými vládami*“ patřily Afghánistán, Angola, Etiopie, Jižní Jemen, Kapverdy, Mozambik, Nikaragua, atd. Poslední skupina se sestávala z „*rozvojových zemí, které samy sebe považovaly za neutrální, ale pro blok bylo důležité jejich potenciální spojenectví*“. Jednalo se například o Alžírsko, Irák, Libyi, Nigérii, Súdán, Sýrii a Tanzanii. (HUN-IDA, 2004) Seznam prioritních příjemců polské pomoci není znám, ale vzhledem k tomu, že pomoc byla poskytována podle stejného vzoru, jednalo se pravděpodobně o velmi podobnou skupinu států (BAGINSKI, 2002).

Rozvojovou pomoc poskytovanou státy východního bloku můžeme rozdělit do tří hlavních skupin. První kategorií byla hmotná pomoc ve formě dodávek potravin, školních potřeb, pracovního nářadí, léků a lékařského vybavení apod. Významnou část hmotné pomoci do rozvojových zemí tvořily v případě Československa i dodávky zbraní. (ZÍDEK, 2006) Do druhé skupiny patřila finanční pomoc v podobě vládních úvěrů na zboží, služby, zvýhodněných úvěrů či dodávek investičních celků (Rozvojovka a, 2007). Finanční pomoc a hmotná pomoc (zejména dodávky zbraní) byla často zneužívána jako forma podpory opozičních stran sympatizujících se socialistickým režimem. Poslední skupinu tvořila technická pomoc, jež spočívala v poskytování know-how prostřednictvím vysílání odborníků ze zemí východního bloku do rozvojových zemí či přijímáním stážistů z rozvojových zemí. (ZÍDEK, SIEBER, 2007) Jak uvádí

SZENT-IVÁNYI a TÉTÉNYI (2008) v některých částech Blízkého východu, severní a subsaharské Afriky je dodnes živá vzpomínka na maďarskou technickou pomoc.

Nezanedbatelnou položku technické pomoci a zároveň jednu z nejvýznamnějších forem tehdejší rozvojové spolupráce představovala studijní stipendia pro studenty z rozvojových zemí na vysokých školách jednotlivých zemí bloku, především v Československu. Například v roce 1960 poskytlo Československo 581 stipendií ke studiu. Téměř polovina studentů pocházela z Afriky (285), pak následovali studenti z Asie (240) a nakonec z Latinské Ameriky (56). (KSČ, 1961a) Řada rozvojových zemí nalákána vidinou rychlého průmyslového růstu po vzoru zemí východního bloku, přijala centrálně plánovanou ekonomiku (DAUDERSTÄDT, 2002). Se vzrůstajícím počtem zemí usilujících o socialistickou cestu rozvoje, rostl i počet stipendistů na českých a slovenských vysokých školách. V 80. letech se jejich počet pohyboval okolo 850 studentů ročně a do počátku 90. let umožnilo Československo absolvovat úctyhodným dvaceti tisícům studentů z rozvojových zemí (Rozvojovka, 2007a). Speciálně pro vzdělávání studentů z rozvojových zemí byla dokonce v Praze založena Univerzita 17. listopadu a doplnila tak Univerzitu Karla Marxe v Lipsku a Univerzitu Patrice Lumumby v Moskvě (KALVODA, 1999).

V Československu řídil technickou rozvojovou pomoc státní podnik Polytechna, spadající pod Ministerstvo zahraničního obchodu (ZÍDEK, 2006). V případě Maďarska mělo řízení a realizaci především technické rozvojové spolupráce na starost státní podnik Tesco. Jak udává KISS (2002) Maďarsko podepsalo v rámci technické a vědecké spolupráce smlouvy s 57 rozvojovými zeměmi, jejichž primárním cílem bylo zajistit odbytiště pro maďarský export². Zda byla polská rozvojová spolupráce zajišťována podobným podnikem, není známo, avšak jak uvádí BAGINSKI (2002) polská pomoc se skládala především z obchodních úvěrů, dodávek investičních celků a technické pomoci ve formě poskytování know-how či stipendií ke studiu.

Humanitární pomoc v průběhu existence Československa byla dle ZÍDKA (2006) formálně v kompetenci nevládních organizací, ale de facto byla řízena zájmy komunistické strany. Jak uvádí HANCILOVA (2000) humanitární pomoc byla stejně

---

² Což se podařilo dle KISS (2002) pouze v případě Číny, Iráku, Mongolska, Sýrie a Vietnamu.

jako tehdejší zahraniční pomoc poskytována spřáteleným režimům a dodává, že pro občany byly finanční dary na jednotlivé humanitární akce často povinné. Obdobná situace byla i v ostatních zemích Visegrádu, jakožto dalších členských zemí východního bloku.

Údaje o výši pomoci poskytované jednotlivými zeměmi Visegrádské čtyřky z této doby se téměř nedochovaly. K dispozici je pouze údaj o maďarské zahraniční pomoci, která měla ke konci 70. let minulého století dosahovat až 0,7 % HND, nelze však posoudit skutečnou výši jejího objemu vzhledem k jiné metodice výkaznictví východního bloku (SZENT-IVÁNYI, TÉTÉNYI, 2008). Obecně se však objemy pomoci nacházely hluboko pod úrovní OECD, protože dle DAUDERSTÄDTA (2002) činila v roce 1980 výše pomoci celého Sovětského svazu 0,14 % hrubého národního důchodu (HND) a v případě východoevropských zemí pouhých 0,06 %. Pro srovnání pomoc členských států Výboru pro rozvojovou pomoc OECD (DAC) v témže roce dosahovala 0,35 % HND (OECD, 2005a). Absolutní čísla přibližuje odhad OECD DAC. Ten uvádí, že mezi lety 1984 – 1988 se ročně objem světové rozvojové pomoci rovnal přibližně 66 miliardám amerických dolarů. Z čehož Rada vzájemné hospodářské pomoci poskytovala každý rok zhruba šest miliard USD, dalších šest miliard plynulo z arabských států a více než $\frac{3}{4}$ (54 mld. USD) tvořila pomoc členských států DAC. Otázkou je, do jaké míry se v případě RVHP jednalo o pomoc rozvojovou, vzhledem k překrývání civilní a vojenské pomoci. (RUSNÁK, SZÉP, BRZICA, 2002) Dle maďarské HUN-IDA (2004) veškerá poskytovaná pomoc v té době zahrnovala vojenskou složku a podle některých zdrojů se tato složka pohybovala mezi třiceti až čtyřiceti procenty z celkové pomoci.

2.2 Období transformace postkomunistických států

Na přelomu 80. a 90. let minulého století došlo k události, která zásadním způsobem ovlivnila tehdejší geopolitickou situaci – zhroucení Sovětského svazu. Rozpadem Sovětského svazu v roce 1991, skončil téměř půl století trvající konflikt studené války a spolu s ním i bipolární rozdělení světa na kapitalistický První svět (Západní Evropa,

USA) a socialistický Druhý svět (státy východního bloku). Termín Třetí svět, do té doby hojně používaný pro „neutrální“ rozvojové země pozbyl svého opodstatnění.

Tento vývoj měl dopad i na rozvojovou spolupráci. S koncem studené války ztratila rozvojová pomoc jedno ze svých původních opodstatnění, jinými slovy, přestala být brána jako přímý politický nástroj sloužící k upevnění moci. Výsledkem byl výrazný pokles prostředků vynakládaných na pomoc rozvojovým zemím, hlavně ze strany členských států RVHP. (RUSNÁK, SZÉP, BRZICA, 2002) K poklesu pomoci došlo i u ostatních dárců. Důvodem nebyl jen konec studené války, ale také jev nazývaný jako tzv. „únava z pomoci“, který postihl celé mezinárodní společenství. (SZENT-IVÁNYI, TÉTÉNYI, 2008)

Rozpad východního bloku znamenal pro Visegrádské země konec nadvlády Sovětského svazu. Státy Visegrádu přestaly poskytovat ideologicky motivovanou rozvojovou pomoc, přeorientovaly se na vlastní transformaci a začala se v nich rozvíjet svobodná občanská společnost. Z dřívějších dárců rozvojové pomoci se dočasně stali příjemci masivní rozvojové pomoci. A to ve formě jak hmotné, tak finanční pomoci. Z velké části se jednalo o pomoc vázanou a podmíněnou přijetím volného trhu. Výbor OECD pro rozvojovou spolupráci dokonce vytvořil speciální kategorii pro postkomunistické země střední a východní Evropy, která dostala pojmenování „země nacházející se v období transformace“³, a tato pomoc byla označována jako tzv. oficiální pomoc (OA), aby nedošlo k jejímu zaměňování s ODA. (HALAXA, 2000) Jak uvádí SZENT-IVÁNYI a TÉTÉNYI (2008) impulsem ke vzniku této kategorie byla zejména rozdílná životní úroveň v rozvojových zemích a v bývalých komunistických státech. Navzdory transformační krizi, v jejímž důsledku došlo k poklesu životní úrovně, se obyvatelstvo východoevropských a středoevropských států těšilo podstatně vyšší životní úrovni než obyvatelstvo v rozvojových zemích (SZENT-IVÁNYI, TÉTÉNYI, 2008).

Pro proces demokratické a ekonomické transformace postkomunistických států střední Evropy byla stěžejní podpora ze strany zahraničních institucí. Během transformace se angažovali především dárci, kteří měli přímý zájem na demokratizaci regionu střední Evropy. Mezi největší donory visegrádských zemí patřila Evropská Unie, Americká

---

³ Patřily sem i členské státy SNS (Společenství nezávislých států).

rozvojová agentura (USAID), National Endowment for Democracy (NED), Rozvojový program Spojených národů (UNDP) a v neposlední řadě Kanadská rozvojová agentura (CIDA). Jedním z cílů byla hmotná i finanční podpora vzniku nevládních neziskových organizací a občanské společnosti jako takové. (DRAZKIEWICZ, 2008) Na podporu rozvoje nevládního sektoru těchto zemí se zaměřil například Trust Fund v rámci tzv. *Programu vynořujících se dárců*⁴ (DAUDERSTÄDT, 2002).

Příkladem úspěšného programu, který byl v roce 1989 vytvořen původně pouze pro Maďarsko a Polsko je program Evropské Unie PHARE. Později se přetransformoval na jeden z předvstupních nástrojů Evropské Unie pro všechny kandidátské země. V roce 1999 byly vytvořeny další dva nástroje doplňující PHARE – SAPARD zaměřený na rozvoj zemědělství a venkova a ISPA specializující se na rozvoj infrastruktury dopravních sítí a životního prostředí. Hlavním cílem programu PHARE je pomoc zemím při jejich politické a ekonomické restrukturalizaci a jejich příprava na vstup do Evropské Unie. (EC, nedatováno)

Na transformaci se prostřednictvím nejrůznějších grantů a úvěrů podílely i mezinárodní finanční instituce jako je Světová banka, Evropská banka pro obnovu a rozvoj a Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj. (WAISOVÁ a kol., 2005)

Období transformace visehradských států je spojeno s jejich integrací do významných světových organizací – OECD, Světové obchodní organizace (WTO) a tzv. brettonwoodských institucí - Světové banky (WB) a Mezinárodního měnového fondu (IMF). Členy Organizace Spojených národů, která se přetransformovala ze Společnosti národů⁵, se státy staly již před rokem 1948. Československo⁶ spolu s Polskem stály u zrodu této instituce (24. října 1945). Maďarsko je následovalo o deset let později. (UN, 2006a) Československo se zúčastnilo také tzv. Brettonwoodské konference, jejímž výstupem bylo založení IMF a WB. Po nástupu komunistických stran k moci však bylo ČSR požádáno o vystoupení pro neochotu plnit závazky plynoucí z členství v těchto organizacích. Z obou organizací vystoupilo v roce 1954. Znovu obnovilo své členství

---

⁴ Emerging Donor Programme

⁵ Československo a Polsko byly rovněž zakládajícími členy.

⁶ Od 1993 po rozdělení Československa, zažádaly o samostatná členství.

Československo⁷ v Měnovém fondu v roce 1990 po pádu komunistického režimu. Ve stejném roce, kdy došlo k rozdělení Československa (1. ledna 1993), se Česká a Slovenská republika začaly podílet na rozvojových programech nejchudším zemím světa a zařadily se tím mezi čisté věřitele IMF. (PROCHÁZKA, SEDLÁČEK, 2004) Maďarsku a Polsku se podařilo vstoupit do Mezinárodního měnového fondu ještě před pádem komunismu. Členy organizace OECD, jejímž cílem je snaha zajistit ekonomický a sociální blahobyt celého světa a která definuje principy rozvojové spolupráce, se státy Visegrádu staly postupně v průběhu pěti let od roku 1995 do konce minulého století.

Členství v mezinárodních organizacích, zvláště pak v OECD, s sebou přinesla závazek vzkřísit rozvojovou spolupráci, která byla v důsledku politické a ekonomické transformace Visegrádských zemí zcela odsunuta do pozadí jejich zájmu. Příčinou byl prudký pokles státních příjmů po odtržení zemí od východního bloku, ale také ztráta ideologického a politického motivu poskytování rozvojové spolupráce (DAUDERSTÄDT, 2002). Zároveň by bylo těžké odůvodnit její poskytování veřejnosti vzhledem ke skrovným zdrojům a snižující se životní úrovni (SZENT-IVÁNYI, TÉTÉNYI, 2008) v kombinaci s rostoucí mírou chudoby (CARBONE, 2007). Většina finančních zdrojů Visegrádské čtyřky logicky plynula na transformaci jejich domácích systémů (VENCATO, 2007).

Tab. 1: Vstup Visegrádských států do mezinárodních organizací

Země	IMF	WB	WTO	OECD
Česká republika	1990/1993	1993	1995	1995
Maďarsko	1982	1982	1995	1996
Polsko	1986	1986	1995	1996
Slovensko	1990/1993	1993	1995	2000

Zdroj: DAUDERSTÄDT, 2002; IMF, nedatováno a; World Bank, 2008

⁷ Od roku 1990 vystupuje pod názvem Česká a Slovenská federativní republika.

Na formování nové podoby mechanismu zahraniční rozvojové spolupráce ve státech Visegrádu se prostřednictvím svých programů podílely Rozvojový program OSN a Kanadská rozvojová agentura CIDA. Rozvojový program Spojených národů (UNDP) se v roce 1999 zaměřil na podporu rozvojové spolupráce zemí V4 projektem, který byl nazván Budování národních kapacit mezinárodní rozvojové spolupráce. Cílem tohoto projektu bylo posilování lidských a institucionálních kapacit v oblasti rozvojové spolupráce, tzn. systematické vzdělávání odborníků a vytváření stálých institucionálních struktur. Za úspěšnost tohoto projektu vypovídá vytvoření Rozvojového střediska v České republice a Administrativní a kontraktační jednotky (ACU) na Slovensku. (HECOVÁ, 2007) in (PŘÍBORSKÁ, 2008)

Na transformaci institucionálního systému rozvojové pomoci České, Maďarské, Polské a Slovenské republiky se zásadním způsobem podílela také již zmiňovaná CIDA, která se v regionu střední Evropy začala angažovat již na počátku devadesátých let. V roce 2001 vytvořila CIDA speciální šestiletý⁸ program nazvaný *Oficiální rozvojová spolupráce pro střední Evropu ODACE*. Původně byl vytvořen pouze pro země V4, později došlo k jeho rozšíření na další státy – Pobaltí a Slovinsko. Původní rozpočet programu byl schválen na 15 milionů USD, později byl rozpočet o tři miliony snížen. Jeho hlavní myšlenkou bylo podělit se o dlouholetou praxi Kanadské rozvojové agentury jakožto zkušeného donora v oblasti rozvojové spolupráce. Kanadská agentura poskytla v rámci programu ODACE postkomunistickým zemím experty, kteří měli za úkol školit odborníky na rozvojovou problematiku v jednotlivých zemích Visegrádu. Druhou částí programu byly projekty v rámci trojstranné spolupráce mezi CIDOU, jednotlivými partnerskými zeměmi a rozvojovými státy. Celkově bylo schváleno 43 projektů, z toho 25 se Slovenskem⁹, 8 s Maďarskem a 4 s Českou republikou. Cílem programu bylo vytvořit v bývalých komunistických zemích kvalitní základnu pro poskytování bilaterální rozvojové spolupráce po vzoru vyspělých dárců a zvýšit tím celosvětový objem oficiální rozvojové pomoci. (CIDA, nedatováno) Jak uvádí HECOVÁ (2007) úspěšnost tohoto programu dokládá fakt, že jeho výstupem byl vznik národních platforem neziskových rozvojových organizací v jednotlivých zemích Visegrádu ještě před vstupem do Evropské Unie.

---

⁸ Původně se mělo jednat o pětiletý plán, ale v polovině programu došlo k jeho prodloužení na šest let.

⁹ Slovensko bylo první zemí, která začala spolupracovat s CIDOU na trilaterálních projektech.

První vznikla v březnu roku 2001 polská platforma - Sdružení polských NNO pracujících v zahraničí tzv. Grupa Zagranica, která má nejpočetnější základnu. Zastřešuje 49 členů a 3 doprovodné organizace (Zagranica, 2011). V září 2002 byla vytvořena česká platforma FoRS neboli České fórum pro rozvojovou spolupráci a zároveň Slovenská platforma mimovládních rozvojových organizací, zkráceně MVRO (EXNEROVÁ, 2005). Česká FoRS je na druhém místě v počtu členů - sdružuje 37 členů a 14 organizací se statutem pozorovatelů (FORS, 2011a). Slovenská platforma čítá 23 členských a 8 pozorovatelských organizací. (MVRO, 1998 – 2011) Nejmladší platforma byla založena v lednu 2003 pod názvem Maďarská asociace NNO rozvojové spolupráce a humanitární pomoci, zkráceně HAND. Zároveň se jedná o nejmenší platformu. Členské organizace (12) a pozorovatelské organizace (7) čítají dohromady méně než 20 členů (HAND, 2011). V příloze naleznete seznam členů jednotlivých národních platforem (přílohy č. 1, 2, 3, 4).

V transformačním období začaly ve větší míře vznikat nevládní rozvojové organizace, podporované zahraničními donory (DRAZKIEWICZ, 2008). V případě České republiky, ale i ostatních států Visegrádu, se nevládní organizace nejprve orientovaly na zajišťování rozvojových projektů ve vlastních zemích (ADAMCOVÁ, 2006). Postupně začaly nevládní organizace často podporované vládou uskutečňovat humanitární projekty zaměřené na oběti přírodních katastrof a ozbrojených konfliktů¹⁰. Tyto dlouhodobé humanitární akce významně ovlivnily postoj k problematice rozvojové spolupráce, které se pozvolna dostávalo čím dál více pozornosti. Rozvojové projekty začaly do sféry svých činností zahrnovat například převážně křesťanské polské a slovenské neziskové organizace. Současně začaly organizace na ochranu přírody, jako například Polská zelená síť (Polish Green Network) a maďarská BOCS Foundation klást důraz na udržitelný rozvoj. (DRAZKIEWICZ, 2008)

---

¹⁰ především v Čečensku a bývalé Jugoslávii

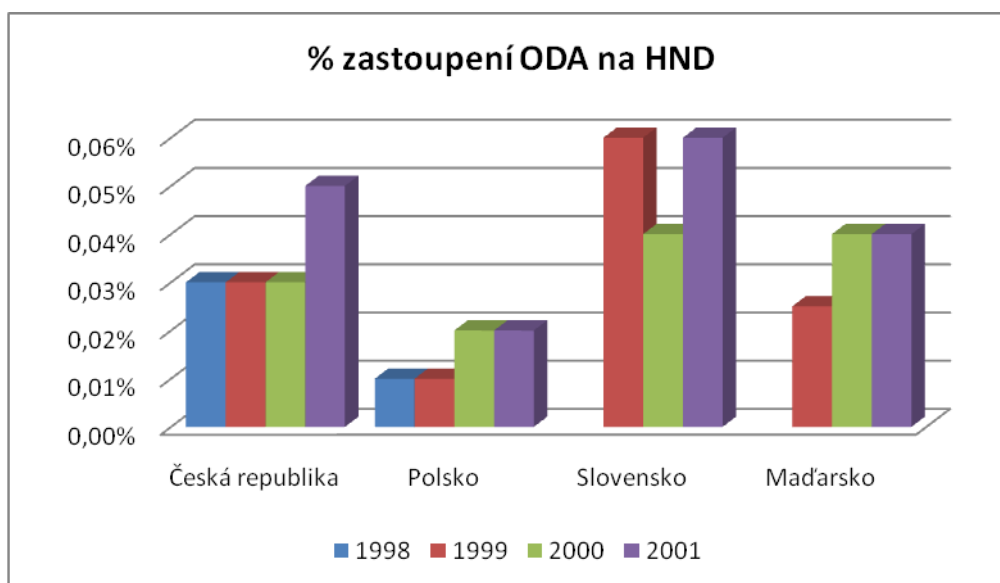
2.2.1 Oficiální rozvojová pomoc

Na počátku ekonomické a politické transformace státy Visegrádské čtyřky prakticky přestaly poskytovat rozvojovou pomoc. Postupně se však v průběhu transformace opět začaly angažovat ve sféře rozvojové spolupráce. Mezinárodní komunitou bývají označovány za nové dárce rozvojové spolupráce. Samy Visegrádské státy se na poli rozvojové spolupráce nepovažují za nováčky a za výstižnější termín považují „znovu vynořující se dárce“ (re-emerging donors). Toto označení má připomenout, že na rozdíl od většiny nových členských států EU, mají z období před rokem 1989 zkušenosti z působení v rozvojových zemích. (LIGHTFOOT, ZUBIZARRETA, 2008a)

V průběhu devadesátých let minulého století se za rozvojovou pomocí Visegrádských zemí z velké části skrývala humanitární pomoc, stipendia ke studiu pro studenty z rozvojových zemí, příspěvky vybraným specializovaným agenturám OSN (např. ILO, UNDP, WHO, apod.) a v neposlední řadě v případě Polska a Maďarska podpora etnických menšin v okolních státech. (SZENT-IVÁNYI, TÉTÉNYI, 2008) Jak uvádí HECOVÁ (2007) například v roce 1999 věnovalo Maďarsko v rámci dvojstranné pomoci 7 milionů amerických dolarů na podporu etnických Maďarů žijících mimo Maďarsko (zejména v Rumunsku). Pokud by tato pomoc mohla být započítána do ODA, významně by se navýšil její celkový objem. Avšak Rumunsko, stejně jako všechny státy Visegrádu, bylo dle klasifikace OECD řazeno do skupiny zemí nacházejících se v procesu transformace a jako takové spadalo do kategorie OA. S částkou poskytnutou na podporu krajanů kontrastuje celkový objem multilaterální ODA, který se v roce 1999 rovnal 4,6 milionům USD, z čehož celé 3 miliony USD plynuly do rozpočtu Mezinárodní asociace pro rozvoj (International Development Association - IDA), jedné z institucí Světové banky. Co se týká bilaterální pomoci Maďarska, ke konci devadesátých let, dosahovala pouhých 370 000 USD. (KISS, 2002) Objemy oficiální rozvojové pomoci začaly Visegrádské státy výrazněji navyšovat až v souvislosti s plánovaným vstupem do EU. Nejvíce dokázaly z kandidátských zemí navýšit prostředky na rozvojovou pomoc Česká republika a Slovenská republika, které jak uvádí DAUDERSTÄDT (2002) věnovaly v roce 2000 na rozvojovou spolupráci 0,03 % ODA/HND. Dle jiného zdroje byla slovenská ODA v roce 2000 vyšší, dosáhla 0,04 % HND (EK, 2003). Objemy pomoci však nadále zůstávaly velmi nízké

v porovnání s ostatními členskými státy OECD, které poskytovaly na rozvojovou pomoc průměrně desetkrát tolik. (DAUDERSTÄDT, 2002)

Ve zprávě Evropské komise *The Consequences of Enlargement for Development Policy* je nejlépe hodnocena Česká republika, nejen co se týká objemů rozvojové spolupráce, ale i institucionálního zajištění, a to i přesto že dosahovala ze zemí V4 největší sektorové a teritoriální roztržitosti – prostřednictvím 12 ministerstev poskytovala rozvojovou pomoc až do 49 zemí. (EK, 2003) Ke konci minulého století se začal rozdíl v objemech pomoci mezi Českou republikou a ostatními státy Visegrádu zmenšovat. Slovensku se podařilo navýšit procento ODA vzhledem k HND a od roku 1999 přesahovala procentuálně Českou republiku o jednu až dvě setiny, ačkoliv v absolutních číslech zůstávala nižší. Polsku se zase podařilo stát se v roce 2001 největším donorem v absolutních číslech, kdy poskytlo na rozvojovou pomoc 35,5 milionů USD. Nicméně z hlediska poměru ke svému hrubému národnímu důchodu (0,02 % HND) zůstalo Polsko dárce nejmenším (viz obr. 1 a tab. 2).

Obr. 1: Podíl ODA na HND Visegrádských států mezi lety 1998-2001
(zdroj: EK, 2003; KISS, 2002)

Tab. 2: Objem ODA v USD a v poměru k HND zemí V4 v roce 2001

	Česká republika	Maďarsko	Polsko	Slovensko
ODA v mil.	26,5 mil. USD	8,5 mil. USD	35,5 mil. USD	11,7 mil. USD
ODA/HND	0,05%	0,04%	0,02%	0,06%

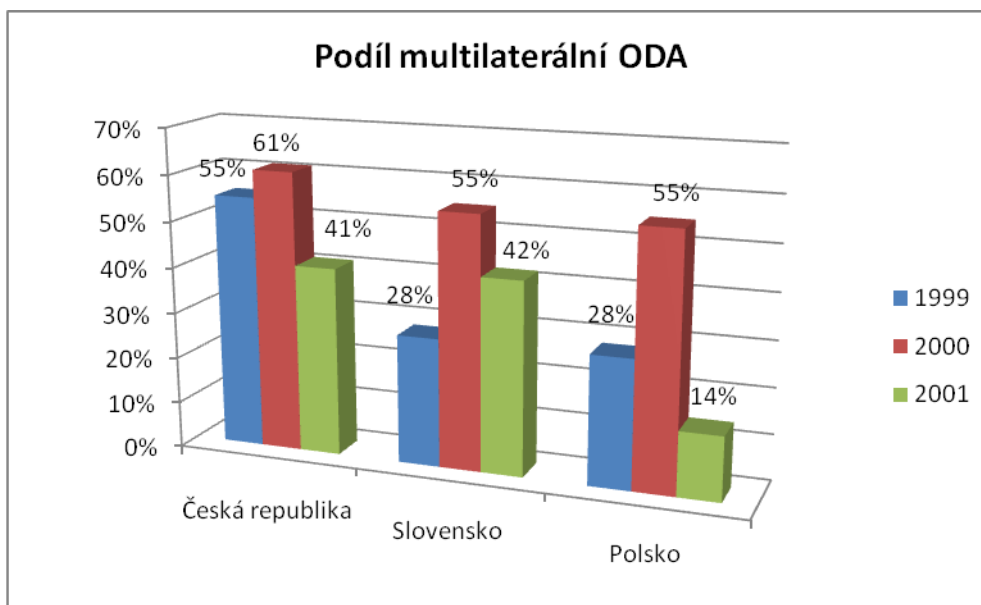
Zdroj: GRANELL, 2005

V případě Maďarska je významným problémem nedostatek relevantních dat. Z transformačního období se dochoval jen zlomek údajů udávajících konkrétní objemy ODA, z toho důvodu je problematické objektivně zhodnotit maďarskou rozvojovou spolupráci před vstupem do EU. Ačkoliv se nedochovala přesná čísla, je známo¹¹, že rozvojová pomoc byla stejně jako u ostatních států Visegrádu poskytována ve formě multilaterální pomoci¹². Byla realizována především prostřednictvím brettonwoodských institucí a agentur OSN a značně převyšovala pomoc bilaterální (viz obr. 2).

Pro Visegrádské státy bylo jednodušší využít již existujících struktur mezinárodních organizací, jelikož ani jeden ze států V4 nedisponoval v té době dostatečně vyvinutými mechanismy pro poskytování bilaterální rozvojové spolupráce. Navíc jak uvádí RUSNÁK, SZÉP a BRZICA (2002) v prvních fázích transformace je žádoucí, aby se státy, nacházející se v procesu transformace, orientovaly na poskytování mnohostranné pomoci a zamezily tím neefektivnímu využití vynakládaných finančních prostředků. Vícestranná pomoc však tvoří v zemích Visegrádu i nadále hlavní část ODA (podrobněji kapitola 3.4).

¹¹ Viz (KISS, 2002)

¹² Jedná se o oficiální rozvojovou pomoc poskytovanou prostřednictvím mezinárodních organizací (např. Světové banky, Mezinárodního měnového fondu, atd.) formou pravidelných mandatorních členských příspěvků, ale i dobrovolných darů.

Obr. 2: Podíl multilaterální ODA z celkové ODA České republiky, Slovenska a Polska (zdroj: EK, 2003)

2.2.2 Teritoriální a sektorové priority

Bilaterální pomoc poskytovaná státy Visegrádu byla od začátku silně regionálně orientovaná. Převážná část pomoci směřovala do dalších postkomunistických států bývalé Jugoslávie a bývalého východního bloku (viz tab. 3).

Maďarsko a Polsko, jako státy s významným zastoupením menšin v sousedních státech, vydávaly značné prostředky na rozvojové programy určené na podporu svých národnostních minorit. V případě Maďarska se jednalo hlavně o Rumunsko. Státy V4 navázaly na tradici rozvojové spolupráce z dob bývalého Sovětského bloku. Na seznamech příjemců pomoci tak figurovaly některé africké a asijské socialistické státy, například Angola, Jemen, Vietnam, apod. (DAUDERSTÄDT, 2002) Do těchto zemí však směřoval jen zlomek z celkového objemu prostředků alokovaných na oficiální rozvojovou spolupráci zemí Visegrádu. Tuto skutečnost dokládá příklad České a Slovenské republiky. Převážná část české oficiální rozvojové pomoci plynula mezi lety 1999 – 2001 do zemí se středními příjmy (52 %) a zemí východní Evropy (30 %). Na země spadající do kategorie zemí s nižšími příjmy bylo vyčleněno 10 % a na pomoc

africkým zemím jen pouhých 5 %. V případě Slovenska byla ODA určená státům Afriky v roce 2001 ještě nižší, nepřesáhla dokonce ani půl procenta¹³. (EK, 2003)

Tab. 3: Geografické zaměření Visegrádských zemí v roce 2003 (1 – nejvyšší priorita)

Země či region	Česká republika	Slovensko	Maďarsko	Polsko
Bělorusko, Moldávie, Ukrajina	1		1	1
Balkánské státy	1	1	1	1
Střední Asie	2	1		2
Blízký Východ	3			
Afrika	3	3		
JV Asie	3	3	3	3
Latinská Amerika	3	3		

Zdroj: EK, 2003

Nejlepší výchozí postavení z Visegrádské čtyřky na poli bilaterální rozvojové spolupráce měly dle HECOVÉ (2007) Česká republika a Maďarská republika, které mohly navázat v této oblasti na své zkušenosti z minulosti.

Za sektorové priority si státy Visegrádské čtyřky stanovily podporu demokracie a vládu zákona, udržitelný rozvoj a regionální bezpečnost a stabilitu. Pouze Polsko se jako jediný Visegrádský stát ve své rozvojové politice zaměřilo také na snižování chudoby. (EK, 2003) DAUDERSTÄDT (2002) zdůrazňuje, že jak výběr teritoriálních tak sektorových priorit států Visegrádu byl silně ovlivněn jejich ekonomickými a zahraničními zájmy.

¹³ Objemy české i slovenské ODA jsou udány bez započítání studijních stipendií.

2.3 Členství v Evropské Unii a z něho vyplývající závazky

Po rozpadu Sovětského bloku bylo cílem celé Visegrádské skupiny stát se plnoprávními členy mezinárodního společenství a začlenit se do jeho struktur, čehož se jim všem postupně podařilo dosáhnout do roku 2000. Posledním a nejdůležitějším milníkem, který zbýval bývalým postkomunistickým zemím k dosažení, byla integrace do nejdůležitější evropské organizace – Evropské Unie.

Předvstupní jednání o členství v EU zahájily státy Visegrádu spolu s dalšími šesti státy¹⁴ v polovině 90. let minulého století. Integrací do této instituce, která se uskutečnila 1. května roku 2004, státy dovršily symbolicky svou cestu z příjemců rozvojové pomoci zpátky na její dárce (WAISOVÁ a kol., 2005). Jednalo se o zatím největší rozšíření Evropské Unie od jejího vzniku. Členstvím v EU státy posílily svůj mezinárodní status a získaly možnost ovlivňovat dění v Unii. Členství s sebou však přineslo i řadu závazků pro nové členské státy.

V první řadě státy Visegrádu musely přijmout tzv. *acquis communautaire*, neboli právní řád Unie pro jednotlivé oblasti politik. Tento právní řád byl zakomponován v 31 kapitolách, které byly součástí předvstupních vyjednávání a kandidátské země je slíbily implementovat a dodržovat v praxi. Rozvojová spolupráce byla součástí 26. kapitoly nazvané Zahraniční vztahy (Foreign Relations)¹⁵. (VENCATO, 2007) Vedle právního řádu EU státy přijaly tzv. *Všeobecný systém celních preferencí* (Generalised System of Preferences - GSP), kterým se zavázaly umožnit rozvojovým zemím jednostranný zvýhodněný přístup na své trhy. Vedle GSP souhlasily státy s implementováním iniciativy *Všechno kromě zbraní* tzv. EBA (Everything but Arms), která dovoluje 49 nejméně rozvinutým státům světa tzv. Least Developed Countries (LDCs)¹⁶ dovoz

---

¹⁴ Estonskem, Lotyšskem, Litvou, Maltou, Kyprem a Slovinskem. Dohromady tvořily tzv. první skupinu kandidátských zemí.

¹⁵ Způsob, jakým byla politika týkající se rozvojové spolupráce zahrnuta v přijímajícím procesu nových členských zemí, je nezdárka předmětem kritiky. Především ze strany NGOs, podle kterých byla rozvojové politice věnována nedostatečná pozornost. Dle některých neziskových organizací dokonce nebyla problematika rozvoje projednána vůbec. (LIGHTFOOT, ZUBIZARRETA, 2008a)

¹⁶ Do skupiny LDCs jsou řazeny OSN následující státy: Afghánistán, Angola, Bangladéš, Benin, Bhútán, Burkina Faso, Burundi, Kambodža, Středoafrická republika, Čad, Komory, Demokratická republika

nezatížený cly a kvótami na veškeré zboží vyjma zbraní, munice a dočasně byly z tohoto preferenčního přístupu vyjmuty tři zemědělské komodity¹⁷. Další podmínkou vstupu bylo přijetí partnerské smlouvy upravující vztahy mezi Evropskou Unií a tzv. státy ACP¹⁸ - *Dohoda z Cotonou*, jejíž součástí jsou opět preference vybraných rozvojových zemí. (DAUDERSTÄDT, 2002) Primárním cílem všech těchto iniciativ je pomoci rozvojovým státům vymanit se z bludného kruhu chudoby a začlenit se do globální ekonomiky.

Vedle příspěvků do rozpočtu Evropské unie, státy Visegrádu přispívají i do tzv. Evropského rozvojového fondu (European Development Fund – EDF), který stojí mimo obecný rozpočet EU. Jedná se o nejstarší nástroj určený k akumulaci finančních prostředků na rozvojovou spolupráci, konkrétně se skupinou zemí ACP. Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko začaly poprvé přispívat do v pořadí již 10. rozvojového fondu, který je platný pro období 2008–2013. Výše členského příspěvku do fondu je odvozena na základě hrubého domácího produktu dané země a jejích historických vazeb na země ACP (podrobněji viz kapitola 3.5). Rozvojová spolupráce se státy, které nepatří do skupiny ACP, je zajištěna prostřednictvím řady dalších instrumentů vnější pomoci, které se po reformě v roce 2007 dělí na čtyři geografické programy a pět horizontálních programů. Finance na tyto nástroje plynou z obecného rozpočtu unie. (STOJANOV a kol., 2007)

Ještě před vstupem do EU se státy Visegrádu, jakožto členské státy OSN, zařadily mezi signatáře tzv. *Miléniové deklarace Spojených národů* (The United Nations Millennium Declaration), která stanovuje osm hlavních Rozvojových cílů tisíciletí (Millenium

---

Kongo, Džibuti, Rovnicková Guinea, Eritrea, Etiopie, Gambie, Guinea, Guineu-Bissau, Haiti, Kiribati, Laoská lidově demokratická republika, Lesotho, Libérie, Madagaskar, Malawi, Maledivy, Mali, Mauritánie, Mosambik, Myanmar, Nepál, Niger, Rwanda, Samoa, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Senegal, Sierra Leone, Šalamounovy ostrovy, Somálsko, Súdán, Východní Timor, Togo, Tuvalu, Uganda, Sjediněná tanzanská republika, Vanuatu, Jemen a Zambie (MIHÁLIK a kol., 2010).

¹⁷ Bezcelní a bezkvótový přístup na trhy EU se nevztahoval na tři zemědělské komodity, které jsou strategické pro řadu rozvojových zemí: banány (do ledna 2006), cukr (července 2006) a rýži (do září 2009). (EBA, 2005–2009)

¹⁸ Jedná se o skupinu států Afriky, Karibiku a Pacifiku, řada z nich byla v minulosti koloniemi členských zemí EU.

Development Goals - MDGs)¹⁹. Cíle byly v podstatě převzaty z předchozích mezinárodních summitů a konferencí vztahujících se k nejrůznějším dimenzím rozvoje. Z nich byly vybrány ty nejdůležitější a byl vytvořen plán s jasnými a měřitelnými cíly. Jedná se bezesporu o nejambicióznější dokument, který byl kdy přijat mezinárodním společenstvím v celé historii rozvojové spolupráce. K jeho schválení došlo v září 2000 na zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN v New Yorku. Pokud se podaří dosáhnout stanovených závazků do cílového roku 2015, rozvinuté státy přispějí k redukci světové chudoby o polovinu a pomohou zlepšit životní úroveň mnoha milionů lidí žijících v rozvojových zemích. (UN, 2010b)

K naplnění Rozvojových cílů má dopomoci tzv. *Monterreyský konsensus*, který byl výsledkem mezinárodní konference o financování rozvoje konané v roce 2002 v mexickém Monterrey. Zdůrazňuje důležitost spolupráce mezi jednotlivými aktéry, kteří se podílejí na rozvojové spolupráci na bázi partnerství. To znamená nejen mezi donorskými státy, které pomoc poskytují, ale také mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi. Státy Visegrádské čtyřky se po boku ostatních vyspělých zemí zavázaly podepsáním Monterreyského konsensu k co nejefektivnější rozvojové spolupráci, k usnadnění přístupu rozvojovým zemím na svoje trhy a v neposlední řadě připomněl konsensus donorům, že by měly usilovat o co největší navýšení objemu pomoci, aby byly schopny dostát závazku OSN 0,7 % ODA/HND. Zároveň nabádal jednotlivé dárcy k vytvoření plánu jak tohoto závazku dosáhnout. (UN, 2003b) Ani jeden ze států Visegrádu tento plán zatím nevytvořil (DRAZKIEWICZ, 2008). Primární odpovědnost však leží na rozvojových zemích, které se samy musí snažit zlepšit svoji ekonomickou a politickou situaci. (UN, 2003c)

Státy Visegrádské čtyřky se podepsaly i pod *Pařížskou deklaraci o účinnosti pomoci*, jejímž hlavním cílem bylo opět podpořit dosažení MDGs. Byla schválena více než sto státy, bilaterálními i multilaterálními organizacemi v březnu roku 2005. Za účelem zvýšení dosavadní efektivity rozvojové spolupráce bylo na základě předchozích

---

¹⁹ 1. Snížit extrémní chudobu a hlad, 2. Zajistit základní vzdělání pro všechny, 3. Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti, 4. Snížit dětskou úmrtnost, 5. Zlepšit zdraví matek, 6. Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalším nemocemi, 7. Zajistit udržitelný stav životního prostředí, 8. Budovat světové partnerství pro rozvoj.

zkušeností přijato pět principů, na jejichž základě má fungovat rozvojová spolupráce. Zároveň byly stanoveny pro jednotlivé principy i měřitelné indikátory, aby bylo možno objektivně zhodnotit jejich účinnost. Prvním principem je „*ownership*“ neboli vlastnictví ve smyslu vedoucího postavení rozvojových zemí, jež je podporováno ze strany donorů. Druhý princip „*alignment*“ spočívá ve ztotožnění dárcovských zemí s rozvojovými strategiemi partnerských zemí a jejich pokud možno co největší využívání. Třetím principem „*harmonisation*“ se obrací na komunitu donorů, od níž očekává efektivnost, sladěnost a transparentnost, aby se v ní rozvojové země snadno orientovaly. Čtvrtý princip „*managing for results*“ - řízení zaměřené na dosažení očekávaných výsledků. Posledním pátým principem je „*mutual accountability*“ jež zdůrazňuje oboustrannou zodpovědnost, tedy jak na straně donorské tak partnerské země. (OECD, 2005c) Jednotlivé cíle a principy Pařížské deklarace byly velmi pozitivně přijaty veřejností. Naopak kritizován byl omezený obsah a nedostatečné zapojení vlád rozvojových zemí během procesu jejího vytváření. (MOLINA, PEREIRA, 2008) O tři roky později vešla v platnost tzv. *Akční agenda z Akry* (Accra Agenda for Action), která měla za úkol urychlit realizaci Pařížské deklarace. Za stěžejní byly stanoveny tři následující body převzaté z deklarace: posílení vlastnictví a řízení rozvoje partnerskými zeměmi; vytvoření efektivnějšího a komplexnějšího partnerství; a zaměření se na dosažení požadovaných výsledků prostřednictvím transparentnosti a odpovědnosti. (OECD, 2005c)

Poslední významnou rozvojovou iniciativou, na které se státy Visegrádu podílejí tentokrát v rámci WTO, je program tzv. *Pomoci na podporu obchodu* (Aid for Trade). Předmětem iniciativy je pomoci rozvojovým zemím, v první řadě LDCs, zlepšit jejich postavení na poli světového obchodu. Za tímto účelem se státy Visegrádu podílejí na reformách či vytváření obchodních politik, rozvoji domácího trhového prostředí, podpoře podnikatelského sektoru, jež povedou k liberalizaci obchodu rozvojových zemí. (Koncepce 2010–2017, 2010) Například Maďarsko se v roce 2008 začalo podílet na financování dvouletého projektu zaměřeného na odstranění netarifních bariér obchodu, který realizovala OECD v jihovýchodní Evropě (MFA Hungary, 2009c). Česká republika realizovala v rámci tohoto programu čtyři projekty v roce 2010 - tři z nich v jihovýchodní Evropě a jeden ve Vietnamu (MPO, 2010).

V době vstupu do Evropské unie již sice měly všechny státy formulované rozvojové politiky. Tyto politiky však nebyly považovány za adekvátní a ze strany mezinárodního společenství byly často kritizovány. Mezi hlavní terče kritiky patřilo především teritoriální a sektorové zaměření, oblast legislativy a personálního zajištění rozvojové spolupráce. Obecně byla státům Visegrádské čtyřky vytýkána sektorová a teritoriální roztržitost. Z toho vyplývala nejasná pravidla zabezpečení, vedle toho i značná netransparentnost a neefektivita vykazované ODA a důsledkem byl problém se správou celé ODA (DRAZKIEWICZ, 2008). Dále upřednostňování regionální stability a bezpečnosti na úkor snižování chudoby a preferování postkomunistických zemí jižní a východní Evropy před LDCs. Co se týká legislativního zajištění, ani jedna ze zemí Visegrádu neměla vytvořený zákon, který by zaštiťoval rozvojovou problematiku. S výjimkou České republiky trpěly státy Visegrádu nedostatkem expertů na rozvojovou problematiku a obecně nízkým počtem personálu zaměřeného na rozvojovou spolupráci. Pro názornost lze uvést rok 2001, ve kterém nejnižší počet pracovníků zaměstnaných na Ministerstvu zahraničních věcí v rozvojové sféře připadalo na Slovensko s pouhými pěti zaměstnanci. Následovalo Polsko se sedmi zaměstnanci a Česká republika s dvanácti rozvojovými pracovníky. Nejlépe personálně zajištěnou rozvojovou spolupráci v témže roce se mohlo pochlubit Maďarsko s dvaceti zaměstnanci. (EK, 2003) DRAZKIEWICZ (2008) dodává, že problémem byla také absence dialogu s prioritními zeměmi, nevládními neziskovými organizacemi zacílenými na rozvoj a veřejností. Aby bylo dosaženo pokud možno co největší kompatibility nejen v rámci Evropské unie, ale i celé donorské komunity, byla nevyhnutelná reforma celého systému zahraniční rozvojové spolupráce Visegrádské čtyřky, jak po institucionální tak právní stránce. Navíc jak uvádí BUCAR a MRAK (2007) dobře navržený rámec rozvojové politiky je zásadním předpokladem pro úspěch následné realizace rozvojové spolupráce daného státu a toto tvrzení potvrzují zkušenosti jednotlivých tradičních dárců. Současně, aby státy Visegrádu dostaly výše uvedeným mezinárodním závazkům, bylo nutné zvýšit objem prostředků poskytovaných na oficiální rozvojovou pomoc. Do jaké míry se státům Visegrádské skupiny podařilo dosáhnout těchto cílů, bude předmětem následující kapitoly.

3. KOMPARACE

3.1 Institucionální a legislativní zajištění ZRS

Institucionální rámec poskytování zahraniční rozvojové spolupráce se začal formovat v průběhu 90. let minulého století, kdy se státy staly členy Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (viz tab. 1), která sdružuje v rámci Výboru pro rozvojovou pomoc největší světové dárce rozvojové pomoci, jejíž členové poskytují až 95 % veškeré pomoci (HECOVÁ, 2007). Státy V4 se vstupem zařadily na seznam třiceti²⁰ nejvyspělejších států světa a jako takové musely přijmout svůj díl odpovědnosti za rozvoj méně rozvinutých částí světa. Pro aktivní účast na zahraniční rozvojové spolupráci bylo nejprve nutné vybudovat adekvátní mechanismy pro její poskytování.

Vedle OECD se na vzniku rozvojových politik Visegrádských zemí zásadně podílely další tři instituce. Již zmíněná Kanadská rozvojová agentura a dvě organizace, které spolu s OECD určují priority a hlavní trendy ve směřování rozvojové spolupráce v globálním měřítku - Organizace spojených národů²¹ a Evropská Unie (HECOVÁ, 2007).

Autoři SZENT-IVÁNYI a TÉTÉNYI (2008) taktéž považují přínos výše zmíněných institucí při vývoji politik za nezpochybnitelný, zároveň však podotýkají, že současné politiky zemí Visegrádu reflektují silný vliv předchozích rozvojových politik a jiných společensko-ekonomických znaků, které byly charakteristické pro období komunismu. Dodávají, že nejzřetelněji lze nalézt stopu ve třech oblastech rozvojové spolupráce. Jedná se o nestátní sektor a povědomí o problematice rozvoje a chudoby; výběr jednotlivých partnerských zemí a poslední je samotná rozvojová politika, její stavba a úroveň poskytované pomoci.

---

²⁰ K roku 2011 má OECD již 34 členů. V roce 2010 postupně přistoupilo Chile, Estonsko, Izrael a Slovinsko. (OECD, nedatováno b)

²¹ prostřednictvím Rozvojového programu (UNDP)

Jak uvádí DRAZKIEWICZ (2008) proces vytváření institucionálního zajištění oficiální rozvojové pomoci probíhal ve státech Visegrádské čtyřky velmi pomalu. Jako hlavní překážky označuje velice slabé odhodlání vlády a nízký zájem ze strany veřejnosti, který by mohl být hybatelem potřebných změn. Společným problémem středoevropských států byla silná decentralizace zavedených rozvojových politik. Pozitivnímu vývoji rozvojové spolupráce zabraňoval i nedostatek kompetentních expertů a pokles institucionální paměti. Příčinou obou dvou problémů byla vysoká fluktuace personálu. (LIGHTFOOT, ZUBIZARRETA, 2008a) Dle BUCAR a MRAK (2007) výše zmíněné faktory ovlivňovaly i další oblasti rozvojové spolupráce. V první řadě znemožňovaly jasné vymezení rozvojových strategií ladících s ostatními politikami daného státu. Z důvodu složitosti výkaznictví a nejasné definice ODA bylo složité odhadnout celkový objem poskytované pomoci. Nezřídka také pokud byla vláda nucena provést případné škrty v rozpočtu ministerstev, byly jako první kvůli nedostatečné obhajobě obětovány položky vyčleněné na rozvojovou spolupráci. Značná roztržitost rozvojové spolupráce nevytvářela ani vhodný základ pro zvyšování veřejného povědomí o rozvojové problematice. (BUCAR, MRAK, 2007) Jak podotýkají SZENT-IVÁNYI a TÉTÉNYI (2008) proces implementace západních praktik zpomaloval fakt, že rozvojové politiky Visegrádských států jsou stále do značné míry ovlivněny čtyřmi desítkami let trvající érou komunismu a následným procesem transformace na demokratickou občanskou společnost a tržní ekonomiku. Právě vzájemné působení mezi odkazem minulosti a snahou okopírovat západní rozvojové politiky umožnilo podle SZENT-IVÁNYI a TÉTÉNYI (2008) vytvoření unikátního modelu rozvojové spolupráce střední Evropy.

3.1.1 Česká republika

Jako první definovala pravidla pro poskytování rozvojové pomoci Česká republika v roce svého vstupu do OECD (1995). Tento dokument byl nazván *Zásady pro poskytování zahraniční pomoci* a dne 15. března 1995 byl přijat usnesením vlády č. 153. Za hlavní koordinační orgán české ZRS bylo stanoveno Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) ČR. Odpovědnost za přípravu, realizaci rozvojových projektů a nakládání

s přidělenými prostředky byla vložena na bedra devíti resortních ministerstev²². Dále vymezil aktéry rozvojové spolupráce, její formy a kritéria, na základě kterých bude rozvojová pomoc poskytována v rámci bilaterální spolupráce. V neposlední řadě se Zásady hlásily k principům rozvojové spolupráce, které jsou uznávány mezinárodním společenstvím. (Zásady pro poskytování zahraniční pomoci, 1995)

Na základě *Analýzy a zhodnocení realizace zahraniční rozvojové pomoci ČR* mezi lety 1996–2000 a vzhledem k plánovanému vstupu do EU byla zjištěna nutnost vytvořit novou komplexní koncepci strategie poskytování rozvojové pomoci, jejímž hlavním cílem bylo zefektivnit a zprůhlednit systém české rozvojové spolupráce (MZV ČR, 2007a). Ministerstvo zahraničních věcí navrhlo vládě ke schválení novou *Koncepci zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002–2007*, která byla vládou vzata na vědomí usnesením č. 91/2002 dne 23. ledna 2002. Česká republika se v koncepci přihlásila k plnění Rozvojových cílů tisíciletí a za hlavní cíl bylo prohlášeno omezování chudoby v rozvojových zemích. Vymezením dvaceti prioritních zemí se koncepce pokusila o první teritoriální a sektorovou koncentraci české zahraniční rozvojové spolupráce. (Koncepce 2002–2007, 2001) in PŘÍBORSKÁ (2008) Období, které měla koncepce pokrýt, je možné rozdělit na dvě fáze. V první fázi neboli před vstupem do EU měla rozvojová spolupráce fungovat podle *Zásad pro poskytování zahraniční pomoci*. Během této doby měla být vypracována úprava systému, tak aby v druhé fázi – po vstupu do EU byla Česká republika schopna dostát svým závazkům. Hlavním úkolem této fáze mělo být vybudování rozvojové agentury jako integrálního odborného orgánu rozvojové spolupráce. Výsledkem celé koncepce měla být modifikace mechanismu ZRS po vzoru vyspělých dárcovských zemí. Plánovaná reforma systému české ZRS nebyla ve druhé fázi realizována, jelikož koncepce nebyla vládou schválena. (MZV ČR, 2007a) Místo koncepce byl vládou v roce 2003 přijat *Střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci do roku 2010*, ve kterém česká ZRS přijala jednotnou metodiku výpočtu dle OECD, statistické vykazování ve formě % ODA jako podíl HND a začala se řídit podle ročních programů ODA (Střednědobý výhled financování, 2003). Nedlouho poté dne 31. března

---

²² MZV; Ministerstvo průmyslu a obchodu; Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; Ministerstvo životního prostředí; Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo dopravy a spojů, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí

2004 byly schváleny nové *Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do EU*²³. Z institucionálního hlediska nebyly zavedeny žádné výraznější změny, pravomoc byla nadále ponechána v rukou gesčních ministerstev. Přínos zásad lze vidět především ve zvýšení teritoriální koncentrace vymezením nižšího počtu prioritních zemí a zkvalitnění spolupráce s těmito zeměmi prostřednictvím nově zavedených programů spolupráce s prioritními zeměmi. (Zásady ZRS po vstupu ČR do EU, 2004) Vzhledem k mnoha nedostatkům²⁴, jejichž hlavní příčinou byl decentralizovaný systém ZRS, bylo nutné zefektivnit dosavadní systém české ZRS sjednocením pravomocí a odpovědnosti pod MZV. Na nezbytnosti reformovat stávající ZRS se vláda shodla 19. září 2007 přijetím návrhu *Transformace systému ZRS ČR* s plánovaným ukončením na rok 2011. Vytyčeny byly čtyři hlavní cíle. V rámci prvního byla postupně převedena většina²⁵ projektů do gesce MZV, čímž byla sjednocena odpovědnost a kompetence v oblasti ZRS na MZV. Dalším cílem bylo vytvořit Radu pro ZRS, aby byly zachovány strategické a expertní role gesčních ministerstev. K založení Rady došlo v roce 2008 a sdružuje nejen zástupce jednotlivých ministerstev, ale i zástupce z řad občanské společnosti²⁶. Třetím cílem bylo sjednocení rozpočtu, který je od roku 2011 zahrnut v rozpočtové kapitole MZV. Posledním významným bodem transformace bylo zřízení České rozvojové agentury (ČRA)²⁷ 1. ledna 2008. Vznikem ČRA byla důsledně oddělena funkce koncepční od implementační. Koncepční, řídicí a kontrolní nadále zůstala v kompetenci MZV, ale veškeré implementační funkce spojené s realizací rozvojových projektů přešly z resortních ministerstev na agenturu. ČRA převzala také agendu Rozvojového střediska²⁸, které do založení agentury fungovalo jako poradní

---

²³ V roce 2005 byly přijaty *Pravidla pro výběr a financování projektů ZRS*, které rozšířily Zásady a spolu s nimi společně vytvořily institucionální rámec, na jehož základě byla realizována česká ZRS (MZV ČR, 2007a).

²⁴ roztříštěnosti, duplikaci a neefektivnosti; nejasné odpovědnosti; omezené schopnosti reagovat na mezinárodní závazky; malé viditelnosti a podpory ZRS

²⁵ Až na trvalé výjimky, které budou kvůli jejich specifické povaze nadále spravovány původními ministerstvy. Jedná se o studijní stipendia (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) a zdravotní péče o stipendisty (Ministerstvo zdravotnictví).

²⁶ Platformu podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci a Platformu českých neziskových organizací FoRS.

²⁷ V návrhu transformace vystupuje pod označením Rozvojové středisko organizační složky státu (OSS).

²⁸ Bylo založeno jako podpůrné pracoviště MZV při Ústavu mezinárodních vztahů v roce 2002.

orgán MZV. (MZV ČR, 2007a; FORS, nedatováno) Transformační období bylo zakončeno legislativním ukotvením ZRS, k němuž došlo schválením *Zákona o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí* dne 21. dubna 2010²⁹ (MZV ČR, nedatováno b). Zákon poprvé právně rozlišil pojem zahraniční rozvojové spolupráce od humanitární pomoci, vymezil pravomoc jednotlivých aktérů podílejících se na realizaci ZRS a formy, kterých může nabývat (Zákon o ZRS, 2010). Krátce po přijetí zákona, dne 24. května 2010, vláda schválila i nový strategický dokument - *Koncepci zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010–2017*. Koncepce redefinovala principy, cíle, sektorové a teritoriální priority, tak aby česká ZRS lépe odpovídala současným výzvám rozvojové spolupráce a Česká republika byla schopna na poli rozvojové spolupráce dostát svým závazkům. (MZV ČR, nedatováno b) Během tříletého procesu transformace byl vytvořen kvalitní centralizovaný institucionálně-legislativní rámec, který Českou republiku přiblížil vyspělým donorům.

3.1.2 Slovensko

Stejně jako Česká republika i Slovensko postrádalo po obnovení své ZRS jednotné institucionální zabezpečení. Vývoj k centralizovanému mechanismu rozvojové spolupráce byl však přímočařejší. Prvním krokem k obnovení systému aktivní³⁰ rozvojové spolupráce Slovenska bylo schválení *Koncepce rozvojové pomoci* v roce 1999, který obsahoval návrh nového systému poskytování rozvojové pomoci. V tomtéž roce přijala slovenská vláda i základní politický dokument, jenž definoval hlavní cíle, principy a způsoby poskytování rozvojové pomoci, který byl vytvořen Slovenským institutem mezinárodních studií³¹ a pojmenován jako *Charta aktivní rozvojové pomoci a spolupráce Slovenské republiky*. Zodpovědnost za rozvojovou spolupráci přešla do pravomoci Ministerstva zahraničních věcí SR. (RUSNÁK, SZÉP, BRZICA, 2002) in PŘÍBORSKÁ (2008)

---

²⁹V platnost vešel 1. července 2010.

³⁰ V roce 1993 byla zřízena vládou Meziresortní komise pro koordinaci zahraniční rozvojové pomoci a spolupráce při MZV SR. Tato komise však měla na starost pouze koordinaci zahraniční pomoci, kterou přijímala Slovenská republika během transformace.

³¹ příspěvková organizace spadající pod Ministerstvo zahraničních věcí Slovenské republiky

Až do roku 2003 postrádala slovenská rozvojová spolupráce bilaterální dimenzi a byla realizována pouze formou specializovaných programů např. stipendií, humanitární pomoci a dobrovolných příspěvků do členských mezinárodních organizací (MZV SR, nedatováno a). Zásadní dokument slovenské ZRS, který definoval strategii rozvojové spolupráce, byl vytvořen až těsně před vstupem do EU a byl nazván *Střednědobá koncepce oficiální rozvojové pomoci na období 2003-2008*. Vláda SR ho schválila 5. června 2003. Vedle motivů, cílů a forem rozvojové spolupráce stanovil sedm principů a zásad³², podle kterých by měla fungovat slovenská ZRS. Poprvé byly definovány sektorové a teritoriální priority. K aktualizaci priorit slovenské dvoustranné ODA dochází každoročně prostřednictvím *Národního programu slovenské oficiální rozvojové pomoci*, který blíže specifikuje zaměření a finanční plán ODA na následující rozpočtový rok dle aktuálních potřeb prioritních recipientských zemí. (Slovak Aid, 2003a)

Legislativní a implementační rámec se Slovensku podařilo vytvořit o trochu dříve než České republice. Slovenská agentura pro mezinárodní rozvojovou spolupráci (zkráceně SAMRS) byla založena MZV SR 1. ledna 2007. SAMRS převzala kompetence administrativních a kontraktačních jednotek - tzv. Bratislava-Bělehrad fondu (ACU BBF)³³ a Trustového fondu (ACU TF), které do té doby zajišťovaly implementaci projektů ODA³⁴. (MZV SR, nedatováno a) Nedlouho po zřízení rozvojové agentury vešel v platnost *Zákon o oficiální rozvojové pomoci* dne 1. února 2008. Upravuje pravomoc rozvojové agentury a státních orgánů podílejících se na realizaci ODA, definuje základní pojmy rozvojové spolupráce, její principy, formy, cíle a nástroje jejího poskytování. (Zákon o ODA, 2007) Hlavním koordinačním orgánem je nadále

---

³² 1) specializace, 2) centralizace, 3) programová orientace, 4) využívání komparativních výhod, 5) spolupráce s mimovládními organizacemi, 6) koordinace s ostatními donory, 7) flexibilita, transparentnost a veřejná informovanost

³³ Bratislava-Bělehrad fond sloužil výhradně k zajištění slovenské dvoustranné ODA v Srbsku a Černé Hoře. ACU BBF měla na starost vypisování tendrů, uzavírání smluv, monitorování a evaluaci projektů. Trustový fond byl vytvořen MZV SR ve spolupráci s UNDP a do jeho kompetence spadala vedle řízení projektů v ostatních prioritních zemích také realizace projektů rozvojového vzdělávání zaměřených na zvyšování veřejného povědomí o rozvojové spolupráci. ACU TF měla stejnou náplň jako ACU BBF pro zbylé prioritní země slovenské ZRS. (MZV SR, nedatováno c)

³⁴ Během přechodu na nový systém, který se uskutečnil v roce 2007, fungovaly obě kontraktační jednotky souběžně se SAMRS. Poslední projekt ACU BBF byl realizován v roce 2009.

MZV SR³⁵, ale na ZRS se podílí i Ministerstvo životního prostředí, vnitra, zemědělství a školství (MZV SR, nedatováno a).

Nová *Střednědobá strategie oficiální rozvojové pomoci Slovenské republiky na období 2009–2013* byla přijata vládou usnesením č. 170/2009 dne 4. března 2009. Tato koncepce byla vytvořena na základě intenzivní konzultace mezi orgány státní správy a aktéry³⁶, kteří se aktivně podílejí na realizaci slovenské ZRS. Jedná se o hlavní nástroj sloužící k plánování slovenské ODA. Jinými slovy budou z ní vycházet strategie pomoci pro prioritní země, jiné dvojstranné dohody s rozvojovými zeměmi a každoroční národní programy. Hlavním cílem této strategie je v první řadě zvýšit účinnost slovenské ZRS. Z tohoto důvodu budou vyhodnocovány úkoly stanovené v koncepci, na recipientské země budou kladeny nižší administrativní nároky a celkově bude Slovensko ve vztahu k prioritním zemím preferovat programový přístup. K vyšší efektivitě bude přispívat i cílená spolupráce s mezinárodními organizacemi. Zároveň je deklarována spolupráce s rozvojovými neziskovými organizacemi a záměr aktivněji se podílet na vytváření rozvojové politiky EU. (MZV SR, 2009 b)

3.1.3 Polsko

Úroveň institucionálního zajištění Polska se nachází na nižším stupni vývoje než v případě České republiky a Slovenska. Koordinace rozvojové spolupráce spadá do kompetence MZV, konkrétně do Oddělení pro mezinárodní rozvojovou spolupráci, které bylo za tímto účelem zřízeno v rámci polského MZV v září 2005 (Polish Aid, 2006e). Na realizaci ZRS se podílí další dvě ministerstva. Do kompetence Ministerstva pro vědu a vyšší vzdělání spadají studijní stipendia a Ministerstvo financí má na starosti finanční pomoc. (Polish Aid, 2011c) První a současně poslední základní dokument určující polskou rozvojovou politiku nazvaný *Strategie pro polskou rozvojovou spolupráci* přijala vláda 21. října 2003. Definuje formy, priority, nástroje, principy a cíle polské ZRS v souladu s mezinárodními závazky na principech komplementarity, koordinace a koherence. Vymezuje také spolupráci v rámci mezinárodních organizací -

---

³⁵ konkrétně Odbor rozvojové a humanitární pomoci, sekce hospodářské spolupráce a rozvojové pomoci

³⁶ Tedy jednotlivými rezortními ministerstvy, zastupitelskými úřady a stálými misemi SR, Platformou nevládních rozvojových organizací MVRO, rozvojovou agenturou SAMRS a UNDP.

OECD, EU, UN, IMF, WB. (Strategy PDC, 2003) Platnost této strategie nebyla vymezena a dosud nebyla od svého vzniku aktualizována. Situace ohledně vytvoření nové koncepce je nejasná. Informace se liší dle zdrojů. Zpráva o polské rozvojové spolupráci za rok 2004 oznamuje, že nová koncepce by měla být platná na období 2006 – 2010 (MFA Poland, 2005). Jiný zdroj udává, že se na tvorbě nové strategie začalo pracovat v roce 2006 a měla by pokrývat období od roku 2007 – 2013 (Euroresources, nedatováno). Na stránkách samotného MZV je k dispozici pouze informace o plánovaném vytvoření koncepce, bez časového upřesnění. Okolnosti tvorby nové koncepce blíže objasňuje ILOWIECKA-TANSKA a PEJDA (2008) ve zprávě *Polská rozvojová spolupráce a peacebuilding* (Polish Development Cooperation and peacebuilding). Nová strategie nazvaná *Solidarita, rozvoj a svoboda: Strategie pro polskou rozvojovou spolupráci na období 2007–2015* byla vypracována Oddělením pro mezinárodní rozvojovou spolupráci. Cílem této strategie bylo změnit nastavení systému financování a plánování projektů z ročního na víceleté a tím zefektivnit strategické plánování a koordinaci s ostatními donory. Tuto koncepci nebylo možné aplikovat, protože nebyla schválena vládou. Aktualizace priorit rozvojové spolupráce se tedy prozatím realizuje pouze prostřednictvím ročních plánů. (ILOWIECKA-TANSKA, PEJDA, 2008) Polské nevládní organizace označují nízkou předvídatelnost pomoci za jeden z největších problémů polské ZRS (MOLINA, PEREIRA, 2008).

Na tvorbě legislativního rámce polského systému ZRS se v současné době pracuje a měl by být přijat v blízké době. Na návrhu zákona se podílely i nevládní rozvojové organizace a původně bylo jeho přijetí plánováno na září 2010 (Polish Aid, 2010d). Dle aktuálních informací polského MZV přijala Rada ministrů (Council of Ministers) dne 15. února 2011 tzv. *Směrnice pro návrh zákona na rozvojovou spolupráci* (Guidelines for the Draft Act on Development Co-operation). Směrnice bude sloužit jako podklad pro samotný návrh *Zákona na rozvojovou spolupráci* (Act on Development Co-operation), který by měl být Radě ministrů předložen na začátku dubna 2011. Po schválení Radou bude návrh dále postoupen parlamentu. (Polish Aid, 2011f) Předmětem budoucího zákona bude koordinovat polskou ZRS a mimo jiné bude garantovat cílenou spolupráci s nevládními rozvojovými organizacemi, kterou bude zajišťovat ministr MZV. Předpokládá se i vytvoření speciálního postu tzv. státního koordinátora pro mezinárodní rozvojovou spolupráci,

jemuž bude udělena pozice ministra či zástupce ministra. Zodpovědnost za rozvojovou spolupráci bude mít nadále na starosti MZV, kterému bude jako poradní orgán sloužit Rada pro programovou rozvojovou spolupráci (Development Co-operation Programme Council) skládající se ze zástupců³⁷ nevládních rozvojových organizací a jednotlivých ministerstev podílejících se na ZRS. (Polish Aid, 2010d) Výkonnou moc bude zabezpečovat ve formě realizace projektů Polská agentura rozvojové spolupráce (Polish Development Cooperation Agency), která by měla být vytvořena ze stávajících institucionálních struktur na základě zákona. (DAC Special Review of Poland, 2010) Dle Směrnice by mělo dojít k převedení některých aktivit na externí jednotku tzv. *Polskou nadaci pro mezinárodní spolupráci a rozvoj* (Polish Foundation for International Co-operation and Development). Do její kompetence by měla konkrétně spadat realizace projektů zaměřených na dodržování a prosazování lidských práv a dalších svobod, podpora občanské společnosti, demokratických institucí a vlády zákona a nezávislých médií. (Polish Aid, 2011f) Nově bude také každých pět let MZV vypracovávat tzv. Program víceletého plánování rozvojové spolupráce, který bude formou rezoluce schvalovat Rada ministrů. Práce na přípravě prvního programu platného na období 2012–2016 již probíhají a dokončení tohoto programu je plánované na listopad 2011. V rámci tohoto programu by měly být definovány nové teritoriální a sektorové priority a cíle. Aplikace tohoto programu umožní realizovat dlouhodobější, větší projekty komplexnějšího charakteru a efektivnější zapojení jednotlivých aktérů polské ZRS. (Polish Aid, nedatováno g)

3.1.4 Maďarsko

Před přijetím výchozího dokumentu rozvojové spolupráce byla maďarská rozvojová pomoc poskytována formou decentralizovaných iniciativ a ad hoc příspěvků. Vládním rozhodnutím číslo 2319/1999 vytvořil ministr MZV společně s ministrem hospodářství a ministrem financí návrh, který byl vládou přijat 24. července 2001 pod názvem *Maďarská politika rozvojové spolupráce* (Hungarian Development Cooperation

---

³⁷ volených ministrem MZV

Policy)³⁸. Tento dokument ustanovil hlavním koordinačním a plánovacím orgánem MZV, přihlásil se k plnění Rozvojových cílů, sjednotil oficiální rozvojovou pomoc s principy EU, OECD a OSN a zavedl roční plánování ZRS. Na přelomu října a listopadu v roce 2002 bylo v rámci MZV zřízeno zvláštní Oddělení mezinárodní rozvojové spolupráce, do jehož kompetencí spadá plánování a realizace celé ZRS. V roce 2003 byl založen i tzv. Meziresortní výbor pro zahraniční rozvojovou spolupráci (International Development Cooperation Interdepartmental Committee – IDC IC)³⁹, jehož hlavním úkolem bylo, pod vedením ministra MZV, sladit IDC programy s cíly zahraniční a bezpečnostní politiky. Vedle harmonizace politik mělo také na starost selekci teritoriálních a sektorových priorit. Ve stejném roce byla jako poradní orgán Meziresortního výboru vytvořena Meziresortní expertní skupina (Interdepartmental Expert Group) skládající se ze zástupců ministerstev. Nelze opomenout ani založení Občanské poradní rady (Civil Advisory Board - CAB), která sdružuje vedle zástupců MZV, politických stran i zástupce nevládních neziskových organizací, experty, akademické obce a podnikatelského sektoru. Prostřednictvím CAB se podílí na zvyšování veřejného povědomí o IDC a dává příležitost zástupcům veřejnosti aktivně participovat na IDC. (MFA Hungary, 2003d) Úlohu CAB na tvorbě IDC zpochybňuje PARAGI (2010) dle které se ve skutečnosti jedná spíše o formální uskupení fungující na rétorické bázi bez většího pozitivního dopadu na směřování rozvojové spolupráce. Neexistenci legislativního zajištění IDC začalo Maďarsko řešit až v roce 2007, kdy začalo pracovat na návrhu zákona (MFA Hungary, 2007e). Zatím nebyl proces legislativního ukotvení IDC dokončen. Stejně jako institucionální reforma rozvojové spolupráce trvá již několik let (PARAGI, 2010). Od roku 2008 je zahraniční rozvojová spolupráce Maďarska součástí tzv. nové *Strategie vnějších vztahů* (External Relations Strategy) (Case Study Hungary, 2010). Plánovaná platnost této strategie je až do roku 2020 a definuje základní cíle, principy a nástroje celé zahraniční politiky Maďarska. Rozvojové problematice je v dokumentu věnována jen okrajová pozornost. Zmiňuje se pouze o podpoře Rozvojových cílů a za prioritu IDC pokládá redukci chudoby, především v Africe. V této strategii si Maďarsko stanovilo tři hlavní cíle svojí

---

³⁸ Stejně jako v polském případě nebyla vymezena časová platnost koncepce. Dle jiného zdroje byla tato koncepce přijata až v roce 2003 (Case Study Hungary, 2010).

³⁹ Dle PARAGI (2010) IDC IC byl v roce 2007 nahrazen tzv. Vládním výborem pro mezinárodní rozvojovou spolupráci (IDC Government Committee).

zahraniční politiky, jichž plánuje v blízké budoucnosti dosáhnout. Shrnuje je do tří následujících mott: konkurenceschopné Maďarsko v EU; úspěšní Maďaři v regionu; a zodpovědné Maďarsko ve světě. (Hungary's External Relations Strategy, nedatováno) Od roku 2004, kdy vyhrála řízení vypsané MZV na post výkonné agentury IDC, obstarává řízení a implementaci maďarské ZRS soukromá nezisková společnost HUN-IDA⁴⁰ (HUN-IDA, 2007b), která ji před rokem 1989 zabezpečovala pod hlavičkou státního podniku Tesco (EXNEROVÁ, 2005). Zároveň poskytuje poradenství, podílí se na budování kapacit, připravuje a monitoruje vyhlášení veřejné soutěže (MFA Hungary, 2009c). Podle PARAGI (2010) existuje značný rozdíl mezi anglickou a maďarskou verzí materiálů týkajících se rozvojové spolupráce, které uveřejňuje MZV na svých webových stránkách. A to jak obsahem, tak rozsahem poskytovaných informací. Výjimkou není ani strategie vnějších vztahů, která je k dispozici v anglickém jazyce pouze ve formě neoficiálního překladu. V maďarské verzi strategie je sice rozvojová problematika rozebrána podrobněji než v anglické, přesto zcela opomíjí vymezit cíle, záměry, motivy IDC v rámci této strategie. (PARAGI, 2010)

Vznik silně decentralizovaného modelu Visegrádských států byl důsledkem dominantního postavení resortů v jednotlivých státech před rokem 1989. Česká republika a Slovenská republika se po vstupu do EU zaměřily na zkvalitnění svých systémů a během předchozích pěti let se jim povedlo dobudovat systémy ZRS jak po institucionální tak právní stránce. Stejně jako v případě ostatních států Visegrádu v nich zůstává hlavním koordinátorem rozvojové spolupráce MZV, ale realizace rozvojových projektů přešla z jednotlivých ministerstev do kompetence nově zřízených rozvojových agentur – české ČRA a slovenské SAMRS. Založením agentur následovaly Maďarsko, které jako první Visegrádský stát převedlo v roce 2005 implementační funkce na rozvojovou agenturu HUN-IDA. Tím se všechny tři státy přesunuly z druhého modelu institucionálního zajištění rozvojové spolupráce na třetí model, který je typický pro tradiční vyspělé dárce (např. švédská SIDA, kanadská CIDA, atd.). Současně byla v České republice a Slovenské republice rozvojová problematika zaštitěna příslušnými právními rámci. Co se týká vývoje legislativního ukotvení maďarské ZRS, aktuální informace nejsou dostupné. Podle posledních informací

---

⁴⁰ V této funkci měla setrvat do roku 2009. Pravděpodobně však byla na tento post opět zvolena, ačkoliv tato skutečnost nebyla zveřejněna na stránkách HUN-IDA ani MZV.

publikovaných MZV, práce na zákonu započaly v roce 2007 a pravděpodobně zatím nebyly ukončeny. Polsko se snaží vybudovat transparentní institucionální a legislativní systém ZRS. Již několik let usiluje o přijetí nové koncepce a v blízké době plánuje schválit zákon o rozvojové spolupráci. Kromě Maďarska se státům Visegrádu dostalo té výsady, že jim byla na jejich žádost vypracována Výborem OECD pro rozvojovou pomoc celková analýza stavu jejich rozvojové spolupráce. O privilegium se jedná proto, že tyto speciální zprávy zvané Peer reviews jsou každoročně vyhotovovány v rámci OECD pro pět vybraných členských zemí DAC a zatím ani v jednom státě Visegrádu nedosáhla úroveň poskytované ZRS takového stupně, aby mohl být zařazen do této skupiny⁴¹. Dosud byly vytvořeny tyto speciální analýzy pouze čtyřem státům, které nejsou plnými členy DAC. Jako první byla v roce 2007 zveřejněna evaluace ZRS České republiky. O rok později následovala Korea. Na rok 2008 byla naplánována i analýza Maďarské rozvojové spolupráce, ale z neznámého důvodu nebyla realizována (VÁRI, 2007). V roce 2010 podstoupilo zhodnocení ZRS Polsko a jako poslední Slovensko ke konci téhož roku. (OECD, nedatováno d) Uveřejnění slovenské zprávy by se mělo uskutečnit v březnu 2011 (Slovak Aid, 2011d). Vedle objektivního zmapování dosavadní rozvojové spolupráce je součástí analýzy i doporučení, jejichž aplikace vede ke zkvalitnění poskytované rozvojové pomoci v daném státě.

3.2 Geografické zaměření a teritoriální priority ZRS

Geografické zaměření rozvojové spolupráce Visegrádských zemí se postupně vyvíjelo a dalo by se říci, že se stále ještě vyvíjí. Principy výběru partnerských a projektových zemí, na základě kterých se státy Visegrádu rozhodly poskytovat svoji zahraniční rozvojovou pomoc, byly pro všechny země V4 víceméně společné. Zda bude daná rozvojová země vybrána, záleželo především na historických vazbách, politických a ekonomických zájmech jednotlivých Visegrádských zemí. V neposlední řadě hrála a hraje důležitou roli i otázka jejich bezpečnosti. Výsledkem je poměrně homogenní geografické zaměření států V4. Státy Visegrádské čtyřky se shodně rozhodly směřovat rozvojovou pomoc do regionu jihovýchodní Evropy a Balkánu. Důvodem byl především jejich zásadní zájem na zajištění regionální stability a bezpečnosti střední

---

⁴¹ Z tohoto důvodu požívají státy Visegrádu ve Výboru pouze pozorovatelského statutu.

a jihovýchodní Evropy, ale také příležitost zužitkovat jejich společnou zkušenost s ekonomicko-politicko-společenskou transformací v rámci rozvojové spolupráce. Současně všechny navázaly na předchozí zahraniční pomoc, kterou poskytovaly komunistickým zemím či socialisticky orientovaným zemím během existence východního bloku. Jak uvádí SZENT-IVÁNYI a TÉTÉNYI (2008) Visegrádské státy měly pro obnovení spolupráce s těmito zeměmi dva důvody. Za prvé již měly k dispozici kvalifikované rozvojové pracovníky, kteří měli z minulosti zkušenosti z daných zemí. Relevantnost této příčiny je sporná, vzhledem k tomu, že řada z nich po více jak desetiletí bez rozvojové spolupráce se mnoho expertů již nemělo zájem vrátit na svá dřívější pracovní místa nebo jednoduše proto, že mezitím odešli do penze. Jak již bylo konstatováno v kapitole č. 2.1, značná část pomoci poskytovaná Visegrádskými státy před rokem 1989 rozvojovým zemím měla podobu zvýhodněných vázaných půjček a úvěrů na export. Většina úvěrů a půjček však nebyla rozvojovými zeměmi nikdy splacena. Druhým důvodem proč se státy V4 rozhodly pro předešlé partnerské země, je nastavení metodiky OECD DAC, která dovoluje donorům započítávat odpuštění dluhů⁴² do ODA. (SZENT-IVÁNYI, TÉTÉNYI, 2008)

Dle SZENT-IVÁNYI a TÉTÉNYI (2008) jediné dvě země, které nelze zařadit do skupiny zemí, se kterými země Visegrádu spolupracovaly během éry Sovětského svazu a zároveň se nejedná ani o evropské země a středoasijské země, jsou Keňa (v případě slovenské ZRS) a Zambie (v případě české ZRS). Ve skutečnosti však existují vazby mezi těmito státy a Československem. Jak uvádí ZÍDEK a SIEBER (2007) ke konci 70. let Československo obchodovalo s Keňou na základě volných měn a deklarovalo zájem rozvíjet styky se Zambií z důvodu oboustranně prospěšné spolupráce v hospodářské oblasti. Za další výjimky považují SZENT-IVÁNYI a TÉTÉNYI (2008) Afghánistán a Irák. Zdůvodňují to tvrzením, že za příčinou jejich selekce na listy příjemců stojí spíše spojení Visegrádských států s USA v boji proti terorismu a ne jejich historická pouta na tyto státy. Jinými slovy vyplývá především z jejich závazků vůči NATO.

---

⁴² na základě stanovených kritérií

Rozvojová politika zemí V4 je vládními činiteli často chápána jako možnost prosadit osobní a politické zájmy a jejím primárním cílem není zlepšit situaci lidí žijících v rozvojových zemích, ale pouze zvýšit export preferovaných domácích firem prostřednictvím rozvojových projektů. To umožňuje chybějící tlak ze strany veřejnosti, která neprojevuje o rozvojovou spolupráci a její kontrolu dostatečný zájem. (HECOVÁ, 2007) Například Polsko jasně deklarovalo svůj zájem zaměřit se ve své rozvojové spolupráci především na ty země, které poskytnou polským společnostem možnost výhodnějšího uplatnění. (BAGINSKI, 2002). Podobně hned na začátku uvedlo Maďarsko záměr orientovat se na země, které jsou pro něj důležité z hlediska zahraničně-obchodních vztahů a vůbec celé jeho bezpečnostní a zahraniční politiky (MFA Hungary, 2003d). Jak uvádí PARAGI (2010) maďarská rozvojová politika je nadále využívána k posilování obchodních a ekonomických zájmů státu. I charakter bilaterální spolupráce České republiky určují spíše zájmy českých vývozců než skutečné potřeby obyvatel jednotlivých recipientských rozvojových zemí (HORKÝ, 2009). Výjimkou není ani Slovensko, které rovněž chápe rozvojovou spolupráci jako nástroj k rozšíření ekonomické spolupráce s rozvojovými státy (Slovak Aid, 2003a; MZV SR, 2009b).

Kromě České republiky je pro ostatní státy Visegrádu důležitá podpora jejich národnostních menšin v sousedních státech prostřednictvím rozvojové spolupráce. Například Slovensko deklarovalo pomoc slovenské krajanské komunitě jako jeden z cílů rozvojové pomoci (Slovak Aid a, 2003). Ne náhodou bylo za programovou zemi vybráno Srbsko a Černá Hora, kde žije v oblasti Vojvodiny početná slovenská menšina (MZV SR c, nedatováno). Maďarsko podporuje vedle národnostní menšiny v Srbsku i svoje krajany žijící na Ukrajině⁴³. Podobně podporuje Polsko etnické Poláky taktéž na Ukrajině a v Bělorusku. (KISS, 2002; SZENT-IVÁNYI, TÉTÉNYI, 2008) Stejně jako v případě Slovenska, řadí Maďarsko i Polsko státy, v nichž se nachází jejich etnické menšiny na seznam svých prioritních zemí. Konkrétně Maďarsko umístilo Srbsko do skupiny partnerských zemí a Ukrajinu do skupiny projektových zemí ZRS. Polská ZRS řadí oba dva státy do skupiny prioritních zemí.

---

⁴³ Prostřednictvím Úřadu pro maďarské menšiny v zahraničí (Office for Hungarian Minorities Abroad) (MFA Hungary, 2003d).

3.2.1 Česká republika

Jak již bylo zmíněno, před vstupem do EU dosahovala Česká republika z Visegrádských států největší teritoriální roztržitosti. Během posledních deseti let se jí však povedlo výrazně snížit počet prioritních zemí, ve kterých se angažuje na poli rozvojové spolupráce. Značný rozptyl české ZRS v oblasti teritoriálních, ale i sektorových priorit umožňovala široká teritoriální orientace a fakt, že projekty byly identifikovány jejich vlastními realizátory (ČRA, 2009a). Například v roce 2001 bylo v rámci české ZRS realizováno 89 projektů v téměř 50 zemích světa. Teritoriální a sektorovou koncentraci nastartovala až *Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období 2002–2007*. Poprvé bylo vymezeno dvacet prioritních zemí, které byly rozdělené do šesti oblastí – jihovýchodní Evropa (Jugoslávie a Kosovo, Bosna a Hercegovina, Makedonie); země bývalého SSSR (Kazachstán, Ukrajina, Uzbekistán); Blízký Východ (Jemen, Libanon, Palestina); jižní, jihovýchodní a východní Asie (Afghánistán, Mongolsko, Vietnam); subsaharská Afrika (Angola, Burkina Faso, Etiopie, Mali, Namibie); Latinská Amerika (Bolívie, Nikaragua, Salvador). (Koncepce 2002–2007, 2001) První vládou schválenou úpravu široké palety stanovených prioritních zemí nalezneme v *Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské Unie*. Tento dokument snížil počet zemí, kterým Česká republika poskytovala přednostně rozvojovou pomoc na polovinu. Za dlouhodobé priority české ZRS stanovil následující programové země – Angolu, Bosnu a Hercegovinu, Jemen, Moldávii, Mongolsko, Srbsko a Černou Horu, Zambii a Vietnam. Po vzoru zkušených donorů byla spolupráce s novými prioritními zeměmi již zavedena na základě komplexních strategií rozvoje tzv. CSPs (Country Strategy Papers)⁴⁴, na jejichž vytvoření se podílely vlády recipientských zemí. Pod podmínkou, že se budou samy podílet na snižování bezpečnostních rizik, byly na seznam střednědobých priorit zařazeny i Irák a Afghánistán. (Zásady ZRS po vstupu ČR do EU, 2004) V roce 2009 vytvořilo MZV novou skupinu projektových zemí, do které zařadila Etiopii, Kambodžu, Kosovo a Palestinská autonomní území (PLAVCOVÁ, LEBEDA, 2009). Dosud poslední modifikace prioritních zemí proběhla v roce 2010 po pečlivé evaluaci

---

⁴⁴ Na bázi těchto programů funguje spolupráce s programovými zeměmi od roku 2006 (Střednědobý výhled financování, 2003).

předchozí rozvojové spolupráce. Při vyhodnocování vzala mimo jiné⁴⁵ v potaz doporučení Světové banky a OECD a ještě zúžila počet programových zemí. V nové *Koncepci zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010–2017* bylo stanoveno 5 programových a 5 projektových zemí. Skupina nových programových zemí se skládá ze dvou evropských zemí - Bosny a Hercegoviny, Moldávie; dvou asijských – Afghánistánu, Mongolska; a jedné africké země - Etiopie. Pro každou programovou zemi bude vytvořen program spolupráce na základě národní strategie rozvoje daného státu a za účasti vlády recipientské země. Mezi projektové země neboli prioritní země bez programu spolupráce byly vybrány tři evropské státy (Gruzie, Kosovo, Srbsko) a dva asijské státy (Kambodža, Palestinská autonomní území - PAÚ). Přestože bude spolupráce realizována v rámci dílčích projektů, měla by mít poměrně kompaktní charakter a rozšiřovat aktivity v multilaterální a bilaterální oblasti. Zvláštní skupinu tzv. „dobíhající země“ tvoří čtyři bývalé prioritní země – Angola, Jemen, Vietnam a Zambie – v nichž bude prostřednictvím malých lokálních projektů či projektů ekonomické diplomacie pomalu ukončována spolupráce. (Koncepce 2010–2017, 2010) Zda opravdu dojde v praxi k výraznější koncentraci teritoriální spolupráce je otázkou.

3.2.2 Polsko

Priority polské ZRS se neustále vyvíjejí, ale hlavní směr, kterým se ubírají je zřejmý od počátku obnovení bilaterální spolupráce. Polsko se rozhodlo primárně se zaměřit svojí zahraniční rozvojovou spoluprací na oblast východní Evropy. Úmysl podporovat tento region poprvé zmínilo ve své první *Strategii pro polskou rozvojovou spolupráci* přijaté v roce 2003, kde oznámilo, že se v budoucnu bude orientovat na východoevropské státy a státy nacházející se v procesu transformace s vyšším podílem populace polského původu (Strategy PDC, 2003). V roce 2004 bylo vybráno prvních šest prioritních zemí polské ZRS - Angola, Afghánistán, Irák, Vietnam a mezi nimi dvě východoevropské - Gruzie a Moldávie (MFA Poland, 2005). O rok později přibyla Palestinská autonomní území. Zaměření Polska na region jihovýchodní Evropy

---

⁴⁵ Jednou ze zásadních podmínek se stala existence zastupitelského úřadu (ZÚ) v přijímající zemi, jelikož má značný vliv na efektivitu rozvojové spolupráce v dané zemi. Zánik ZÚ v Harare a v Luandě byl proto jedním z důvodů vyjmutí Angoly a Zambie ze seznamu prioritních zemí.

potvrdilo rozšíření skupiny prioritních zemí v roce 2006, kdy se list rozrostl o další dva státy východní Evropy – Bělorusko a Ukrajinu. V roce 2007 byl eliminován Vietnam a o rok později Irák, který byl vyřazen z důvodu zhoršující se bezpečnostní situace v zemi a obavy o životy polských rozvojových pracovníků. Místo Vietnamu zaujala dočasně Tanzanie, která byla prioritní zemí od roku 2007 do roku 2009⁴⁶. Tanzanie byla vyjmuta z důvodu naléhavosti větší angažovanosti v Afghánistánu. (Polska pomoc, 2010)

Aktuálnímu seznamu prioritních zemí, zveřejněnému v Programu polské rozvojové spolupráce pro rok 2011, nadále dominují čtyři východoevropské země - Bělorusko, Ukrajina, Moldávie, Gruzie – následované dvěma nejméně rozvinutými státy světa – Angolou a Afghánistánem. Nově jsou však ke skupině prioritních zemí řazeny také dva zakavkazské státy - Arménie a Ázerbájdžán, které hodlá polská ZRS podporovat v rámci programu tzv. Východního partnerství EU. (Polish Aid, 2011c) Zainteresovanost Polska dokládá, že vznik tohoto programu samo iniciovalo ve spolupráci se Švédskem. Po schválení této iniciativy Evropskou radou byla slavnostně zahájena na stejnojmenném květnovém summitu konaném v Praze 2009. Program Východního partnerství bude sloužit jako komplexní zahraniční politika Evropské unie vůči šesti bývalým sovětským republikám – Arménii, Ázerbájdžánu, Bělorusku, Gruzii, Moldávii a Ukrajině. Prostřednictvím tohoto programu bude rozšířena Evropská politika sousedství (European Neighbourhood Policy - ENP) o nový východní rozměr. (EurActiv, 2009)

V rámci dalších bilaterálních programů se polské ZRS podařilo snížit počet oblastí oproti roku 2010, se kterými spolupracuje. Ze čtyř hlavních regionů (západního Balkánu⁴⁷, Asie, Afriky a Středního východu, Latinské Ameriky) byly vybrány dva subregiony - střední Asie a subsaharská Afrika. Stejně jako v předchozím roce 2010⁴⁸,

---

⁴⁶ Tento údaj dokazuje problém nízké relevance dat polské ZRS, která je k dispozici mezinárodní veřejnosti. Ministerstvo zahraničních věcí Polska udává, že od roku 2008 je počet zemí, do kterých přednostně směřuje polská ODA, stabilní (Polish Aid, 2002-2005a).

⁴⁷ V rámci tohoto regionu spolupracovala s Albánií, Bosnou a Hercegovinou, Černou Horou, Makedonií, Srbskem a Kosovem.

⁴⁸ S výjimkou regionu západního Balkánu.

nejsou udány konkrétní rozvojové země, ve kterých bude polská dvoustranná pomoc v těchto subregionech realizována. Na podporu MDGs byl vyčleněn tzv. Program malých grantů (Small Grants Programme). Prostředky alokované v jeho rámci budou poskytovat pomoc znevýhodněným skupinám, místním komunitám a institucím veřejné správy, které se podílejí na projektech zaměřených na dosažení MDGs. Výhradně prostřednictvím tohoto programu budou financovány rozvojové projekty v následujících regionech: Asie - Pacifik, Latinská Amerika, severní Afrika, Střední východ a západní Balkán. (Programme of Polish foreign aid, 2010; Polish Aid, 2011c)

3.2.3 Maďarsko

Poprvé definovalo Maďarsko teritoriální priority své rozvojové spolupráce v roce 2003. Původní záměr orientovat se na úzký okruh partnerských zemí, se v praxi nepodařilo zrealizovat. Ministerstvo zahraničí vytvořilo seznam šestnácti prioritních zemí rozdělených do čtyř skupin. První skupina „*strategických partnerů*“ se skládala z Bosny a Hercegoviny, Srbska a Černé Hory, Palestinských autonomních území a Vietnamu. Do druhé skupiny „*ostatních partnerských zemí*“ spadala Čína, Kyrgyzstán, Makedonie, Moldávie, Mongolsko a Ukrajina⁴⁹. Třetí skupina „*nejméně rozvinutých zemí - LDCs*“ byla tvořena Etiopií, Jemenem, Kambodžou a Laosem. Do poslední kategorie „*mezinárodních závazků*“ byl obligátně zařazen Afghánistán a Irák. Jak uvádí PARAGI (2010) vývoj prioritních zemí Maďarska je značně netransparentní kvůli protichůdným informacím, které jsou publikovány maďarským MZV a implementační agenturou HUN-IDA. Například v ročním reportu 2006 vláda prohlásila, že došlo jen k mírné úpravě prioritních příjemců maďarské ZRS. Ve skutečnosti však byly v seznamu provedeny markantní změny. Palestinská autonomní území byla převedena ze skupiny strategických partnerů do kategorie ostatních partnerských zemí. Do té samé kategorie byla přesunuta i celá skupina – LDCs a Čína s Ukrajinou byly ze seznamu zcela vyškrtnuty. (PARAGI, 2010) Naposledy byl seznam prioritních zemí dle dostupných zdrojů revidován v roce 2008⁵⁰. Počet kategorií se opět zvýšil na původní čtyři. Změna

---

⁴⁹ V případě Ukrajiny se nejednalo o ODA, ale OA.

⁵⁰ Implementační agentura HUN-IDA udává v roce 2008 odlišný seznam partnerských zemí nerozřazující do jednotlivých kategorií. Kromě Bosny a Hercegoviny se na něm vyskytují všechny partnerské země, s nimiž je spolupráce založena na CSPs, dále pouze čtyři z projektových zemí – Černou Horu,

proběhla i ve složení a pojmenování jednotlivých skupin, které nyní lépe vystihují charakter zvolené rozvojové spolupráce vůči recipientské zemi. Hlavní skupina strategických partnerů byla přejmenována na „*partnerské země, s nimiž je spolupráce založena na střednědobých Country Strategy Paper (CSP)*“. Jedná se o programové strategie maďarské rozvojové spolupráce vůči jednotlivým rozvojovým zemím. Ke třem předchozím zemím - Bosně a Hercegovině, Srbsku a Vietnamu⁵¹ - se opět připojila Palestinská autonomní území a nově Moldávie. Ve druhé skupině „*projektových partnerských zemí*“ (původně ostatní partnerské země) nalezneme z původních zemí Jemen, Kambodžu, Kyrgyzstán, Laos, Makedonii⁵² a Mongolsko, doplněné o tři nové země - Černou Horu, Kosovo, Ukrajinu a region subsaharské Afriky⁵³. Pouze kategorie „*partnerských zemí na základě mezinárodních závazků*“ zůstala opět netknuta. Do poslední nově vytvořené skupiny „*partnerských zemí způsobilých/oprávněných k vázané pomoci*“ mohou být vybrány jakékoliv rozvojové státy, které jsou zařazeny na seznamu příjemců ODA dle metodiky OECD/DAC. (MFA Hungary, 2008a) Nově zavedlo Maďarsko tzv. mikro projekty na ambasádách v Bělehradě, Hanoji, Kišiněvu, Nairobi, Pretorii a Sarajevu. Cílem tohoto typu projektů je decentralizovanější rozvojová spolupráce díky přímějšímu zapojení maďarských ambasád ve vybraných rozvojových zemích. Teritoriálně zůstává maďarská rozvojová pomoc stále poměrně značně roztráštěná. Potvrzuje to nejaktuálnější dokument publikovaný maďarským MZV nazvaný *Maďarsko inspirované zkušenostmi* (Hungary Inspired by Experience),

---

Kyrgyzstán, Mongolsko, Nigérii a poslední zemi, která na seznamu publikovaném MZV zcela chybí, je Albánie. (PARAGI, 2010)

⁵¹ Programová strategie pro Vietnam byla vytvořena v roce 2008 s platností dva roky (MFA Hungary, 2009c). Zda byla v roce 2010 nahrazena novou strategií či došlo k úpravě předešlé strategie, dosud nebylo zveřejněno. Strategie pro Moldávii byla vytvořena v roce 2008 (platná pro období 2009–2011), v témže roce měla být vytvořena i strategie pro Palestinská autonomní území. Zda se tak stalo, nebylo publikováno. Dle PARAGI (2010) byla programová strategie pro Vietnam vytvořena s platností na tři roky, stejně jako v případě dalších dvou programových strategií vytvořených pro Bosnu a Hercegovinu a Srbsko.

⁵² Na mezinárodních fórech a v Evropské Unii vystupuje Makedonie pod označením Bývalá jugoslávská republika Makedonie (The Former Yugoslav Republic of Macedonia - zkráceně FYROM). Důvodem je existence stejnojmenného kraje v Řecku.

⁵³ V anglicky dostupných materiálech, není konkrétní seznam zemí specifikován.

který uvádí, že v roce 2008 spolupracovalo Maďarsko v rámci své bilaterální spolupráce s téměř 50 státy (MFA Hungary, 2009c).

3.2.4 Slovensko

Při vytváření svých teritoriálních priorit se snažilo Slovensko o pokrokový a zodpovědný přístup. Vědomo si vlastní omezenosti v oblasti jak lidských tak finančních zdrojů, rozhodlo se koncentrovat svoji pomoc na užší skupinu prioritních zemí v zájmu dosažení co největší efektivity rozvojové spolupráce. Stanovilo, že slovenská rozvojová pomoc se bude dlouhodobě specializovat na 2 až 3 programové země, maximální počet projektových zemí nebyl stanoven. Stejně jako zbytek Visegrádských zemí zacílilo od začátku svou spolupráci do dalších evropských zemí. Ve své první *Střednědobé strategii pro slovenskou ODA 2003–2008* definovalo 1 programovou a 14 projektových zemí. Za programovou zemi bylo vybráno Srbsko a Černá Hora. Mezi projektové země se zařadily následující státy: Afghánistán, Albánie, Bosna a Hercegovina, Kazachstán, Keňa, Kyrgyzstán, Makedonie, Mongolsko, Mosambik, Súdán, Tádžikistán a Uzbekistán⁵⁴. (Slovak Aid, 2003a) V pořadí druhá *Střednědobá strategie pro slovenskou ODA 2009–2013* zvýšila jak počet programových zemí (3) tak i projektových zemí (16). K Srbsku⁵⁵ přibyly dvě původně projektové země - Keňa a Afghánistán. Národní program pro rok 2009 udává, že pro jednotlivé programové země bude vytvořena samostatná strategie poskytování bilaterální pomoci s platností na pět let⁵⁶ (Slovak Aid, 2009b). Skupina projektových zemí byla rozšířena o Bělorusko, Černou Horu, Etiopii, Gruzii, Moldávii, Ukrajinu a Vietnam. Eliminována byla pouze jediná země - Mosambik. (MZV SR, 2009b) Vysoký počet projektových zemí byl hned v následujícím roce snížen Národním programem oficiální rozvojové pomoci pro rok 2010 na jedenáct zemí. Vyškrtnut byl celý region střední Asie a Mosambik. Aktuální seznam projektových zemí se skládá ze tří mimoevropských

---

⁵⁴ Jedná se o takzvaný indikativní seznam. Jeho cílem je zachovat specializaci slovenské ODA a jeho složení je možné měnit na základě podložené argumentace, případné změny složení příjemců pomoci jsou publikovány v ročním Národním programu ODA.

⁵⁵ Po vyhlášení nezávislosti Černé Hory na Srbsku (30. června 2006), slovenská ODA ponechala Srbsko ve skupině programových zemí a Černou Horu přesunula do kategorie projektových zemí.

⁵⁶ K jejich vypracování došlo v následujícím roce (MIHÁLIK a kol., 2010). Aktualizována byla i programová strategie pro Srbsko, jejíž původní verze byla platná od roku 2003 (BEŇÁKOVÁ, 2010).

zemí: Etiopie, Súdán a Vietnamu. Zbytek tvoří jihoevropské a východoevropské země, které lze rozdělit na dvě skupiny – region západního Balkánu (Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Makedonie) a země Východní partnerství (Bělorusko, Gruzie, Moldávie, Ukrajina). Mimo skupiny stojí Haiti, které bylo na seznam dodatečně připsáno kvůli katastrofickému zemětřesení. MZV Slovenska jako příčinu redukce uvádí neefektivnost dosavadní rozvojové spolupráce kvůli roztříštěnosti projektů v jednotlivých zemích, obtížnosti jejich monitoringu a omezeného dopadu na rozvoj recipientských zemí. (Slovak Aid, 2010c) Dle BEŇÁKOVÉ⁵⁷ (2010) byl seznam projektových zemí upraven především z důvodu nutnosti přizpůsobit se nižšímu rozpočtu vyčleněnému na dvojstrannou spolupráci. Vyhodnocení Střednědobé strategie pro slovenskou ODA na rok 2009 – 2013 je plánované na rok 2011. Zároveň by mělo dojít k přehodnocení prioritních příjemců slovenské ODA a snížení počtu prioritních zemí. Národní program pro rok 2011 rozděluje země do dvou skupin. Na země, se kterými bude Slovensko spolupracovat v rámci rozvojové spolupráce (Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Keňa, Moldavsko a Súdán) a země, se kterými bude spolupráce probíhat formou technické pomoci. Do této kategorie spadá region západního Balkánu a země Východního partnerství EU. (Slovak Aid, 2011d) Poslední dvě zmíněné oblasti představují pro slovenskou ODA dlouhodobé priority. Nejvíce finančních prostředků určených na rozvojovou práci v období 2004–2009 směřovalo do Srbska, kam plynulo až 40 % z celkového objemu bilaterální ODA. Dalších 30 % bylo poskytnuto skupině zemí se středními příjmy (MICs)⁵⁸ a zbývajících 30 % do zemí klasifikovaných jako LDCs či země s nízkými příjmy (LICs), tedy všechny africké a zbývajících asijské země. (BEŇÁKOVÁ, 2010) Po přehodnocení spolupráce v roce 2010 bylo rozhodnuto postupně snižovat pomoc z důvodu vyčerpanosti vzájemné spolupráce. Slovenská vláda plánuje omezit rozvojové aktivity⁵⁹ v celém regionu západního Balkánu a nahradit je technickou pomocí. Speciálně pro země západního Balkánu a Východního partnerství má být v roce 2011 na MZV SR vytvořen zvláštní program technické pomoci tzv. CETIR – Centrum pro předávání zkušeností z integrace a reform, v jehož rámci budou probíhat odborné konzultace a jeho cílem bude podporovat reformní úsilí výše jmenovaných států (Slovak Aid, 2011d).

---

⁵⁷ Autorka je koordinátorkou pro rozvojovou politiku slovenské MVRO.

⁵⁸ Z mimoevropských zemí se jedná o Mongolsko a Kazachstán.

⁵⁹ Výjimkou je Bosna a Hercegovina a Černá Hora.

Tab. 4: Prioritní a projektové země ODA států V4 v roce 2010

	Česká republika	Maďarsko	Polsko ⁶⁰	Slovensko
Prioritní země	5 Afghánistán ⁶¹ BaH Moldávie Etiopie Mongolsko	7 Afghánistán ⁶² BaH Moldávie PAÚ Srbsko Vietnam Irák	7 Afghánistán Angola Moldávie PAÚ Bělorusko Gruzie Ukrajina	3 Afghánistán Keňa Srbsko
Projektové země	5 Kambodža Kosovo Gruzie PAÚ Srbsko 4 "dobíhající země" Angola Jemen Zambie Vietnam	10 Kambodža Kosovo Kirgizstán Černá Hora Ukrajina Makedonie Mongolsko Jemen Laos Subsah. Afrika		11 Etiopie Sudan Gruzie Černá Hora Ukrajina Makedonie Albánie BaH Moldávie Vietnam Bělorusko

Zdroj: MIHÁLIK a kol., 2010

⁶⁰ Polsko nerozlišuje prioritní země na programové a projektové.

⁶¹ Červeně jsou označeny státy náležící do skupiny LDCs

⁶² Afghánistán a Irák jsou řazeny do prioritních zemí na základě mezinárodních závazků. V současnosti není v Iráku realizována žádná rozvojová mise.

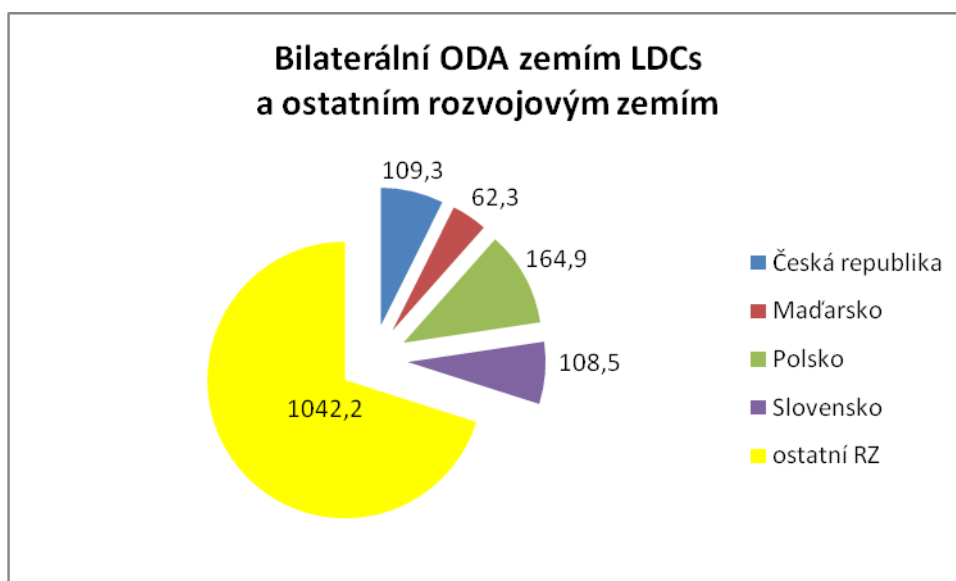
Všechny státy Visegrádu se zavázaly, že budou usilovat o naplnění Miléniových cílů, ale jejich odhodlání zatím zůstává spíše jen na papíře. Na seznamech prioritních programových zemí, se kterými je navázána užší spolupráce, nalezneme maximálně dvě země řazené do kategorie LDCs (v případě České republiky a Polska). Výjimečné postavení má Afghánistán, který figuroval jako recipientská země rozvojové pomoci Visegrádských zemí již od prvních vytvořených seznamů prioritních zemí. Poněkud zvláštní postoj zaujímá vůči Afghánistánu Maďarsko. Jak uvádí MIHÁLIK a kol. (2010) sice ho řadí do skupiny prioritních zemí stanovených na základě mezinárodních závazků, ale de facto ho za prioritní zemi své zahraniční rozvojové politiky nepovažuje. Paradoxně do něj však směřuje největší objem finančních prostředků alokovaných v rámci maďarské dvojstranné rozvojové spolupráce.

Evropská unie se snaží nasměrovat Visegrádské státy více na redukci chudoby prostřednictvím podpory nejméně rozvinutých států světa, především pak skupiny zemí ACP. Tohoto cíle se jí zatím podařilo dosáhnout jen částečně. Země V4 mají i nadále sklon upřednostňovat spíše geograficky blíže položené země. Jelikož v minulosti státy Visegrádské čtyřky nedisponovaly žádnými koloniemi, postrádají významnější historické vazby na státy ACP. Výjimkou je několik socialistických afrických států, které státy Visegrádu podporovaly během éry východního bloku, kdy fungovaly jako satelity Sovětského svazu. Z toho vyplývá, že na rozdíl od původních členských států Unie necítí Visegrádské státy vůči zemím ACP závazky a nemají na rozvoji této skupiny takový zájem jako EU15. Místo toho preferují podílet se na rozvoji oblastí, ve kterých mohou navázat na zkušenosti z předchozí spolupráce či využít zkušeností z vlastní transformace. Je pravděpodobné, že na seznamech Visegrádské čtyřky budou i nadále hrát prim postkomunistické země východní Evropy a Balkánu. Do států LDCs, kde je potřeba rozvojové spolupráce nejvyšší, plyne jen velmi malé procento ODA V4 (viz tab. 5, obr. 3) Vyšší podíly obvykle neznamenají vyšší pomoc, ale jsou uměle navýšeny započítáním položky odpuštění dluhů do ODA (více kapitola č. 3.4.2). Budou-li se státy Visegrádu chtít aktivně podílet na naplnění Miléniové deklarace, jak slíbily, budou muset v budoucnu dát státům LDCs, především těm africkým, podstatně více prostoru než dosud.

Tab. 5: Objem ODA skupině LDCs včetně anulace dluhů (v procentech a v mil. USD⁶³)

země/rok	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	14.87 %	7.98 %	12.76 %	21.73 %	44.72 %
	14,86	7,53	13,56	13,56	52,38
Maďarsko	6.53 %	51.40 %	0.56 %	77.28 %	29.06 %
	3,12	26,42	0,62	27,68	4,49
Polsko	38.59 %	1.93 %	78,91 %	3,69 %	15.72 %
	16,01	1,33	127,66	6,7	13,17
Slovensko	12.45 %	69.56 %	69.37 %	69.89 %	63.13 %
	2,18	33,54	24,44	22,61	25,77

Zdroj: MIHÁLIK a kol., 2010

Obr. 3: Bilaterální ODA (včetně anulace dluhů) zemím LDCs a ostatním rozvojovým zemím mezi lety 2004–2005 (v mil. USD)

(zdroj: MIHÁLIK a kol., 2010)

⁶³ v reálných cenách k roku 2008

3.3 Sektorové priority

Na rozdíl od teritoriálních priorit sektorové priority zemí Visegrádu zůstávají s mírnými úpravami víceméně v původní podobě. Nicméně i v této oblasti je vidět, že výběr jednotlivých sektorů byl silně ovlivněn společným historickým vývojem zemí V4. Čtyři desítky let trvající nesvoboda utvrdila Českou republiku, Maďarsko, Polsko a Slovensko, jakožto bývalé komunistické státy, že je zásadní zaměřit se na následující sektory: podporu demokracie, lidských práv, řádné správy věcí veřejných tzv. good governance, ekonomického a sociálního rozvoje a bezpečnosti. V souladu s rozvojovou politikou EU a OECD nově⁶⁴ stanovily za hlavní sektorovou prioritu redukci chudoby. Všechny státy V4 se také dále orientují na sektory, ve kterých mají komparativní výhody oproti ostatním dárčům. Vesměs se jedná o velmi podobné oblasti. Jak uvádí HECOVÁ (2007) Visegrádské státy si velmi váží svých zkušeností nabytých během vlastní hospodářsko-ekonomické transformace a pokládají se za kompetentní získané vědomosti předávat dál převážně bývalým komunistickým zemím v podobě transferu odborných znalostí a know-how⁶⁵. Současně podotýká, že výhoda této pomoci spočívá v tom, že je méně finančně náročná v porovnání s tou samou pomocí poskytnutou západními experty. Právě transformační zkušenost Visegrádské státy udávají jako důvod jejich teritoriálního zaměření na evropské postkomunistické státy. Logický závěr, že se rozvojová spolupráce s těmito státy odehrává z převážné části v této oblasti, je ale mylný. Ve skutečnosti představuje ODA alokovaná na podporu transformačního procesu zanedbatelnou položku z celkového objemu bilaterální pomoci. Pro názornost: Česká republika poskytla na transformační spolupráci v roce 2005 méně než 1 % (ADAMCOVÁ a kol., 2006). Například Maďarsko se vedle již zmíněného řízení transformace zaměřuje na sektor zdravotnictví, vzdělání, zemědělství, vodní management, infrastrukturu a transfer znalostí neboli know-how (MFA Hungary, 2008a). Polsko podporuje prostřednictvím své ZRS rovněž školství, zdravotní péči, přístup k pitné vodě, budování demokratických institucí, navíc ochranu životního

---

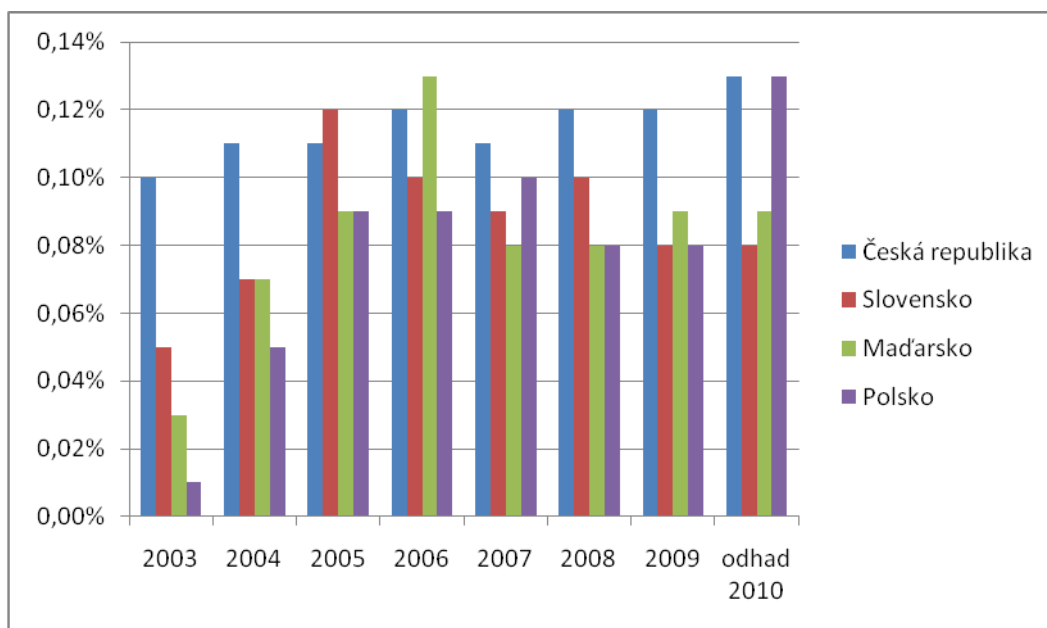
⁶⁴ Vyjma Polska, které snížení chudoby deklarovalo již na počátku své rozvojové spolupráce.

⁶⁵ Dle LIGHTFOOT a ZUBIZARRETA (2008b) bývá úspěch transformačního procesu ve státech Visegrádu odborníky zpochybňován. Například v Polsku jak uvádí PUCHALSKA (2005) byly během transformace aplikovány nejextrémnější ekonomické reformy, které měly za následek nejvyšší míry nerovnosti a nezaměstnanosti „na východ od Labe“.

prostředí, restrukturalizaci hospodářství, zdokonalení veřejné administrativy a rozvoj přeshraniční spolupráce. (MFA Poland, 2005) V případě České republiky byly na radu OECD v koncepci ZRS na období 2010–2017 redefinovány sektorové priority. Rozvojová spolupráce ČR se zaměřuje na pět sektorů - životní prostředí; zemědělství; sociální rozvoj (včetně sociálních a zdravotnických služeb, vzdělávání); ekonomický rozvoj včetně energetiky; podporu demokracie, lidských práv a společenské transformace. Oproti předchozím prioritám došlo k vyřazení pouze dvou sektorových priorit - migrace a udržitelného rozvoje. Dále stanovila tzv. průřezové principy, na jejichž dodržování bude klást důraz při realizaci jednotlivých projektů. Patří mezi ně za (1) řádná demokratická správa věcí veřejných, za (2) šetrnost k životnímu prostředí a klimatu a za (3) dodržování základních lidských, sociálních, pracovních, právních a ekonomických práv příjemců projektů včetně rovnosti mužů a žen. (Koncepce 2010-2017, 2010) Slovensko se stejně jako v teritoriálních prioritách dlouhodobě orientuje na limitovaný okruh sektorů. Ve Střednědobé koncepci na období 2003–2008 byly vybrány tři cílové oblasti: budování demokratických institucí a tržního prostředí; technické a sociální infrastruktury; ochrana životního prostředí, zemědělství, krajiny, potravinová bezpečnost a využívání nerostných surovin. Pro Černou Horu a Srbsko byly určeny tyto sektorové priority – rekonstrukce infrastruktury a její rozvoj; pomoc při integraci do mezinárodních organizací; a rozvoj občanské společnosti, sociální a regionální rozvoj. (Slovak Aid, 2003a) Zákon o oficiální rozvojové pomoci č. 170/2009 upravil sektorové priority tak, aby lépe podporovaly všechny složky důležité pro udržitelný rozvoj vybraných prioritních zemí. Byly zvoleny čtyři následující oblasti: budování demokratických institucí, právního státu, občanské společnosti a míru; sociální rozvoj; ekonomický rozvoj (budování tržního prostředí, posilování makro-ekonomického prostředí, řízení veřejných financí, podpora malých a středních podniků); rozvoj infrastruktury s pozitivním vlivem na trvale udržitelný rozvoj a životní prostředí. (MZV SR, 2009b)

3.4 Oficiální rozvojová pomoc a její efektivita

Z hlediska objemu prostředků poskytovaných na rozvojovou pomoc se státy Visegrádské čtyřky stále nemohou srovnávat s původními členskými státy EU a výrazně za nimi zaostávají. Jak již bylo zmíněno výše, vedoucí činitelé Visegrádských států nepovažovali navyšování objemů za prioritu a k navyšování objemů rozvojové spolupráce docházelo pozvolna. Přesto je neoddiskutovatelné, že došlo ke zřetelnému nárůstu pomoci oproti poslední dekádě minulého století, kdy objemy zemí Visegrádu nepřesahovaly 0,03/0,04 %⁶⁶. Jak ilustruje obr. 4, zlom nastal v období vstupu do Evropské unie. Nejmarkantnější nárůst zaznamenaly Polsko a Maďarsko, které svoji rozvojovou pomoc zdvojnásobily v roce 2004 oproti roku 2003. Výrazný růst maďarské, polské a slovenské⁶⁷ ODA těsně před a po vstupu do EU ostře kontrastuje s vyrovnaným objemem prostředků České republiky, která vynakládala na oficiální rozvojovou pomoc stabilně 0,10–0,11 % (viz obr. 4).

Obr. 4: Objem ODA/HND zemí V4 v letech 2003-2010

(zdroj: *Development Co-operation of the Czech Republic in 2006*, nedatováno; MFA Hungary, nedatováno b; *ODA v číslech*, nedatováno; Polish Aid, 2002-2005b; MFA Poland, 2005; EU AID, 2006; Financing for Development, 2010)

⁶⁶ Údaje se liší dle zdrojů - DAUDERSTÄDT (2002) udává 0,03 %, avšak EK (2003) 0,04 %.

⁶⁷ Dle jiného zdroje dosahovala slovenská ODA v roce 2005 pouze 0,09 % (HECOVÁ, 2007).

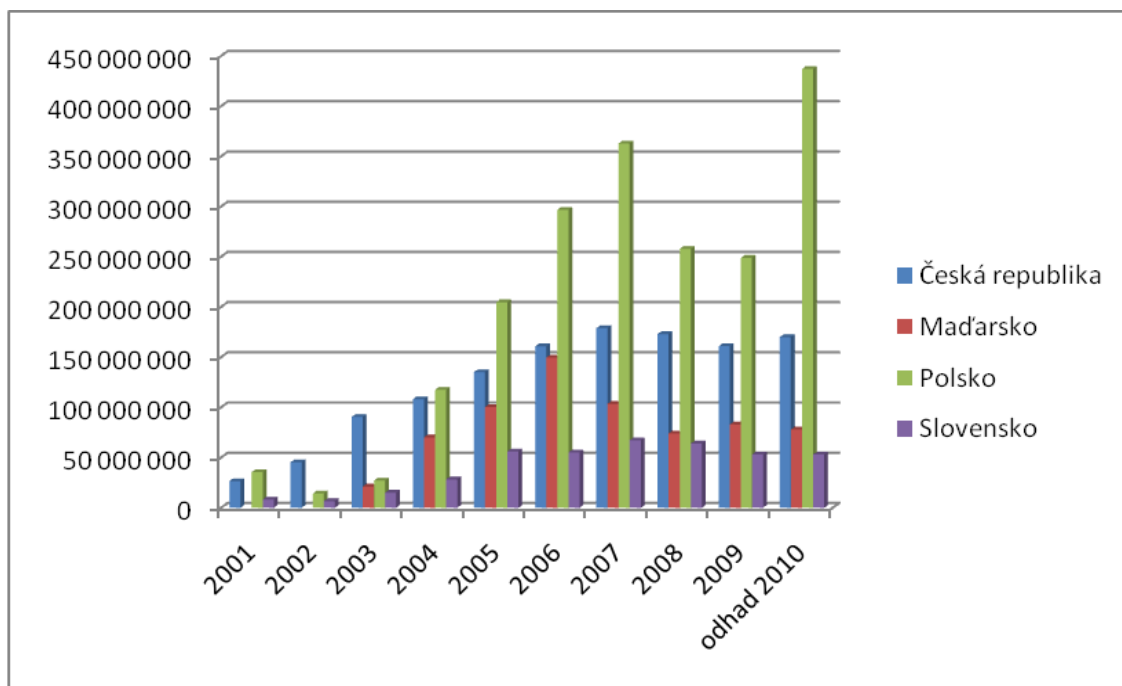
3.4.1 Barcelonské závazky a jejich plnění

Státy Visegrádu se spolu s dalšími novými členskými státy EU zavázaly přispívat 0,17 % HND na rozvojovou pomoc do roku 2010. Oproti původním členským státům jim byl limit snížen na třetinu⁶⁸, přesto jak předpověděly zprávy nevládních neziskových organizací⁶⁹, ani jeden z Visegrádských států nedokázal navýšit svoji ODA na požadovaný podíl hrubého národního důchodu. (MOLINA, PEREIRA, 2008) Nevládní rozvojové organizace považují za hlavní překážku nedostatek politické vůle v oblasti oficiální rozvojové pomoci. Poněkud laxní postoj vlády ilustruje příklad Slovenska. Na jednom ze zasedání slovenského parlamentu v roce 2007 konstatoval tehdejší ministr zahraničí Eduard Kukan malou pravděpodobnost dosažení limitů. Dle jeho slov mezinárodní společenství pochopí, že nelze srovnávat Slovensko se zkušenými dárci a pro splnění stanovených cílů bude potřebovat delší časový horizont. Podobně státní činitelé Polské a České republiky zaujímají stanovisko, že by neměl být preferován objem pomoci, ale její kvalita. (DRAZKIEWICZ, 2008) Na druhou stranu nutno podotknout, že navýšení pomoci bránily i jiné faktory než jen nízká politická zainteresovanost. Ačkoliv ODA středoevropských a východoevropských států se v absolutních číslech každoročně zvyšovala, vzhledem k rychlému růstu jejich ekonomik bylo těžké zajistit zároveň i růst procentuální ODA a splnit stanovený cíl 0,17 %. Navíc okolo 2/3 a někdy i více z jejich celkové ODA, která plynula do rozpočtu EU, byla započítávána jako ODA celé EU a snižovalo se tím procento ODA vykazované jednotlivými státy. (LIGHTFOOT, ZUBIZARRETA, 2008a) Jak uvádí LOVITT a RYBKOVÁ (2007) například v případě Maďarska mělo na objem prostředků vyčleněných na maďarskou ODA negativní dopad zavedení úsporného rozpočtového režimu, v jehož důsledku došlo k výraznému poklesu celkového objemu ODA z přibližně 4 milionů eur v letech 2003-2004 na 1 milion v roce 2007. V tomto roce zaznamenalo Maďarsko největší procentuální pokles objemu pomoci v rámci celé EU (MOLINA, PEREIRA, 2008).

---

⁶⁸ Původní členské státy tzv. EU 15 se zavázaly navýšit ODA na min. 0,51 % HND.

⁶⁹ Např. zpráva *EU Aid: genuine leadership or misleading figures?* z roku 2006.

Obr. 5: Celková ODA států Visegrádu mezi lety 2001–2010 (v mil. EUR)

(zdroj: DRAZKIEWICZ, 2008; Financing for Development, 2010)

Do roku 2015 Evropská komise stanovila pro patnáctku svých původních členů hranici 0,7 % HND, kterou doporučuje OSN již od roku 1970⁷⁰. Tohoto ambiciózního cíle se poprvé podařilo dosáhnout čtyřem státům z EU15 – Dánsku, Lucembursku, Nizozemsku a Švédsku - již v roce 2002 a od té doby v tomto trendu úspěšně pokračují. Pro nové členy byl limit opět snížen na 0,33 % HND. (MOLINA, PEREIRA, 2008) Realnost naplnění tohoto cíle je, vzhledem ke stagnujícímu vývoji prostředků vynakládaných na rozvojovou spolupráci ve státech Visegrádské čtyřky, velmi málo pravděpodobná. Například Polsku je ve zprávě OECD/DAC tzv. Peer review doporučeno vytvořit prozatímní cíle, které vytyčí cestu k dosažení 0,33 % ODA/HND v roce 2015. K tomu, aby byly tyto cíle naplněny, je nutné zpřístupnit je široké veřejnosti a k jejich dosažení se musí zavázat přední političtí lídři ze všech politických

⁷⁰ Historie vzniku tohoto závazku sahá až do roku 1958, kdy Světová rada církví na zasedání v Nyborg Strang navrhla věnovat na rozvojovou pomoc 1 % z celkového HND dárcovské země. V roce 1969 se k tomuto doporučení vrátila tzv. Pearsonova komise ve zprávě *Partners in Development*, která vypočítala, že kdyby státy poskytovaly na ODA 1 % svého HND, podařilo by se zvýšit růst rozvojových zemí na 6 % ročně. Z důvodu nemožnosti kontroly soukromých zdrojů vládou, byly z cíle eliminovány. Tím došlo ke snížení limitu na 0,7 %. (KAPLAN, 2005)

stran. (Poland Special Review, 2010) Zmíněnou radu je možné aplikovat i na zbývající státy Visegrádské skupiny vzhledem k tomu, že ani jedna ze zemí nemá tento harmonogram vytvořen.

3.4.2 Fenomén tzv. „zkreslené pomoci“ (inflated aid)

Termín „zkreslené pomoci“ označuje takovou ODA, do které jsou započítávány i ty položky, jež postrádají přímý pozitivní vliv na vývoj rozvojových zemí. Jejich cílem totiž není snížit chudobu a zlepšit životní úroveň obyvatel rozvojových zemí, ale spíše pomoci donorům naoko plnit stanovené limity ODA v poměru k HND. Mezi tyto položky, které uměle navyšují objem poskytované rozvojové pomoci se řadí odpuštění dluhů, poskytování stipendií ke studiu na vysokých školách a pomoc uprchlíkům. Ačkoliv jsou tyto výdaje bezesporu důležité, neměly by být do ODA zahrnovány. Neziskové organizace zatím neúspěšně usilují o to, aby Výbor pro rozvojovou pomoc, který stanovuje pravidla ODA, přestal umožňovat dárčům uznávat tuto nepřímou pomoc jako součást ODA. Zároveň lobbují za to, aby byla zvýšena skutečná pomoc (genuine aid). (*EU AID: genuine leadership or misleading figures?*, 2006)

Až na několik málo výjimek⁷¹ zahrnují původní členské státy EU výše zmíněné položky do ODA. Zkreslenou pomoc započítává do ODA i skupina nejlepších donorů EU, kterými jsou dlouhodobě Dánsko, Lucembursko, Nizozemí a Švédsko. Avšak i po odečtení této nepřímé pomoci se jim daří pravidelně splňovat cíl 0,7 % ODA/HND, k jehož dosažení do roku 2015 se původní členské státy EU zavázaly. Zbylé státy EU15 se zatím této hranici neblíží ani před odečtením této položky. (MOLINA, PEREIRA, 2008) Přestože se na Monterreyském summitu v roce 2002 evropské státy formálně shodly na vyčlenění odpuštění dluhů z ODA, tento princip byl schopen úspěšně aplikovat pouze jediný evropský nečlenský stát EU – Norsko. (*EU AID: genuine leadership or misleading figures?*, 2006) Právě anulace dluhů představuje dlouhodobě největší část zkreslené pomoci. Vedle fenoménu zkreslené pomoci snižuje účinnost ODA také pomoc vázaná. Tato forma pomoci podmiňuje recipientskou zemi k nákupu zboží a služeb za poskytnuté finanční prostředky od donorské země. Stejně jako

---

⁷¹ Například v roce 2005 se jednalo o Lucembursko, Irsko a Řecko.

v případě nepřímé pomoci neslouží k podpoře rozvoje recipientské země. Obchází totiž místní služby a experty a zajišťuje především podporu podnikatelského sektoru donorů. Hlavní užitek z ní mají podnikatelské subjekty jednotlivých dárcovských zemí. Udává se, že vázaná pomoc snižuje nákupní sílu ODA až o 9 milionů eur. (MOLINA, PEREIRA, 2008) Na základě doporučení DAC OECD⁷² několik členských států přestalo vázat svoji rozvojovou pomoc. Poměr dvoustranné nevázané rozvojové pomoci se podařilo výrazně navýšit během minulého desetiletí. Konkrétně mezi lety 1999/2001 až 2008 vzrostl ze 46 % na 82 %. Stále však existuje řada členských i nečlenských států DAC, která pokračuje v poskytování vázané pomoci. (OECD e, nedatováno) Mezi tyto země patří i Visegrádské státy. Co se týká nezkrácené pomoci nejlépe bývá hodnocena Česká republika, která dosahuje nejvyšších objemů skutečné pomoci. V jejím případě je však diskutabilní započítávání výdajů na vojenské mise do ODA, jelikož na rozvojovou složku plyne jen velmi malá část finančních prostředků z celého rozpočtu. (DRAZKIEWICZ, 2008) Například v roce 2008 tvořily vojenské náklady českého provinčního rekonstrukčního týmu (PRT) v Afganistánu až 90 % (648 milionů) z celkových 717 milionů Kč (FORS, 2010d). Jako jediný stát Visegrádské čtyřky byla Česká republika zařazena mezi jedny z nejlepších performerů v položce započítávání stipendií pro studenty z rozvojových zemí. Na druhou stranu se v témže roce ocitla také na seznamu nejhorších plnitelů započítávání výdajů na uprchlíky. (*EU AID: genuine leadership or misleading figures?*, 2006)

Pro Visegrádské státy je obtížné vykazovat navyšování objemu ODA kvůli neexistenci dodatečných vládních fondů vyčleněných na rozvojovou spolupráci. Zahrnutí nepřímé pomoci, především pak anulování dluhů rozvojových zemí, do ODA se ukázalo jako „účinný“ nástroj k zvyšování celkového objemu ODA. Největší podíl tvoří zkrácená pomoc v případě polské ZRS, která se pohybuje až okolo dvou třetin celkové ODA. Skládá se především z preferenčních úvěrů a výdajů na oddlužení. (DRAZKIEWICZ,

---

⁷² Doporučení k nevázané oficiální rozvojové pomoci vůči nejméně rozvinutým zemím vzniklo v roce 2001 na dubnovém setkání ministrů/šéfů rozvojových agentur DAC tzv. High Level Meeting. K zdokonalení doporučení došlo v roce 2006 a o dva roky později bylo rozšířeno i na kategorii vysoce zadlužených chudých zemí (Heavily Indebted Poor Countries – HIPC). Toto doporučení aplikuje zatím pouze polovina členských států DAC: Austrálie, Finsko, Francii, Irsko, Japonsko, Německo, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Švédsko, Švýcarsko a Velká Británie.

2008) Například v roce 2007 alokovalo Polsko na oddlužení Nikaraguy 22 milionů eur (MOLINA, PEREIRA, 2008) a dalších téměř 70 milionů USD poskytl Číně ve formě vázaného úvěru na polské služby a zboží (DRAZKIEWICZ, 2008). V případě všech Visegrádských států je nutné, aby vlády těchto zemí byly vůči veřejnosti transparentnější v otázce ZRS a pravidelně poskytovaly zprávy o jejím celkovém stavu a výdajích, které na ni byly vynaloženy. Co se týká evaluace projektů, výraznějšího pokroku dosáhla zatím pouze Česká republika, která jako první ze zemí V4 začala vyhodnocovat projekty v roce 2003. Tyto evaluace však byly neefektivní a změnu přinesla až transformace ZRS, která zavedla nový systém nezávislých evaluací. (ČRA, 2009b) Slovensko by mělo v blízké době Českou republiku následovat, jelikož si vytvoření monitorovacího a evaluačního mechanismu stanovilo jako jeden z úkolů aktuálního národního programu ODA na rok 2011 (Slovak Aid, 2011d). Rovněž Polsko se v národním programu na rok 2011 plánuje zaměřit na zdokonalení nedávno vytvořeného systému metodického sběru dat a vybudování adekvátního monitoringu, který zajistí efektivní evaluaci. V následujícím roce hodlá provést evaluaci klíčových projektů ve dvou prioritních zemích - v Gruzii a na Ukrajině. (Polish Aid, 2011c) V případě Maďarska jsou relevantní dokumenty týkající se monitoringu a evaluace de facto nedostupné. Ačkoliv maďarské MZV od roku 2004 publikuje v maďarštině roční zprávy shrnující stav ZRS, tyto reporty neposkytují adekvátní evaluaci. Postrádají systematický přístup, chybí v nich jasně definované cíle maďarské IDC a následně i nástroje ověřující celkovou efektivitu spolupráce. (PARAGI, 2010)

Tab. 6: Podíl zkrácené pomoci z celkového objemu bilaterální ODA

	Česká republika	Polsko	Slovensko
2004	19,62%		
2005	16,58%	70%	37,73%
2006	17,35%	70%	29,37%
2007	19,71%	88%	30,01%

Zdroj: DRAZKIEWICZ, 2008

3.5 Formy rozvojové pomoci

Oficiální rozvojová pomoc Visegrádských států se skládá klasicky jako u ostatních dárců ze dvou složek - přímé bilaterální a zprostředkované multilaterální pomoci. Za klíčový nástroj zahraniční politiky je považována bilaterální pomoc. Z tohoto důvodu je také preferována a státy se snaží, aby představovala majoritní část jejich ODA. U všech států V4 však dlouhodobě převažuje pomoc mnohostranná nad dvoustrannou. U České republiky se mezi lety 2005–2009 pohyboval podíl multilaterální pomoci okolo 57 % (FORS, 2009d). Podobného procenta dosahuje slovenská vícestranná ODA, která například v roce 2009 činila 53 % (Slovak Aid, nedatováno e). Oproti tomu multilaterální složka Polska a Maďarska tvoří víc jak dvě třetiny z celkové ODA. V roce 2007 představovala polská mnohostranná pomoc 57 % ODA (Poland Special Review, 2010) a o dva roky později vzrostla na 75 % (Polish Aid, nedatováno h). Značně rostoucí tendenci má i multilaterální ODA Maďarska, u něhož zprostředkovaná složka ODA tvořila 75 % v roce 2007 (KISS, 2007) a v roce 2008 dokonce 88 % (MFA Hungary, 2009c). Multilaterální pomoc Visegrádských států je poskytována prostřednictvím mandatorních příspěvků v rámci EU, fondů a programů OSN a brettonwoodských institucí.

Výši multilaterální pomoci a jejím prostřednictvím zároveň i celkovou ODA významně zvyšují především povinné příspěvky do rozpočtu Evropské komise (EC), jelikož přibližně 5–6 % z celkového rozpočtu komise je věnováno na rozvoj. V roce 2011 by se toto procento mělo rovnat 7 mld. eur. Například příspěvek Polska do celkového rozpočtu Unie představuje 3,2 %, čemuž v absolutních číslech odpovídá částka 250 milionů eur. (Polish Aid, 2011c) V případě České republiky tvořily příspěvky do rozvojového rozpočtu EU až 85 % z veškeré nepřímé pomoci, kterou Česká republika poskytla mezi lety 2005–2009 (FORS, 2010d).

Od roku 2011 se státy Visegrádu podílejí i na financování aktuálního 10. EDF. Celkem poskytly všechny členské státy EU na tento fond částku 22 628 mld. eur. Největší příspěvek ze států Visegrádské čtyřky a zároveň i ze všech nových členských států EU připadá na Polsko. Jako jedinému států z EU12 mu byla vyměřena výše příspěvku přesahující 1 % (viz tab. 7).

Tab. 7: Příspěvky Visegrádských států do 10. EDF

země	počet obyvatel (mil.)	% ⁷³	mil. EUR
ČR	10,21	0,51	115 678 200
Maďarsko	9,91	0,55	124 751 000
Polsko	38,48	1,3	294 866 000
Slovensko	5,46	0,21	47 632 200

Zdroj: FORS, nedatováno b

Státy V4 kvůli svým závazkům na poli rozvojové spolupráce, ale i tlaku mezinárodního společenství usilují o zvýšení podílu bilaterální pomoci na ODA. Tato snaha však dosud přinášela spíše negativní výsledky a ODA byla a je uměle navyšována započítáváním výše zmíněné zkrácené pomoci.

Dle KOPINSKI (2009) by se proto státy Visegrádu neměly snažit o zvyšování bilaterální pomoci, ale raději by se měly zaměřit na růst multilaterální pomoci, která jim přináší řadu výhod. Oproti bilaterální pomoci zemí V4 je více zaměřena na snižování chudoby a plnění Rozvojových cílů tisíciletí. S tím souvisí její orientace na rozvojové země s nízkými příjmy (LICs), což je přínosné pro Visegrádské státy, které se v bilaterální pomoci zaměřují hlavně na země se středními příjmy (MICs). Dalším rysem je absolutní nevázanost této pomoci. Dále je multilaterální pomoc politicky více neutrální, její distribuce mezi rozvojové země je spravedlivější na rozdíl od bilaterální pomoci, která má často sklon preferovat tzv. „aid darlings“ na úkor tzv. „aid orphans“. Pokud je správně koordinovaná vede mnohostranná pomoc k rozšíření pomoci a zároveň ke snížení toků pomoci. Díky systému víceletému plánování pomoci je předvídatelnější a tedy potažmo transparentnější. Ve Visegrádských státech se mnohostranná pomoc těší vyšší podpoře ze strany veřejnosti než pomoc dvojstranná. (KOPINSKI, 2009) Navíc umožňuje státům Visegrádu angažovat se i v oblastech, ve kterých nemají k dispozici dostatečné zázemí pro poskytování efektivní bilaterální pomoci. V neposlední řadě mají státy V4 prostřednictvím aktivnější účasti

⁷³ vzhledem k objemu HNP dané země

v multilaterálních mechanismech, větší možnost ovlivnit celkový charakter rozvojové spolupráce. (SLAY, 2007)

V minulosti byla multilaterální pomoc poskytována prostřednictvím mezinárodních finančních organizací jako je Světová banka nebo Mezinárodní měnový fond často kritizována pro přemrštěné podmínky, které musely přijímající rozvojové země splnit⁷⁴ a pro jednostrannou orientaci na ekonomický rozvoj země (MINCH, 2005). Z těchto důvodů byly v roce 1999 nahrazeny komplexními strategiemi snižování chudoby tzv. Poverty Reduction Strategy Papers (PRSPs). Ty se opírají o pět základních principů - partnerství, komplexní přístup, vlastnictví strategie danou rozvojovou zemí, zaměření na dosažení výsledků a v neposlední řadě o dlouhodobou perspektivu (IMF, 2010b). Kritice se však nevyhnuly ani PRSPs, kterým bývá vytýkáno, že se pouze jedná o starý přístup pod novým jménem, jelikož i nadále jsou PRSPs zaměřeny především na hospodářský růst.

Vzhledem k vysokému podílu multilaterální pomoci na ODA je důležité, aby státy Visegrádu daly této pomoci směr. Definovaly strategii a priority mnohostranné pomoci a aktivně vymáhaly její realizaci. (FORS, 2010d) Tímto způsobem zvýší efektivitu multilaterální pomoci a zároveň jim to umožní větší svobodu v bilaterální pomoci.

Ideálním způsobem rozvojové spolupráce je pro země V4 trilaterální spolupráce, která jim umožňuje využít jejich komparativních výhod díky finanční podpoře zkušených dárců. V rámci trilaterální spolupráce nejčastěji spolupracovala se státy Visegrádu CIDA, která se ve všech státech Visegrádu významně podílela na vývoji mechanismů ZRS a Rakouská rozvojová agentura (Austrian Development Agency - ADA). (SLAY, 2007) V současnosti je pro V4 velkou příležitostí a výzvou získávání finančních prostředků na realizaci rozvojových projektů z Evropské unie, která za tímto účelem uvolňuje ve formě grantů či veřejných zakázek až 6 mld. eur ročně (BusinessInfo, 2007).

---

⁷⁴ Tzv. Programy strukturálního přizpůsobení (Structural Adjustment Programmes – SAPs)

4. POZITIVNÍ A NEGATIVNÍ PŘÍKLADY ZRS

Rozvojových projektů, které stály miliardy amerických dolarů a přitom z nich recipientské země neměly žádný užitek, je nespočet. K největším rozvojovým omylům historie patří tzv. „Bílí sloni“ neboli rozvojové ruiny. Jednalo se o megalomanské projekty, jejichž finanční prostředky byly poskytnuty na iracionální a někdy i velice nebezpečné projekty či na stavbu diktátorských paláců. Například na Filipínách, navíc v oblasti přírodního parku Bataan, byla na popud tehdejšího filipínského diktátora Ferdinanda Marose v roce 1975 vystavěna jaderná elektrárna. Vzhledem k tomu, že Filipínské souostroví se nachází v zóně tzv. pacifického ohnivého kruhu, kde je riziko vulkanické a seismické činnosti velmi vysoké, nemohla být tato elektrárna nikdy spuštěna. Dalším ukázkovým příkladem „Bílého slona“ je projekt olovených a stříbrných hutí v bolivijské Karachipampě. Zde byly vybudovány moderní hutě, které nebyly nikdy zprovozněny. V průběhu projektu se ukázalo, že Bolívie nemá dostatek rudy k provozu a kvůli finanční náročnosti nepřicházela v úvahu ani možnost importu požadovaného množství rudy. Z těchto „rozvojových“ projektů zbyly zemím pouze dluhy. Za hlavní viníky lze označit věřitele vyspělých zemí, kteří se de facto přímo podíleli na vzniku těchto dluhů. Ve většině případů byli velmi dobře obeznámeni se skutečným stavem situace. Přesto však projekty nezastavili a nechali z nich rozvojové země desítky let splácet úroky. (Spravedlivé oddlužení, 2008)

Zda bude poskytovaná rozvojová pomoc mít pozitivní dopad na recipientskou komunitu, je ovlivněno sérií faktorů. Ať už na straně donorů či recipientů. Dárcovské státy musí dobře znát místní fyzickogeografické podmínky, sociální a kulturní poměry, tradice a tabu. Bez zohlednění individuálních charakteristik recipientských zemí se může i velice slibný projekt změnit v propadák. Vyspělé země nesmí především zapomínat na kulturní prostředí rozvojových zemí, které se od toho jejich diametrálně liší. Právě neznalost místních tabu může velmi negativně ovlivnit, někdy až zcela zhatit celý projekt.

Výmluvným příkladem může být projekt, v rámci kterého byly v malawském hlavním městě Lilongwe při odchodu z porodnic distribuovány všem HIV pozitivním matkám

bezplatně kojenecké lahve, aby nedošlo k nakažení novorozence od matky. Tento zdravotnický projekt byl však zcela neúspěšný, jelikož malawské ženy, které nekojí přirozeně, jsou společností ihned stigmatizovány jako HIV pozitivní. Z tohoto důvodu matky darované lahve vyhazovaly po cestě z porodnic a úspěšnost projektu byla nulová. Dlužno podotknout, že iniciátorem projektu byl malawský lékař, který s největší pravděpodobností znal místní tabu a z krachu projektu tedy není možné vinit pouze Evropskou unii, která na projekt poskytla finanční prostředky. (ŠAFAŘÍKOVÁ, 2006)

Jedním z nejznámějších případů selhání české rozvojové pomoci je projekt realizovaný v dnes již bývalé prioritní zemi české ZRS Zambii. Jednalo se o lékařské kliniky pro chudé, která byla v zambijském hlavním městě Lusaka zřízena v roce 2000 na popud pražského pediatra Stanislava Kusého. Cílem projektu bylo zlepšit zdravotní situaci zambijského obyvatelstva. Projekt měl fungovat podle následujícího schématu. Cizinci hradí plnou cenu ošetření, zámožnější Zambijci platí polovinu a chudý pacientům nejsou zdravotnické služby účtovány vůbec. Během čtyřletého fungování kliniky poskytla Česká republika na tento projekt 16 milionů korun. Ve skutečnosti byla situace na klinice v rozporu s původním záměrem projektu zpřístupnit léčbu co nejširší zambijské společnosti, jelikož zde byli z převážné většiny léčeni pouze bohatí Zambijci. Zároveň i další aktivity, jako léčba chudých ve vzdálenějších částech země či školení místních mediků, byly odsunuty do pozadí zájmu kliniky. Mezi další nedostatky patřila i velmi nízká návštěvnost střediska (v průměru 3 až 5 pacientů na dva lékaře denně), nedostupnost generik na léčbu AIDS, nefunkční rentgen, atd. Asi nejzávažnějším pochybením byla neschopnost zdravotnického personálu diagnostikovat malárii, která je v Zambii jednou z nejčastějších chorob. Poté co kontrola provedená českým MZV a Ministerstvem zdravotnictví odhalila tyto problémy, byl projekt ukončen. (ŠAFAŘÍKOVÁ, 2004)

Současná rozvojová spolupráce vyspělých dárců OECD se řídí starým čínským příslovím: “Chceš-li nasytit člověka na celý život, nauč ho rybařit“. V souladu s principem vlastnictví je proto důležité, aby se místní komunita přímo podílela na realizaci rozvojových projektů a vláda participovala na financování daného projektů. Zásadním předpokladem úspěšnosti konkrétních projektů je v první řadě jejich

dlouhodobá udržitelnost. Jinými slovy vytvořit a nastavit takové projekty, aby byly schopny efektivně fungovat i po odchodu jejich realizátorů. (URBANOVA, 2008)

Ukázkou celosvětově úspěšného projektu jsou tzv. mikroúvěry. Idea těchto malých půjček vznikla již v polovině 19. století, nicméně do praxe ji uvedl až bangladéšský ekonom Muhammad Yunus v 80. letech minulého století. Za účelem poskytování mikroúvěrů založil v roce 1976 v Bangladéši Grameen⁷⁵ Bank zaměřenou na půjčování malých finančních obnosů⁷⁶ chudým lidem žijícím ve venkovských oblastech, kteří by jinak na klasické úvěry neměli šanci dosáhnout (Grameen Bank, 1998). Od jejího vzniku pomohly mikropůjčky zlepšit postavení ve společnosti milionům lidí nejen v Bangladéši. Hlavní přínos mikrofinancování tkví především v empowermentu⁷⁷ žen, které tvoří většinu klientů bank poskytujících tyto malé úvěry. Umožnilo jim to vymanit se z jejich tradiční podřízené role v rodině a aktivně se podílet na správě rodinného rozpočtu. Yunus si uvědomoval důležitost sociálního rozvoje, proto již od počátku 80. let 20. století spolupracovala Grameen Bank s Dětským fondem OSN (UNICEF). (UNICEF, 2006) Princip splácení mikroúvěrů je založen na kolektivní zodpovědnosti. Obnos je obvykle spravován skupinkou žen a díky tomuto nastavení je míra nesplacených půjček velmi nízká, dosahuje pouhých 0,24 %. (KOHOUT, 2006)

Ačkoliv bývají mikrofinance považovány za řešení bludného kruhu chudoby, najdou se i kritici. Například dle předsedy indické rurální finanční instituce Basix, Vijaye Mahajana, má udržitelnost mikrokreditů své limity. Svoje tvrzení zdůvodňuje pěti „mylnými předpoklady“, na kterých je podle něj myšlenka mikropůjček postavena. Jako překážku udržitelnosti číslo jedna vidí v tom, že většina chudých lidí netouží být soukromníky, ale naopak zaměstnanci s pravidelným příjmem. Za druhé chudí podle něj více než úvěry potřebují úspory a pojištění, které je zajistí v případě nečekané krize. Dále argumentuje, že úspěch podnikání nezaručí automaticky získání mikroúvěru, ale je

---

⁷⁵ V bengálštině znamená „grameen“ vesnice či venkovský.

⁷⁶ Vypůjčované sumy se pohybují v řádu desítek USD.

⁷⁷ Termínem „empowerment“ se rozumí posilování nebo zvyšování schopností lidí a komunit žijících v rozvojových zemích. V rámci empowermentu je jim umožněno získávat, rozvíjet či sdílet znalosti a dovednosti, díky kterým mohou jednotlivci zlepšit nejen svoji životní úroveň, ale celé své komunity. (UNESCO, 2001)

ovlivněn i dalšími faktory, například vytvoření tržních vazeb apod. Podle čtvrté mylné domněnky lidé, kteří se již nachází nad pomyslnou hranicí chudoby, nepotřebují mikropůjčky. Ve skutečnosti, tvrdí Mahajan, jsou prý tyto úvěry výhodnější právě pro tyto lidi, protože přírůstek zisku je tím vyšší, čím vyšší je počáteční vklad. Posledním předpokladem je, že instituce poskytující minipůjčky se mohou stát finančně nezávislými a soběstačnými. Mahajan oponuje a souhlasí s ním i další kritici, podle kterých mikrofinance vyžadují dlouhodobou státní podporu. (TRIPATHI, 2006) Globálně jsou však mikrofinance hodnoceny velmi kladně. Důkazem je i Nobelova cena míru, která byla v roce 2006 předána Muhammadu Yunusovi za jeho přínos k ekonomickému a sociálnímu rozvoji nejchudších lidí na celém světě. (UNICEF, 2006) Úspěch dokládá i obrovský zájem o mikroúvěry. Například v roce 2009 byly mikropůjčky poskytnuty jen zlomku zájemců, přibližně 80 milionům lidí. Vyjádříme-li to procentuálně, byla poptávka po mikrofinancích uspokojena z pouhých 5 %. (KOHOUT, 2009) Lze tedy předpokládat, že vzhledem k zvyšujícímu se počtu obyvatel rozvojových zemí bude zájem o mikropůjčky růst i v budoucnu.

Velmi zajímavý projekt realizovalo nedávno v rámci své ZRS Slovensko. Jednalo se o přenesení evropského způsobu výroby sýra do Mongolska. Nápad vzešel od Antonina Drábika a v roce 2008 požádala slovenská nezisková organizace A-projekt o grant SAMRS, která tento projekt schválila. Podnětem k realizaci tohoto projektu byl fakt, že Mongolsko ačkoliv má k vlastní produkci obrovský potenciál, většinu mléčných výrobků dováží draze ze zahraničí. Příčinou je zaostalý mlékárenský průmysl Mongolska, k jehož rozvoji chyběly v zemi potřebné znalosti, technologie a infrastruktura. Cílem projektu proto bylo vybudovat školicí středisko, ve kterém se budou vzdělávat mongolští pastevci ve zpracování mléka na produkty s vyšší přidanou hodnotou. Hlavním předmětem výroby je trvanlivý dozrávací sýr, který se vyrábí z jačího mléka. Jak je typickým mongolským hospodářským zvířetem. Jeho mléko se podobá ovčímu, je tučnější a dvakrát výživnější než kravské⁷⁸. Navíc má výraznější, mírně kořenitou chuť. Od zřízení vzdělávacího centra v létě 2009 do konce téhož roku bylo vyrobeno přibližně 150 kg sýru. V roce 2010 se objem produkce zdvojnásobil na 400 kg. Projekty podobného rázu realizovalo před Slovenskem

---

⁷⁸ Studie ukázaly, že obsahuje třikrát více omega 3 mastných kyselin než kravské mléko.

již Švýcarsko v Nepálu a Tibetu, ze kterého se jačí sýr jako exotická delikatesa vyváží až do USA. Do Evropy zatím nelze mongolský jačí sýr exportovat⁷⁹. Největší zájem zatím o jačí sýr projevují cizinci a mezinárodní diplomaté dlouhodobě žijící v Mongolsku. Projekt by měl také přispět ke zlepšení sociálního postavení mongolských pastevců, podpořit tradiční způsob života a snížit jejich migraci z venkova do hlavního města Ulánbátaru⁸⁰. (HARKOTOVÁ, 2011) Zda bude projekt úspěšný, ukáže čas. Prozatím je jačí sýr exotickým jídlem i pro Mongoly, kteří si na něj sami teprve musí zvyknout.

Obecně lze konstatovat, že pro účinnou rozvojovou pomoc je důležité dodržovat principy stanovené Pařížskou deklarací o efektivnosti pomoci. Zásadní je především tvořit projekty na základě požadavků a potřeb dané recipientské země, tak aby z něj měla užitek v první řadě cílová skupina obyvatel a ne pouze místní elity či dárcovské země. Zapojit do projektů místní komunity, aby se samy podílely na vlastním rozvoji a nebyly jen pasivními příjemci pomoci. Tento přístup vytváří pocit zodpovědnosti a šance na dlouhodobou udržitelnost projektu. Pro úspěšnou rozvojovou spolupráci je důležité, aby se opírala také o tři principy rozvojové politiky EU tzv. „3K“ – koordinaci, komplementaritu a koherenci. Tyto principy poprvé definovala Maastrichtská smlouva v roce 1992 a jejich relevantnost byla potvrzena v roce 2005 jejich zahrnutím do Pařížské deklarace o efektivitě pomoci. Cílem koordinace je unifikovat rozvojové politiky jednotlivých členských států EU. Komplementarita má zajistit maximální soudružnost a účinnost pomoci tak, aby rozvojová politika unie doplňovala rozvojové politiky členských států a nedocházelo k duplikaci pomoci neboli jejímu překrývání. Koherence politik představuje soudružnost rozvojové politiky s dalšími politikami EU, tak aby nebyly ve vzájemném rozporu. Právě koherence politik je i nadále „kamenem úrazu“ EU. Notoricky známým případem nekoherence je rozkol mezi evropskou zemědělskou a rozvojovou politikou, kdy několikamiliardové subvence evropských států do zemědělství snižují efektivitu rozvojové politiky. Naopak jako úspěšný modelový příklad koherence lze uvést iniciativu „Vše kromě zbraní“, která zajišťuje soulad mezi obchodní a rozvojovou politikou. (FELKNEROVÁ, 2010)

---

⁷⁹ V Mongolsku se dosud u dobytka vyskytují choroby, které byly v Evropě již vymýceny.

⁸⁰ Během posledních dvaceti let se hlavní město zvětšilo 2,5 krát, především se rozrostly jeho okrajové chudinské čtvrti tzv. slumy.

Za jednu z nejlepších forem rozvojové spolupráce je považována přímá finanční podpora státního rozpočtu dané rozvojové země tzv. budget support. Umožňuje recipientské zemi posílit vlastnictví, maximálně využít jejích zdrojů, snížit transakční náklady a zvýšit předpověditelnost pomoci. Především dosahuje tato forma vyšší efektivity než tradiční projektová rozvojová spolupráce. (Budget Support as More Effective Aid?, 2006) Podmínkou této formy podpory je existence důvěryhodné demokratické vlády, což brání její aplikaci v řadě rozvojových zemí. Mnoho z nich stále nemá demokratickou vládu, pokud ji však má, ani ta není zárukou důvěryhodnosti vzhledem k silně zakořeněné korupci⁸¹. Kontraproduktivní je i tzv. byrokratizace rozvojové pomoci neboli náklady spojené s přijetím pomoci. Na rozvojové země jsou kladeny nadměrné nároky na papírování, převážně pak od členských zemí EU. (ŠAFARÍKOVÁ, 2006)

---

⁸¹ S korupcí se lze setkat i na straně dárců. Viz případ korupce v Evropské komisi mezi lety 1995–1999. V tomto období byla pod vedením bývalého lucemburského premiéra Jacqua Santera. Této komisi byla dokázána manipulace s dokumenty a kvůli ztrátě důvěry musela odstoupit. Od tohoto skandálu musí být všechny příspěvky EU nad 15 milionů eur schvalovány členskými státy. Vzhledem k tomu, že počet takovýchto projektů se pohybuje okolo tří set ročně, trvá minimálně jeden rok, než jsou finanční prostředky na daný projekt alokovány. Rozhodovací proces se však může protáhnout i na několik let. (ŠAFARÍKOVÁ, 2006)

5. MOŽNOSTI KOOPERACE VISEGRÁDSKÝCH ZEMÍ V OBLASTI ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

5.1 Stručná historie a vývoj Visegrádské skupiny

Pro většinu světa znamenal rok 1991 konec studené války. Pro Českou republiku, Maďarsko, Polsko a Slovensko však byl spojen i s počátkem jejich společné spolupráce směrem k demokratické společnosti a tržní ekonomice. Oficiální (Visegrádská skupina) i neoficiální název (V4⁸²) tomuto novému regionálnímu uskupení dalo severomaďarské město Visegrád, kde byla dne 15. února 1991 podepsána deklarace o spolupráci. Maďarský středověký hrad Visegrád byl vybrán cíleně jako připomínka historické kooperace těchto střeoevropských zemí. Roku 1335 zde byla uzavřena dohoda o politické a ekonomické spolupráci mezi českým, maďarským a polským králem. (Visegrad Group, 2006a) Vzhledem ke stejné geografické poloze sdílí Maďarsko, Polsko, Slovensko a Česká republika společnou historii, podobné rysy, kulturní hodnoty a po rozpadu východního bloku čelily i stejným problémům a výzvám. Impulsem pro vznik Visegrádské skupiny byly v první řadě podobné politické a ekonomické zájmy. Za předmět spolupráce V4 byly vytyčeny tři hlavní témata. Vedle spolupráce na ochraně životního prostředí se zavázaly vzájemně podporovat v přechodu z centrálně plánované ekonomiky na tržní. Prioritou číslo jedna se stala pro bývalé postkomunistické státy integrace do západoevropských struktur, kterou státy V4 považovaly za „návrat do Evropy“. Vzájemná spolupráce výrazně usnadnila předvstupní jednání do EHS a ještě před koncem roku 1991 byly uzavřeny asociační dohody s Evropskými společenstvími (ES), dnešní EU. Přestože státy deklarovaly úzkou spolupráci, nepanovala mezi nimi vždy shoda. Visegrádské skupině proto nebyla zpočátku ze strany Západu přičítána velká důležitost. Postupem času se pole působnosti vzájemné kooperace V4 rozšiřovala na další oblasti (např. romskou problematiku, zbrojní průmysl, boj proti organizovanému zločinu) a spolupráce začala přinášet

---

⁸² Původně se jednalo o Visegrádskou trojku, na Visegrádskou čtyřku se název změnil v roce 1993 po rozdělení Česko-slovenské federativní republiky.

konkrétní výsledky. Nejprve vstoupily státy do Severoatlantické aliance (NATO)⁸³ v roce 1999, následovala OECD a nakonec se začlenily do EU v roce 2004. Po integraci do těchto struktur vyvstala otázka, zda má Visegrádská skupina smysl a perspektivu. (VYKOUKAL, 2003)

Od založení V4 uplynulo již dvacet let a odpověď na otázku je jednoznačně pozitivní. Kooperace středoevropských zemí má budoucnost. Během svého fungování si Visegrádská skupina vydobyla postavení v mezinárodním společenství a stala se důležitým hráčem v rámci EU. Dokonce bývá přirovnávána k takovým uskupením jako je Benelux či Severská rada (MCNALLY, 2010). Význam Visegrádské formace dokládá i fakt, že je ve střední Evropě považována za formu tzv. „soft power“ neboli měkkou sílu (EHL, 2011). S tímto konceptem poprvé přišel Joseph Nye v roce 1990. „Soft power“ podle něj znamená schopnost dosáhnout cíle nebo něco získat ne nátlakem, ale jistou formou přitažlivosti, kterou lze získat prostřednictvím hospodářské spolupráce, kulturní výměny a vztahů mezi spojenci. (BOHORQUEZ, 2005) Státy V4 využívají své soft power i v EU, kde mají jako celek silnější vyjednávací pozici a dokážou lépe prosadit své návrhy. Jak podotýká Mateusz Gniazdowski z centra Východních studií byla to právě spolupráce, která usnadnila zemím Visegrádské skupiny stát se součástí Schengenského prostoru či rozběhnout program Východního partnerství⁸⁴. (EHL, 2011)

Velkou výhodou uskupení V4 je nekomplikovanost a jednoduchost její institucionální struktury. Jediným oficiálním organizačním orgánem Visegrádské skupiny je Mezinárodní visegrádský fond založený v červnu 2000. Na financování fondu se Visegrádské státy podílí stejnou měrou⁸⁵. Mimo tento fond se veškerá spolupráce mezi státy uskutečňuje formou pravidelných setkání zástupců jednotlivých zemí, které probíhají na několika úrovních – od zasedání prezidentů a premiérů až po schůzky odborníků. (MZV ČR, nedatováno c)

---

⁸³ S výjimkou Slovenska, které zůstalo stranou kvůli politickým důvodům. Členem NATO se stalo až o pět let později, v roce 2004.

⁸⁴ K jehož přijetí došlo právě během českého předsednictví EU v květnu 2009 (VILIKOVSKA, 2010).

⁸⁵ V roce 2010 činil celkový rozpočet fondu 6 milionů eur. Každý stát přispěl 1,5 milionem eur.

5.2 Počátky společné rozvojové spolupráce Visegrádských zemí

První významnější společný projekt České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska zaměřený na problematiku rozvojové spolupráce byl spuštěn v únoru 2008 a trval do ledna letošního roku. Byl nazván příznačně „To Act You Have To Know (Jednat na základě poznání)“, jelikož právě nedostatečná informovanost veřejnosti stále negativně ovlivňuje stav rozvojové spolupráce v jednotlivých zemích Visegrádu. Na národní úrovni se proto projekt zaměřil na zvýšení povědomí, zájmu a podpory ZRS a podnícení debaty o nutnosti jejího poskytování. Za cílové tři skupiny byli vybráni vysokoškolští studenti, politici a novináři, kteří mají největší potenciál pozitivně stimulovat vývoj budoucí rozvojové spolupráce. (PMVRO, 1998–2011) Strategické bylo především zapojení novinářů, kteří se prostřednictvím médií podílejí na definování témat, která veřejnost vnímá jako stěžejní. Informovanost široké veřejnosti měla vyvolat větší zájem na rozvojové spolupráci a tlak na navýšení jejího objemu a efektivity. Tím měl být naplněn hlavní cíl projektu a to posílit rozvojovou spolupráci Visegrádských zemí nejen v kontextu EU, ale i celé mezinárodní politiky. Projekt umožnil politikům a novinářům získat vlastní zkušenosti z rozvojových zemí a udělat si lepší představu o skutečné ZRS. Pro politické představitele jednotlivých států Visegrádské skupiny byla uspořádána společná studijní cesta do Etiopie. Novinářům byly dotovány individuální reportážní cesty do vybraných rozvojových zemí (např. Angola, Keňa, Súdán, Vietnam), kde měli možnost interakce s tamními žurnalisty. Výstupem z těchto cest je řada rozvojových článků. V rámci projektu byly také vydány dvě publikace o rozvojové spolupráci. První pojmenovaná *Příručka rozvojového novináře* poskytuje užitečné rady novinářům jak zajímavě zpracovávat rozvojová témata. Druhá brožura *Least but not Last? Least Development Countries in Official Development Assistance of Visegrad Four Countries* podrobně popisuje ODA Visegrádských zemí vůči nejméně rozvinutým zemím a poskytuje doporučení k jejímu zlepšení. Dále se partnerské organizace zavázaly pravidelně informovat o ZRS formou tištěných (např. tematické přílohy v denících, čtvrtletní bulletin o rozvojové spolupráci, atd.) a elektronických materiálů, pořádat odborné semináře zvláště pro novináře, politické představitele a studenty. (Člověk v tísni, 2008) Důležitým výstupem projektu byla i panelová diskuze konaná 11. října 2010 v Praze pod názvem „The Poorest Countries – Do We Care? Visegrad 4 countries as re-emerging donors

(Nejchudší země – Záleží nám na nich? Země Visegrádské čtyřky jako znovu vynořující se dárci)⁸⁶, kde byl probírán současný stav, výzvy a možnosti budoucí spolupráce Visegrádských zemí (Rozvojovka, 2010b). Celý projekt byl financován Evropskou komisí z fondů Europe Aid a na jeho implementaci se podílely neziskové rozvojové organizace všech zemí V4. Českou republiku zastupovala její největší rozvojová NGO Člověk v tísni, která byla zároveň i koordinátorem celého projektu. (Člověk v tísni, 2008) Za Maďarsko se na projektu podílela Nadace pro rozvoj demokratických práv (Foundation for Development of Democratic Rights – DemNet). Polsko reprezentovala Polská humanitární organizace (Polish Humanitarian Action – PAH). Za slovenskou stranu participovala vedle neziskové organizace Partners in Democratic Change (PDC) i Platforma mimovládních rozvojových organizací (PMVRO). Jedinou nevisegrádskou organizací, která se rovněž podílela na projektu, bylo nizozemské Evropské novinářské centrum (European Journalism Centre - EJC). (PMVRO, 1998–2011)

Na „To Act You Have To Know“ plynule navazuje další tříletý projekt nazvaný „V4 Aid – United Support for Millenium Development Goals (Pomoc V4 – Společná podpora pro dosažení Miléniových rozvojových cílů)“. Termín realizace projektu byl stanoven od 1. února 2011 do 1. února 2014. Vedle širší veřejnosti jsou dalšími přímými cílovými skupinami projektu opět média a političtí představitelé. Nepřímou cílovou skupinou jsou akademičtí odborníci, mezinárodní organizace a nevládní rozvojové organizace. Partnerské organizace zůstávají stejné jako v předchozím projektu. Podobné jsou i cíle projektu. Projekt nadále usiluje o posílení rozvojového rozměru regionální spolupráce V4 a zvýšení povědomí veřejnosti o rozvojové spolupráci v zemích Visegrádu. Původní hlavní cíl - zlepšit postavení V4 jako celku na poli mezinárodní rozvojové politiky - byl rozšířen o úsilí zvýšit ODA tak, aby byly státy schopny plnit závazky v podobě Rozvojových cílů tisíciletí. Jako specifický cíl projektu je proto kladen důraz na snižování chudoby, jelikož rozvojové politiky Visegrádských států nevěnují této problematice, potažmo LDCs náležitou pozornost. Příčinou je nedostatečná podpora a zájem ze strany médií na redukci chudoby a nízká angažovanost veřejnosti v této oblasti v jednotlivých zemích V4. (Demnet, nedatováno) Poslední průzkum veřejného mínění „*Evropané, rozvojová pomoc a Miléniové rozvojové cíle*

---

⁸⁶ Panelová diskuze proběhla jako přidružená akce 14. ročníku konference Fórum 2000.

(Europeans, development aid and the Millenium Development Goals)“ zveřejněný Eurobarometrem v září 2010, odhalil nekompatibilitu rozvojových politik se zájmy široké veřejnosti v zemích Visegrádu. V průměru 57 %⁸⁷ respondentů považuje subsaharskou Afriku za region, kde je potřeba evropské rozvojové spolupráce nejakutnější. Vysoké procento podporující LDCs poukázalo na problém neobeznámenosti veřejnosti s oficiálními rozvojovými politikami zemí V4, jež je následkem nedostatečného dialogu mezi vládou a veřejností o ZRS. Pozitivní je, že navzdory celosvětové hospodářské krizi, chápou občané Visegrádských zemí důležitost poskytování rozvojové pomoci. Jako poměrně důležitou (fairly important) vnímá rozvojovou pomoc 58 % Čechů, 58 % Maďarů, 52 % Poláků a 56 % Slováků. Na druhou stranu, ale nepodnikají žádné kroky k její podpoře, ať už fyzické či finanční. Česká, maďarská, polská a slovenská veřejnost patří k nejméně angažujícím se v rámci celé EU. (MIHÁLIK a kol., 2010) Tento problém se snaží změnit projekt V4 Aid. Vedle aktivnějšího zapojení politiků do rozvojové politiky, médií do propagace rozvojové spolupráce je dalším předpokládaným výstupem i lepší informovanost veřejnosti o ODA a rozvojové spolupráci. K naplnění očekávaných výsledků slouží soubor aktivit. Vzhledem k podobným cílům jako u předchozího projektu „To Act You Have To Know“ se jich několik opakuje. Opět jsou součástí granty na společnou exkurzi politiků V4 do rozvojových zemí a reportážní cesty pro žurnalisty. Navíc bude pro novináře v rozvojových zemích zorganizován seminář zaměřený na budování kapacit a pro studenty žurnalistiky bude vytvořen e-learningový kurz. Dále nalezneme na seznamu plánovaných aktivit mediální kampaně na podporu rozvoje, distribuci informačních brožur o ZRS, vytvoření společné webové stránky o rozvojové spolupráci, která by měla nést název V4 Policy Journal. Plánuje se vydání publikace článků věnovaných rozvojové problematice, pořádání společných setkání V4 a vytvoření národní pracovní skupiny. V rámci projektu proběhne například i amatérská fotografická soutěž na úrovni států. (Demnet, nedatováno)

Obdobným projektem, na němž státy V4 aktuálně spolupracují, je projekt nazvaný „Příspěvní občanské společnosti k efektivitě rozvojové spolupráce Visegrádských zemí“. Projekt je financován grantem z Mezinárodního visegrádského fondu a jeho iniciátorem

---

⁸⁷ Konkrétně v České republice se pro tento region vyjádřilo 55 %, v Maďarsku 57 %, v Polsku 57 % a na Slovensku 60 %.

bylo České fórum pro rozvojovou spolupráci. Dále na něm participují maďarská HAND, polská Grupa Zagranica a slovenská PMVRO. Jako v případě „To Act You Have To Know“ má být jedním z plánovaných výstupů zvýšení informovanosti médií, politiků a občanské společnosti zemí V4 o rozvojové problematice. Součástí bude i vytvoření národních zpráv o účinnosti ZRS v jednotlivých zemích Visegrádu a video spotu o efektivitě rozvojové spolupráce, který bude prezentován moderními médii. Návrhy na zlepšení efektivitě bude obsahovat společný V4 policy paper. (FORS, nedatováno e)

V rámci již zmíněného Mezinárodního Visegrádského fondu existuje několik typů grantových programů - program malých grantů, standardních grantů, strategických grantů a univerzitních grantů. Předmětem financování výše uvedených programů jsou z převážné většiny projekty z oblasti vzdělání, vědeckého výzkumu, kulturní spolupráce, přeshraniční spolupráce, podpory cestovního ruchu, studentské výměnné pobyty. (Visegrad Fund, 2000–2011a) Na rozvojovou spolupráci, nebo lépe řečeno na její část, byl vyčleněn tzv. program Visegrad+. Tento program byl v roce 2008 vytvořen z tzv. Flexibilního fondu a je určený speciálně na financování transformačních a demokratizačních projektů realizovaných v první řadě ve státech Východního partnerství EU a západního Balkánu. Dosud byly projekty implementovány pouze ve třech státech: Bělorusku (3), Gruzii (4) a Srbsku (2). Rozpočet projektů v rámci programu Visegrad+ osciluje mezi 60 000 až 200 000 eur⁸⁸, doba implementace je obvykle 1-2 roky a projekty jsou realizovány pouze jednou organizací⁸⁹. Aktuálně probíhají projekty v Gruzii. Například organizace Maďarská baptistická pomoc zde bude realizovat projekt zaměřený na odborné školení vnitřně přesídlených osob tzv. IDPs (Internally Displaced Persons), v jehož rámci bude uspořádán vzdělávací workshop prezentující obchodní angličtinu a počítačovou gramotnost. (Visegrad Fund, 2000–2011b) Obecně lze projekty zacílené na podporu transformace rozřadit do tří skupin. Prvním a nejdůležitějším typem je předávání zkušeností z procesu transformace tamním odborníkům. Do druhé patří studentské výměnné pobyty, díky kterým mohou studenti ze zemí Balkánu či Východního partnerství vidět výsledek transformace.

---

⁸⁸ Rozpočet celého Mezinárodního visegrádského fondu je 6 milionů eur.

⁸⁹ Výjimkou byl úplně první projekt „Propagační kampaň v běloruských médiích“, na kterém spolupracovalo české Občanské Bělorusko a polské Kolegium východní Evropy.

Poslední formou je pořádání workshopů a seminářů pro žurnalisty a pedagogy konaných v jedné ze zemí V4. (BALOGOVÁ, 2009)

5.3 Možnosti budoucí spolupráce

Posílit společnou kooperaci v rozvojových zemích slíbila i poslední Deklarace z Bratislavy, která byla přijata při příležitosti 20. výročí založení Visegrádské skupiny. Jak prostřednictvím spolupráce uvnitř Visegrádu, tak pod hlavičkou kolektivní zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Zároveň oznámila, že se Visegrádské státy plánují primárně orientovat na předávání svých zkušeností z transformace a na prosazování společných politických stanovisek v zahraniční politice unie. (Visegrad Group, 2011b)

K tomu jim rok 2011 dal ideální výchozí pozici. Vzhledem k předsednictví „Visegrádu“ v Evropské Unii budou mít státy V4 skvělou příležitost zviditelnit a prosazovat svoje zájmy v Unii. Aktuálně předsedající Maďarsko bude v polovině roku vystřídáno Polskem. Identický cíl má i předsednictví Slovenska, které stojí v čele Visegrádské skupiny od 20. července 2010, kdy převzalo roční předsednictví po Maďarsku. Pod heslem „*Efektivní Visegrád – kontinuita, koherence, solidarita*“ se snaží prosazovat kolektivní cíle V4 prostřednictvím účinnější a sladnější spolupráce uvnitř EU. Mezi priority Visegrádské skupiny bude vedle energetické bezpečnosti a začlenění romské menšiny i nadále patřit podpora a pomoc zemím západního Balkánu a Východního partnerství na jejich cestě do EU a NATO. Vedle užší kooperace v rámci Visegrádského fondu budou moci země V4 využít například nedávno vytvořeného slovenského programu CETIR – Centrum pro předávání zkušeností z integrace a reform, který se specializuje na bilaterální podporu zemí Východního partnerství a západobalkánských zemí. (VILIKOVSKA, 2010) Hlavní přínos pro partnerské země vidí ředitel Mezinárodního Visegrádského fondu Petr Vágner, v tom že Visegrádská skupina se snaží identifikovat vlastní chyby, kterých se jednotlivé země V4 dopustily během transformace. Jejich následným sdílením se státy nacházejícími se v procesu transformace umožňuje těmto zemím tytéž chyby již neopakovat. (BALOGOVÁ, 2009)

Pro země V4 je stěžejní stabilita a bezpečnost regionu. Jejich zájem na podpoře okolních zemí prostřednictvím transformační spolupráce je tedy zcela přirozený a pochopitelný. Společně sdílí transformační zkušenost a mají proto nejlepší předpoklady pro efektivní spolupráci v této oblasti. Navíc je tato forma rozvojové pomoci pro státy Visegrádu ideální i po finanční stránce. Technická pomoc ve formě školení a předávání know-how není tak nákladná, což je pro země V4 s poměrně nízkými objemy bilaterální ODA výhodou. Společné koordinaci rozvojové spolupráce nahrává i velmi podobná teritoriální orientace, která u všech zemí Visegrádu dlouhodobě směřuje jihovýchodním směrem. Dosud Visegrádské státy realizovaly individuálně menší rozvojové projekty, které měly z důvodu omezených rozpočtů i omezený dopad na recipientské komunity. Vytvořením společných fondů, sdílením svých zkušeností, mohou státy účinně zkvalitnit tamní rozvojovou spolupráci a dát jí nový rozměr. Kooperace Visegrádské čtyřky má velký potenciál, ale zatím se nachází teprve na začátku. V první řadě je důležité ji účinně zkoordinovat, nastavit vhodné strategie, definovat společné priority a zavést programový přístup. Jak podotýká Daniel Hanšpach z bratislavské pobočky UNDP, k uskutečnění posledně jmenovaného je však nezbytné, aby se tento přístup nejdříve stal součástí rozvojové spolupráce všech zemí V4 (HOZÁKOVÁ, 2010). Hanšpach dodává, že finanční kapacity Visegrádských zemí nestačí na pokrytí poptávky po této formě pomoci. Tento problém by mohl pomoci vyřešit právě jednotný přístup V4 jako celku, který by umožnil realizovat rozvojovou spolupráci ve větším měřítku.

Jak již bylo zmíněno, země Visegrádské skupiny věnují rozvojové pomoci určené LDCs jen okrajovou pozornost. Tomu brání nedostatečná konverzace mezi klíčovými aktéry rozvojové spolupráce. Státy V4 by se proto měly inspirovat úspěšnými politikami ODA vyspělých donorů, zřídit pravidelné struktury a mechanismy pro společný dialog mezi aktéry rozhodujícími o prioritách politiky oficiální rozvojové pomoci a prostřednictvím seminářů, pracovních skupin, konferencí umožnit otevřený dialog klíčových aktérů ODA. Na národní úrovni Visegrádských států je také nezbytné zajistit koherenci rozvojových politik s ostatními státními politikami, aby byl výsledný efekt rozvojové spolupráce co největší. Z hlediska společné spolupráce se vedle již výše zmíněného vytvoření společných fondů, jeví jako logická kooperace jednotlivých rozvojových

agentur Visegrádských zemí a vytvoření společných ambasád pro společné prioritní země. (MIHÁLIK a kol., 2010)

O zájmu Visegrádské skupiny zkoordinovat společnou rozvojovou spolupráci svědčí workshop konaný 9. – 10. září 2009 v Bratislavě pod názvem „Visegrádská čtyřka: Koordinace dárců pro Srbsko“. Srbsko bylo vybráno jako modelová země, jelikož figuruje na seznamu prioritních zemí většiny Visegrádských zemí. Z tohoto setkání vzešlo několik následujících doporučení, která lze aplikovat i na další společné partnerské země. Během společné kooperace je více než žádoucí, aby země Visegrádu využívaly v partnerských zemích koordinačních dárcovských mechanismů, pokud již existují. Tento přístup zlepšuje nejen partnerský vztah, předpověditelnost pomoci, ale i celkovou koordinaci mezi dárci a příjemci pomoci. Současně by se státy V4 měly účastnit setkání donorů, jsou-li v dané partnerské zemi pořádána. Zároveň by neměly zapomínat aplikovat princip vlastnictví. Při určování priorit by se měly řídit prioritami partnerských zemí, které ví nejlépe, v jakých oblastech potřebují rozvojovou pomoc nejvíce. Obecně je pro úspěšnou spolupráci zdůrazňována důležitost partnerského vztahu. Visegrádské státy by neměly opomíjet ani spolupráci v oblasti multilaterální pomoci, která tvoří významnou část jejich celkové ODA. (Visegrad Four: Donor Coordination for Serbia, 2009) Vzhledem k jejich jasné preferenci „východu před jihem“ v bilaterální rovině může být multilaterální pomoc vhodným nástrojem pro naplnění jejich závazků vůči LDCs, jak na národní tak regionální úrovni. Současně mají možnost podílet se na zdokonalování účinnosti EDF a dalších nadnárodních fondů, které realizují rozvojové programy v nejméně rozvinutých zemích. Státy by také mohly uplatnit své zkušenosti s bojem proti korupci a totalitním režimem na vylepšení nástroje přímé podpory rozpočtu partnerských vlád „budget support“, který ve svých programech podporuje a využívá řada nadnárodních organizací. (MIHÁLIK a kol., 2010) Další příhodnou možností spolupráce pro V4 by mohl být sektorový přístup tzv. „sector-wide approaches (SWAPs)“, kdy si dárci vyberou jeden konkrétní sektor a ten společně podporují pod vedením partnerské země (Visegrad Four: Donor Coordination for Serbia, 2009).

Otázka není, zda by státy Visegrádu spolu měly spolupracovat, ale jaký způsob kooperace je pro ně ten pravý. Kooperace na poli rozvojové spolupráce pro ně sice není

úplnou novinkou, ale ani zavedenou formou. Budou-li se státy V4 řídit uvedenými doporučeními a nepoleví-li odhodlání jejich předních aktérů, má jejich spolupráce velkou šanci naplnit svůj potenciál.

6. ZÁVĚR

Státy Visegrádské skupiny začaly poskytovat zahraniční pomoc rozvojovým státům již na začátku 60. let minulého století pod vedením tehdejších komunistických režimů. Motivem k jejímu poskytování byly v první řadě zájmy Sovětského bloku a kritérium potřebnosti pomoci nehrálo velkou roli. V této době si země V4 vytvořily silné vazby na převážně socialistické rozvojové státy, kterým poskytovaly pomoc především ve formě vázaných úvěrů či technické pomoci. Sporné je zda lze považovat tuto pomoc za rozvojovou vzhledem k jejímu vyššímu podílu vojenské složky. Po pádu komunistických stran v jednotlivých zemích v průběhu roku 1989 se státy vydaly společně na cestu směrem k demokracii a tržní ekonomice. Během následného procesu celkové transformace státy de facto přestaly poskytovat rozvojovou pomoc a získaly jedinečnou zkušenost, když se samy staly příjemci pomoci. Všechny tyto faktory významně poznamenaly pozdější vývoj a celkový charakter rozvojové spolupráce a podmínily vznik unikátních systémů zahraniční rozvojové spolupráce v jednotlivých státech Visegrádu.

Pro rozvojovou spolupráci Visegrádské skupiny lze identifikovat několik společných jmenovatelů. Zahraniční rozvojová spolupráce je chápána jako prostředek k prosazování politických a ekonomických zájmů státu. Pro Visegrádské státy je klíčová otázka stability a bezpečnosti regionu, což je jeden z hlavních důvodů, proč orientují svoji rozvojovou spolupráci primárně na nedaleko položené evropské státy. Navíc s výjimkou České republiky kladou státy V4 zvláštní důraz na podporu svých krajanů žijících v zahraničí a státy v nichž žijí jejich početnější národnostní menšiny, řadí mezi prioritní země rozvojové spolupráce. Skupinu prioritních zemí tvoří bývalé komunistické státy jižní a východní Evropy doplněnou o několik afrických či asijských zemí, na které měly státy vazby z předchozí spolupráce. Zpočátku nepatřila redukce chudoby k prioritním cílům rozvojových politik zemí V4. Dnes se k ní formálně hlásí, ale tento fakt stále nekoresponduje s realitou. Státy LDCs figurují na seznamech prioritních příjemců pomoci sporadicky a směřuje do nich jen zlomek bilaterální ODA Visegrádských států. V minulosti byla typickým poznávacím znakem ODA V4 její teritoriální a sektorová rozdrobenost. Pomoc směřovala do desítek států a příliš velkého počtu odvětví. V případě Maďarska a Polska roztržštěná zůstává. České republice se povedlo počet

prioritních zemí oproti původnímu počtu výrazně zredukovat. Otázkou je, zda byla tato teritoriální centralizace dostatečná vzhledem k limitovanému objemu finančních prostředků uvolňovanému na ODA. Z hlediska teritoriálního zaměření rozvojové spolupráce si vede nejlépe Slovensko, které hned na začátku jasně stanovilo, že na seznamu prioritních zemí mohou figurovat maximálně tři rozvojové země. Synonymem pro rozvojovou spolupráci zemí V4 byl dlouhou dobu i decentralizovaný institucionální systém a chybějící legislativní zajištění rozvojové spolupráce. To již nějakou dobu neplatí pro Slovensko a Českou republiku, které mají aktualizované koncepce, úspěšně vytvořily rozvojové agentury a ukotvily problematiku rozvojové spolupráce i po právní stránce. Jedinou zemí bez rozvojové agentury prozatím zůstává Polsko, které však plánuje v blízké době její zřízení. V současné době projednává i návrh zákona o ZRS. Jako poslední úkol zbývá Polsku přijmout nové koncepční zajištění, kde se již několik let potýká s problémy. Za ostatními státy V4 zaostává Maďarsko, které sice mělo jako první ze zemí Visegrádu rozvojovou agenturu, ale dosud mu chybí nová koncepce a proces tvorby právního zaštitění trvá již řadu let.

Jedním z důsledků totalitního režimu, který negativně ovlivnil celou rozvojovou spolupráci, byl vážně narušený vztah a důvěra veřejnosti vůči rozvojové spolupráci. Nezáměr o rozvojovou problematiku a velmi malá podpora veřejnosti byly jedny z hlavních příčin nízké priority, která byla Visegrádskými státy rozvojové spolupráci přičítána. Výsledkem byly skromné objemy bilaterální ODA a s nimi spojená malá efektivita dílčích projektů a nevýrazný dopad na recipienty pomoci. K nárůstu ODA motivovala země V4 až vidina vstupu do EU, kdy se objemy ODA začaly zvyšovat. Nejlepších výsledků dosahuje dlouhodobě na poli ODA Česká republika, ačkoliv rozdíl v procentuálním podílu ODA/HND s ostatními státy V4 již není tak markantní jako na začátku. V porovnání s původními EU15 je na ODA ve Visegrádských zemích stále uvolňován nedostatek financí a státy neplní závazky, k nimž se jako členské státy EU zavázaly. Negativní vliv na oficiální rozvojovou pomoc států Visegrádské skupiny má i zkreslená pomoc, která snižuje její kvalitu. Skutečnou pomoc zkresluje především započítávání odpuštěných dluhů LDCs do ODA.

Za pozitivní impuls lze považovat změnu postoje veřejnosti, která začala chápat důležitost a nutnost poskytování rozvojové spolupráce. Achillovou patou však zůstává

otázka aktivního zapojení veřejnosti v rozvojové pomoci. Na tomto úkolu začaly nedávno státy Visegrádu společně pracovat. Nejprve v rámci projektu „To Act You Have To Know“ a aktuálně spolupracují na navazujícím projektu „V4 Aid – United Support for Millenium Development Goals“. Oba projekty si za cíl kladou vedle jiného i informovat širokou veřejnost o rozvojové spolupráci a tím ji motivovat k podpoře a vlastnímu zapojení.

Co se týká převládající formy pomoci, ve všech státech Visegrádu dlouhodobě dominuje multilaterální složka ODA. Podle jejího podílu lze rozdělit státy V4 do dvou skupin. Na státy s nižším podílem (přes 50 %) vícestranné pomoci - Česká republika a Slovensko - a státy s podstatně vyšším podílem ODA (75 % a více) - Maďarsko a Polsko. Právě oblast multilaterální spolupráce by se mohla stát možným průsečíkem společné kooperace mezi jednotlivými Visegrádkými státy. Možností mají státy V4 řadu a záleží jen na nich, kterou respektive které formy vzájemné kooperace si zvolí. Důležité je, aby předem zvážily pro a proti a vybraly si takové způsoby spolupráce, které jim budou nejlépe vyhovovat a jejichž prostřednictvím dosáhnou na poli rozvojové spolupráce co nejlepších výsledků.

7. POUŽITÁ LITERATURA

- ADAMCOVÁ, Lenka a kol (2006) *Úvod do rozvojových studií*. [s.n.], 297 s.
- BAGINSKI, Pawel (2002) *Poland*. In: Dauderstädt, Michael (ed) *EU Eastern Enlargement and Development Cooperation* [online]. Bonn: Friedrich Ebert Stiftung. [cit. 2011-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://library.fes.de/fulltext/id/01424002.htm#LOCE9E2>>.
- BALOGOVÁ, Beata (2009) Sharing what Visegrad countries have learned. *The Slovak Spectator*. August 31, 2009, s. 7. Dostupný také z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=923>>.
- BEŇÁKOVÁ, Nora (2010) Slovak Aid: An Unemployed Foreign Policy Tool. *International Issues and Slovak Foreign Policy Affairs*. 2010, XIX, No. 3, s. 3 - 22.
- BOHORQUEZ, Tysha (2005): *UCLA International Institute* [online]. [cit. 2011-04-13]. Soft Power - The Means to Success in World Politics. Dostupné z WWW: <<http://www.international.ucla.edu/article.asp?parentid=34734>>.
- BUCAR, Maja; MRAK, Mojmir (2007) *Challenges of development cooperation for EU New member states*. Paper presented at the ABCDE World Bank Conference; Bled, Slovenia.
- Budget Support as More Effective Aid? (2006): Recent Experiences and Emerging Lessons*. Stefan Koeberle. Washington D.C.: World Bank, 479 s.
- BusinessInfo* [online]. 2007 [cit. 2011-04-18]. Účast ve výběrových řízeních v rámci rozvojové spolupráce EU. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvojova-spoluprace-es-eu/vyberova-rizeni-rozvojova-spoluprace-eu/1001673/45343/>>.
- CARBONE, Maurizio (2007) *The European Union and International Development*. London: Routledge/UACES 2007.

Case Study Hungary (2010): *United Nations Development Programme: Europe and CIS* [online]. [cit. 2011-03-21]. International Development Cooperation Case Study: Hungary. Dostupné z WWW: <europeandcis.undp.org/uploads/public1/.../PAL%20FABIAN%20.ppt>.

CIDA (nedatováno): *Canadian International Development Agency* [online]. [cit. 2011-01-19]. Official Development Assistance in Central Europe (ODACE). Dostupné z WWW: <doku.cac.at/odacelessonslearnt.ppt>.

Člověk v tísní (2008) [online]. [cit. 2011-04-17]. Projekt To Act You Have To Know. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/download/pdf/132.pdf>>.

ČRA (2009a): *Česká rozvojová agentura* [online]. [cit. 2011-03-07]. Zahraniční rozvojová spolupráce ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.czda.cz/rozvojova-spoluprace/rozvojova-spoluprace-cr-zrs.htm>>.

ČRA (2009b): *Česká rozvojová agentura* [online]. 2009 [cit. 2011-04-29]. Evaluace projektů zahraniční rozvojové pomoci. Dostupné z WWW: <<http://www.czda.cz/rozvojova-spoluprace/rozvojova-spoluprace-cr-zrs/bilateralni-spoluprace/evaulace-zrs.htm>>.

DAC Special Review of Poland (2010): *OECD* [online]. [cit. 2011-03-18]. DAC Special Review of Poland. Dostupné z WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/58/43/45362587.pdf>>.

DAUDERSTÄDT, Michael (ed) (2002) *EU Eastern Enlargement and Development Cooperation*. Bonn: Friedrich Ebert Stiftung. [cit. 2010-05-16] Dostupný z WWW: <<http://library.fes.de/fulltext/id/01424001.htm#LOCE9E1>>.

Demnet (nedatováno) [online]. [cit. 2011-04-18]. V4 Aid – United support for Millenium Development Goals. Dostupné z WWW: <http://www.demnet.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=207%3Av4aid-egyutt-az-milleniumi-fejlesztési-celokert&catid=42&Itemid=77>=<en>.

Development Co-operation of the Czech Republic in 2006 (nedatováno) [online]. [cit. 2010-12-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzv.cz/servis/soubor.asp?id=27046>>.

EXNEROVÁ, Věra (ed) (2005) *Globální problémy a rozvojová spolupráce: Témata, o která se lidé zajímají*. [s.l.]: [s.n.], Praha: Člověk v tísni, společnost při ČT, o. p. s., 255 s. ISBN 80-86961-00-1.

Financing for Development (2010): *Relief Web* [online]. [cit. 2011-03-30]. Financing for Development - Annual progress report 2010 Getting back on track to reach the EU 2015 target on ODA spending?. Dostupné z WWW: <[http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900sid/SNAA-856947/\\$file/SEC_2010_0420_COM_2010_0159_EN.pdf?openelement](http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900sid/SNAA-856947/$file/SEC_2010_0420_COM_2010_0159_EN.pdf?openelement)>.

FELKNEROVÁ, Petra (2010) *Rozvojovka* [online]. [cit. 2011-04-12]. Evropská rozvojová politika. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_265.pdf>.

FORS (2011a): *FoRS* [online]. [cit. 2011-01-17]. Členové. Dostupné z WWW: <<http://fors.cz/cz/clenstvi/clenove>>.

FORS (nedatováno b): *FoRS* [online]. [cit. 2011-02-21]. Financování RS ES. Dostupné z WWW: <http://www.fors.cz/cz/Rozvojova-spoluprace/evropska_politika/informace-o-rozvojove-politice-eu/financovani-rozvojove-spoluprace-es>.

FORS (nedatováno c): *FoRS* [online]. [cit. 2011-03-09]. Struktura ZRS. Dostupné z WWW: <http://www.fors.cz/cz/Rozvojova-spoluprace/ceska_politika/struktura-zrs>.

FORS (2010d): *FoRS* [online]. [cit. 2011-03-30]. Jak Česká republika snižuje globální chudobu. Dostupné z WWW: <http://www.fors.cz/assets/files/vyrocn%C3%AD%20zpravy/aidwatches_2010_web.pdf>.

FORS (nedatováno e): *FoRS* [online]. [cit. 2011-04-17]. Projekty FoRS. Dostupné z WWW: <http://fors.cz/cz/o_nas/projekty>.

Grameen Bank (1998) [online]. [cit. 2011-04-05]. A Short History of Grameen Bank. Dostupné z WWW: <http://www.grameen-info.org/index.php?option=com_content&task=view&id=19&Itemid=114>.

GRANELL, Francesc (2005) Can the Fifth Enlargement Weaken the EU's Development Cooperation?. *Jean Monnet/Robert Schuman Paper Series* [online]. August 2005, Vol. 5, No. 24, [cit. 2010-12-26]. Dostupný z WWW: <<http://www6.miami.edu/eucenter/granell2final.pdf>>.

HALAXA, Petr (2000) *Zahraniční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí*. In: JEHLIČKA, Petr; TOMEŠ, Jiří; DANĚK, Petr: *Stát, prostor, politika*. KSGRR, UK Přírodovědecká fakulta, Praha, s. 104-127.

HANCILOVA, Blanka (2000) Czech Humanitarian Assistance 1993-1998. *The Journal of Humanitarian Assistance* [online]. April 9, 2000, [cit. 2011-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://jha.ac/2000/04/09/czech-humanitarian-assistance-1993-1998/>>.

HAND (2011) [online]. [cit. 2011-01-17]. Full Members. Dostupné z WWW: <<http://www.hand.org.hu/member.shtml>>.

HARKOTOVÁ, Stanislava (2011) Mongolsko má vďaka Slovákom raritu. Jačí syr. *Aktuálne.sk* [online]. 27.1.2011, [cit. 2011-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.sk/zahranicie/azia/clanek.phtml?id=1223827>>.

HECOVÁ, Jana (2007) *Střední Evropa na cestě k efektivní rozvojové spolupráci* [online]. [cit. 2008-07-12]. Dostupný z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/download/rozvojovapomoc_StredniEvropa_AMOhecova.pdf>.

HORKÝ, Ondřej (2009) *Česká zahraniční politika v roce 2008: Analýza Ústavu mezinárodních vztahů*. Michal Kořan. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. Rozvojový rozměr české zahraniční politiky: Nástroj zahraniční politiky, nebo snižování globální chudoby?, s. 380.

HOZÁKOVÁ, Michala (2010) Země V4 ušly velký kus cesty. *Rozvojovka: Rozvojové cíle tisíciletí*. 2010, 4, s. 3.

HUN-IDA (2004a): *An overview of the four decades of Hungarian technical-scientific cooperation and assistance*. Prepared by the Hungarian International Development Agency for the Hungarian Ministry of Foreign Affairs, Budapest.

HUN-IDA (2007b): *HUN-IDA* [online]. [cit. 2011-03-23]. About us. Dostupné z WWW: <<http://en.hunida.hu/>>.

Hungary's External Relations Strategy (nedatováno): *Ministry of Foreign Affairs* [online]. [cit. 2011-03-23]. Hungary's External Relations Strategy. Dostupné z WWW: <http://www.mfa.gov.hu/kum/en/bal/foreign_policy/external_relations_strategy/>.

ILOWIECKA-TANSKA, Ilona; PEJDA, Marta (2008) *Polish Official Development Assistance and Peacebuilding*. Initiative for Peacebuilding, 26 s. Dostupné z WWW: <http://www.initiativeforpeacebuilding.eu/pdf/Polish_Official_development_assistance_and_peacebuilding.pdf>.

IMF (nedatováno a): *International Monetary Fund* [online]. [cit. 2011-01-20]. List of Members. Dostupné z WWW: <<http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/memdate.htm>>.

IMF (2010b): *International Monetary Fund* [online]. [cit. 2011-03-29]. Poverty Reduction Strategy Papers (PRSPs). Dostupné z WWW: <<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/prsp.htm>>.

KALVODA, Josef (1999) *Role Československa v sovětské strategii*. Nakladatelství Dílo, Kladno, s. 239 – 240.

KSČ (1961a): NA – A ÚV KSČ, f. 02/2, sv. 306, ar. j. 389, b. 11, schůze PB ÚV KSČ ze dne 2.5.1961.

KAPLAN, Michal (2005) *BusinessInfo* [online]. [cit. 2011-02-27]. Rozvojová politika zemí OECD/DAC. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/files/zahranicni-obchod/Rozvojova_politika_zemi_OECD_DAC-090527.pdf>.

KISS, Judit (2002) *Hungary*. In Dauderstädt, Michael (ed): *EU Eastern Enlargement and Development Cooperation* [online]. Bonn: Friedrich Ebert Stiftung. [cit. 2011-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://library.fes.de/fulltext/id/01424004.htm#LOCE9E4>>.

KISS, Judit (2007) *Trialog* [online]. [cit. 2011-04-03]. Executive Summary Hungarian International Development Policy in Figures. Dostupné z WWW: <http://www.trialog.or.at/images/doku/aidwatch_hand_engl_summary.pdf>.

KOHOUT, Pavel (2009) Mikroúvěry jsou hlavně pro drobné podnikatele z rozvojových zemí. *iDnes* [online]. 14. ledna 2009, [cit. 2011-04-06]. Dostupný z WWW: <http://finance.idnes.cz/mikrouvery-jsou-hlavne-pro-drobne-podnikatele-z-rozvojovych-zemi-10b-/inv.asp?c=A081218_100534_inv_hla>.

KONCEPCE 2002-2007 (2001): *Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002 až 2007* [online]. Praha. [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/CR_DevelopmentPolicy_2002-07_CZ.pdf>.

KONCEPCE 2010-2017 (2010): *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 až 2017* [online]. [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.czda.cz/rozvojova-spoluprace/rozvojova-spoluprace-cr-zrs.htm>>.

KOPINSKI, Dominik (2009) *Global Development Research Group* [online]. [cit. 2011-03-29]. Multilateral o bilateral aid: Dilemmas of donorship in Central European Countries (CEC). Dostupné z WWW: <http://www.globaldevelopment.org/pl/attachments/123_Kopinski_CEEISA.pdf>.

LIGHTFOOT, Simon; LINDENHOVIUS ZUBIZARRETA, Irene (2008a) *The Re-birth of Development Policies in Central and Eastern European States*. 12th EADI General Conference in Geneva [cit. 2011-02-24]. Dostupné z WWW: <http://www.eadi.org/fileadmin/Documents/Events/General_Conference/2008/paper_lightfoot_et_al.pdf>.

LIGHTFOOT, Simon; LINDENHOVIUS ZUBIZARRETA, Irene (2008b) *The Emergence of International Development Policies in Central and Eastern European States*. CRCEES Working Papers, WP 2008/05 [cit. 2011-02-24].

LOVITT, Jeff; RYBKOVÁ, Eva (2007) *The Challenge of the EU Development Co-operation Policy for New Member States*. Report prepared by PASOS for EP Development Committee. Dostupné z WWW: <<http://www.pasos.org/www-pasosmembers-org/publications/the-challenge-of-the-eu-development-co-operation-policy-for-new-member-states>>.

MCNALLY, Catherine (2010) *Center for Strategic and International Studies* [online]. [cit. 2011-04-20]. New possibilities for the Visegrad Group. Dostupné z WWW: <<http://csis.org/blog/new-possibilities-visegrad-group>>.

MFA Hungary (2008a): *Resolution 1/2008 of the International Development Cooperation (IDC) Governmental Committee* [online]. [cit. 2011-02-01]. Dostupný z WWW: <http://www.mfa.gov.hu/NR/ronlyres/06C1F916-0339-49F5-8903-85B444D9295D/0/1_2008nefeKB1hatEN.pdf>.

MFA Hungary (nedatováno b): *Hungary: a New EU Donor Country – a Short Survey of the Hungarian International Development Policy* [online]. [cit. 2010-12-25]. Dostupný z WWW: <http://www.mfa.gov.hu/NR/ronlyres/933C1461-8F65-403A-B841-B0A37C755BF4/0/061206_newdonor.pdf>.

MFA Hungary (2009c): *Hungarian Development Cooperation* [online]. Budapest: Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Hungary. [cit. 2011-03-03]. Hungary Inspired by Experience. Dostupné z WWW: <<http://www.mfa.gov.hu/NR/ronlyres/09524B2E-76D7-4DCC-ADF6-67D3E1A14FA7/0/InspiredByExperience.pdf>>.

MFA Hungary (2003d): *Hungarian Policy for International Development Cooperation (IDC)* [online]. Budapest, August. [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.mfa.gov.hu/kum/en/bal/Archivum/Archives/idc.htm>>.

MFA Hungary (2007e): *Report on the Hungarian International Development Cooperation Activities in 2007* [online]. [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.mfa.gov.hu/NR/ronlyres/B7A232DE-1A66-4E74-9D94-C3BDE3334D5D/0/besz2007EN.pdf>>.

MFA Poland (2005): *Ministry of Foreign Affairs* [online]. [cit. 2011-03-16]. Poland's Development Co-operation. Dostupné z WWW: <http://mfa.gov.pl/files/docs/develop_ang.pdf>.

MIHÁLIK, Ján (ed.) a kol. (2010) *Least but not Last?: Least Developed Countries in Official Development Assistance of Visegrad Four Countries*. Prague: People in Need, 29 s. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_292.pdf>.

MINCH, Kevin (2005) *International Debate Education Association* [online]. [cit. 2011-03-29]. Bilateral vs Multilateral Aid. Dostupné z WWW: <http://www.idebate.org/debatatabase/topic_details.php?topicID=392>.

MOLINA, Nuria; PEREIRA, Javier (2008) *No Time to Waist : European governments behind schedule on aid quantity and quality* [online]. CONCORD [cit. 2008-07-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.concordeurope.org/Files/media/extranetdocumentsENG/NavigationSecondaire/WorkingGroups/Aidwatch/Aidwatch2008/Light-Full-report.pdf>>.

MPO (2010): *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. [cit. 2011-04-03]. Plnění projektů programu Aid for Trade. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument77487.html>>.

MVRO (1998-2011) [online]. [cit. 2011-01-17]. Členovia. Dostupné z WWW: <<http://www.mvro.sk/sk/clenovia/riadni-clenovia>>.

MZV ČR (2007a): *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2011-03-07]. Transformace systému zahraniční rozvojové spolupráce ČR Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/obecne_informace_o_zrs_cr/transformace_systemu_zahranicni.html>.

MZV ČR (nedatováno b): *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2011-03-10]. Zahraniční rozvojová spolupráce. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/rozvoj>>.

MZV ČR (nedatováno c): *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2011-04-20]. Informace o Visegrádské skupině. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/visegrad/index.html>.

MZV SR (nedatováno a): *Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2011-03-14]. Rozvojová spolupráca. Dostupné z WWW: <http://www.foreign.gov.sk/sk/zahranicna__politika/oficialna_rozvojova_pomoc-rozvojova_spolupraca>.

MZV SR (2009b): *Strednodobá stratégia oficiálnej rozvojovej pomoci na roky 2009-2013* [online]. [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <[http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_1483395B26093959C125766500332756_SK/\\$File/strednodoba_strategia.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_1483395B26093959C125766500332756_SK/$File/strednodoba_strategia.pdf)>.

MZV SR (nedatováno c): *Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2011-03-15]. Programy a projekty. Dostupné z WWW: <http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ministerstvo&NCH=Y&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/main.nsf/%28vw_ByID%29/ID_2E15F96E0F61BF27C12576190042C439>.

ODA v číslach (nedatováno) [online]. [cit. 2010-12-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.foreign.gov.sk/App/WCM/main.nsf?Open>>

OECD (2005a): *Financing ICTs for Development - Efforts of DAC members* [online]. OECD [cit. 2011-01-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/41/45/34410597.pdf>>.

OECD (nedatováno b): *Organisation for Economic Co-operation and Development* [online]. [cit. 2011-01-27]. List of OECD Members countries. Dostupné z WWW: <http://www.oecd.org/document/58/0,3746,en_2649_201185_1889402_1_1_1_1,00.html>.

OECD (2005c): *Organisation for Economic Co-operation and Development* [online]. [cit. 2011-02-28]. The Paris Declaration on Aid Effectiveness and the Accra Agenda for Action. Dostupné z WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/30/63/43911948.pdf>>.

OECD (nedatováno d): *Organisation for Economic Co-operation and Development* [online]. [cit. 2011-03-24]. Development Co-operation Directorate (DCD-DAC). Dostupné z WWW: <http://www.oecd.org/document/56/0,3746,en_2649_33721_45367800_1_1_1_1,00.html>.

OECD (nedatováno e): *Organisation for Economic Co-operation and Development* [online]. [cit. 2011-03-28]. Untying aid: The right to choose. Dostupné z WWW: <http://www.oecd.org/document/50/0,3746,en_2649_33721_46345330_1_1_1_1,00.html>.

PARAGI, Beata (2010) *European Development Cooperation: In Between the Local and the Global*. Paul Hoebink. Amsterdam: Amsterdam University Press. Hungarian Development Policy, s. 195 -222.

PLAVCOVÁ, Dana; LEBEDA, Petr (2009) *Česká pomoc na rozcestí*. Zpráva neziskových nevládních organizací o zahraniční rozvojové spolupráci 2008-2009. Praha: FoRS. 37 s. Dostupné z WWW: <ceskapomoc.cz/download/priloha3-ceska_pomoc_na_rozcesti.pdf>.

PMRO (1998-2011): *Platforma mimovládnych rozvojových organizácií* [online]. [cit. 2011-04-17]. To act you have to know. Dostupné z WWW: <<http://www.mvro.sk/sk/projekty/aktualne-projekty/16-to-act-you-have-to-know>>.

Poland Special Review (2010): *OECD* [online]. [cit. 2011-02-25]. DAC Special Review od Poland. Dostupné z WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/58/43/45362587.pdf>>.

Polish Aid (2002-2005a): *Other Countries* [online]. [cit. 2011-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.polskapomoc.gov.pl/Other,Countries,194.html>>.

Polish Aid (2002-2005b): *Assistance in figures* [online]. [cit. 2010-12-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.polskapomoc.gov.pl/Assistance,in,Figures,184.html>>.

Polish Aid (2011c): *Polish Aid* [online]. [cit. 2011-02-09]. Poland's Development Co-operation Programme. Dostupné z WWW: <<http://www.polskapomoc.gov.pl/Development,cooperation,programme,1053.html>>.

Polish Aid (2010d): *Polish Aid* [online]. [cit. 2011-03-17]. Principles of the Act on development cooperation. Dostupné z WWW: <<http://www.polskapomoc.gov.pl/Principles,of,the,Act,on,development,co-operation,,990.html>>.

Polish Aid (2007e): *Polish Aid* [online]. [cit. 2011-03-17]. Development Co-operation Poland Annual Report 2006. Dostupné z WWW: <http://www.polishaid.gov.pl/files/dokumenty_publicacje/Polish%20Development%20Cooperation%202006.pdf>.

Polish Aid (2011f): *Polish Aid* [online]. [cit. 2011-03-29]. Act on Development Aid. Dostupné z WWW: <<http://www.polishaid.gov.pl/Act,on,Development,Aid,252.html>>.

Polish Aid (nedatováno g): *Polish Aid* [online]. nedatováno, 24.03.2011 [cit. 2011-03-30]. Multiannual development co-operation programme. Dostupné z WWW: <<http://www.polishaid.gov.pl/Multiannual,programme,181.html>>.

Polish Aid (nedatováno h): *Polish Aid* [online]. [cit. 2011-04-03]. Poland's Development Cooperation. Dostupné z WWW: <<http://www.polishaid.gov.pl/Poland%E2%80%99s,development,cooperation,182.html>>.

Polish Perspective (nedatováno): *A Look at the World Bank Group and the International Monetary Fund from a Polish Perspective* [online]. [cit. 2010-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.polishwashington.com/wbg-imf/index.htm>>.

Polska pomoc (2010): *Polska pomoc zagraniczna 2009* [online]. Warszawa: Grupa Zagranica. [cit. 2011-02-10]. Dostupné z WWW: <http://www.zagranica.org.pl/images/stories/PublikacjeGZ/monitoring/polska_pomoc_zagraniczna_2009.pdf>.

PUCHALSKA, Bogusia (2005) Polish Democracy in Transition. *Political Studies*. vol. 53, s. 816 - 832.

Programme of Polish foreign aid (2010) [online]. Warsaw: Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland [cit. 2011-02-10]. Dostupné z WWW: <http://www.polishaid.gov.pl/files/inne%20dokumenty%20PDF/POMOC%20ZAGRANICZNA%202010/Program%20PZ%202010/ang_program_pomocy_2010.pdf>.

PROCHÁZKA, Petr; SEDLÁČEK, Petr (2004) MMF po šedesáti letech. *Bankovníctví.ihned.cz* [online]. [cit. 2010-12-26]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/3-15216640-turbulenc%ED-900000_d-95>.

Rozvojovka (2007a): *Rozvojová pomoc před rokem 1989* [online]. [cit. 2010-05-18]. Dostupný z WWW: <<http://rozvojovka.cz/index.php?id=235>>.

Rozvojovka (2010b): *Rozvojovka* [online]. [cit. 2011-04-19]. "The poorest Countries – Do We Care? Visegrad 4 countries as re-emerging donors". Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_288.pdf>.

RUSNÁK, Urban; SZÉP, Attila; BRZICA, Daneš (2002) *Rozvojová pomoc a spolupráca*. Tatiana Lauková. 1. vyd. Bratislava: Slovenský inštitút medzinárodných štúdií, 152 s. ISBN 80-89106-01-3. Dostupný z WWW: <<http://www.sfpa.sk/sk/publikacie/monografie-a-zborniky/?rok=2002>>.

SLAY, Ben (2007) *Trialog* [online]. [cit. 2011-03-29]. The EU's "Emerging Donors": New players in development cooperation. Dostupné z WWW: <http://www.trialog.or.at/images/doku/ep_hearing_slay.pdf>.

Slovak Aid (2003a): *Strednodobá koncepcia oficiálnej rozvojovej pomoci na roky 2003-2008* [online]. [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <http://www.slovakaid.sk/uploads/2010/01/koncepcia_sk.pdf>.

Slovak Aid (2009b): *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci SR na rok 2009* [online]. [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.slovakaid.sk/wp-content/uploads/2009/05/NP-ODA-2009.pdf>>.

Slovak Aid (2010c): *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci SR na rok 2010* [online]. [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.slovakaid.sk/wp-content/uploads/2010/05/NP-ODA-2010.pdf>>.

Slovak Aid (2011d): *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci SR na rok 2011* [online]. [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.slovakaid.sk/wp-content/uploads/2011/02/NP-ODA-2011.pdf>>.

Slovak Aid (nedatováno e): *Slovak Aid* [online]. [cit. 2011-04-03]. Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2008. Dostupné z WWW: <<http://www.slovakaid.sk/?p=23>>.

Spravedlivé oddlužení (2008). Praha: Ekumenická akademie, 39 s.

STOJANOV, Robert, a kol (2007) *Rozvojovka* [online]. [cit. 2011-02-21]. Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/humanitarni-pomoc-a-rozvojova-spoluprace_228_2.htm>.

Strategy PDC (2003): *Strategy for Poland's Development Co-operation*. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland. Warsaw. Dostupný z WWW: <www.msz.gov.pl/docs/39/DCstrv2.doc>.

Střednědobý výhled financování (2003): *Rozvojovka* [online]. [cit. 2011-03-09]. Střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci do roku 2010. Dostupné z WWW: <www.rozvojovka.cz/download/pdf/czhelps_9.pdf>.

SZENT-IVÁNYI, Balázs; TÉTÉNYI, András (2008) Transition and Foreign Aid Policies in the Visegrád Countries: A Path Dependant Approach. *Transition Studies Review* [online]. 9 October 2008, Volume 15, Number 3, cit. [2011-01-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.springerlink.com/content/uk3016u373276010/>>.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Kateřina (2004) *CS Magazin* [online]. září 2004 [cit. 2011-04-05]. Tajemná klinika v Zambii. Dostupné z WWW: <<http://cs-magazin.com/index.php?a=a2004092124>>.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Kateřina (2006) Břímě bílého muže. *Lidové noviny*. 16.12.2006. Dostupný také z WWW: <<http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=221&region=&theme=16&start=3&idArt=428>>.

ŠIMEK, Robert (2010): RVHP: Východ sobě. *Profit* [online]. 17. prosince 2010, neudáno, [cit. 2011-01-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.profit.cz/clanek/rvhp-vychod-sobe.aspx>>.

TRIPATHI, Salil (2006): Microcredit won't make poverty history. *Guardian* [online]. 17 October 2006, [cit. 2011-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/business/2006/oct/17/businesscomment.internationalaidanddevelopment>>.

UN (2006a): *United Nations* [online]. [cit. 2011-01-20]. Members. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/en/members/#h>>.

UN (2010b): *Keeping the promise: a forward-looking review to promote an agreed action agenda to achieve the Millennium Development Goals by 2015* [online]. [s.l.] :

General Assembly, [cit. 2011-02-22]. Dostupné z WWW:

<http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/64/665>.

UN (2003c): *United Nations* [online]. [cit. 2011-02-24]. Monterrey Consensus on Financing for Development. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/esa/ffd/monterrey/MonterreyConsensus.pdf>>.

UNESCO (2001) [online]. [cit. 2011-04-06]. Definitions. Dostupné z WWW: <<http://www.unesco.org/education/educprog/lwf/doc/portfolio/definitions.htm>>.

UNICEF (2006) [online]. [cit. 2011-04-05]. Muhammad Yunus, microcredit pioneer and UNICEF partner, awarded Nobel Peace Prize. Dostupné z WWW: <http://www.unicef.org/infobycountry/bangladesh_36162.html>.

URBANOVÁ, Hana (2008) *Migrace online.cz* [online]. [cit. 2011-04-05]. Jak funguje systém zahraniční rozvojové spolupráce v České republice. Dostupné z WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/HUrbanova_JakfungujesystemrozvojovespolupracevCR_1.pdf>.

VÁRI, Sára (2007) *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. [cit. 2011-04-03]. Hungarian development policy goes forward. Dostupné z WWW: <<http://formin.finland.fi/Public/Print.aspx?contentid=104741&nodeid=15316&culture=en-US&contentlan=2>>.

VENCATO, Maria Francesca (2007): *The Development Policy of the CEECs: the EU Political Rationale between the Fight Against Poverty and the Near Abroad*, Unpublished PhD Thesis, Institute for International and European Policy (Leuven: Katholieke Universiteit Leuven).

VILIKOVSKA, Zuzana (2010) MDZ: 'We aim to push our shared interests within the EU'. *Visegrad Countries: Facing New Challenges* [online]. December 13, 2010, [cit. 2011-04-20]. Dostupný z WWW:

<<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=923>>.

Visegrad Four: Donor Coordination for Serbia (2009) Recommendation Brief prepared by Pontis Foundation. Dostupný z WWW: <www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/.../090930_V4Workshop_Brief.pdf>.

Visegrad Fund (2000-2011a): *Visegrad Fund* [online]. [cit. 2011-04-18]. Small Grants. Dostupné z WWW: <http://visegradfund.org/grants/small_grants/>.

Visegrad Fund (2000-2011b): *Visegrad Fund* [online]. [cit. 2011-04-18]. Visegrad+. Dostupné z WWW: <http://visegradfund.org/grants/visegrad_plus/>.

Visegrad Group (2006a) [online]. [cit. 2011-04-12]. Historie V4. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=1014>>.

Visegrad Group (2011b) [online]. [cit. 2011-04-17]. Bratislava Declaration. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=830&articleID=32697&cta g=articlelist&iid=1>>.

VYKOUKAL, Jan a kol (2003) *Visegrád: Možnosti a meze středoevropské spolupráce*. Praha: [s.n.], 369 s.

WAISOVÁ, Šárka a kol. (2005) *Ve stínu modernity: Perspektivy a problémy rozvoje*. Plzeň: Aleš Čeněk, [s.n.], 375 s. ISBN 8086898547.

World Bank (2008) [online]. [cit. 2011-01-29]. Hungary. Dostupné z WWW: <<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/HUNGARYEXTN/0,,contentMDK:20629263~menuPK:302088~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:302081,00.html>>.

Zagranica (2011): *Grupa Zagranica* [online]. [cit. 2011-01-14]. Dostupný z WWW: <http://www.zagranica.org.pl/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=9&Itemid=117&lang=pl-PL.utf8%2C+pl_PL.UT>.

Zákon o ODA (2007): *Slovak Aid* [online]. [cit. 2011-03-15]. Zákon o oficiálnej rozvojovej pomoci. Dostupné z WWW: <<http://www.slovakaid.sk/uploads/2007/12/Zakon617-2007-final.pdf>>.

Zákon o ZRS (2010): *Česká rozvojová agentura* [online]. [cit. 2011-03-10]. Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí. Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/editor/filestore/File/Zakon%20o%20ZRS%20151_2010.pdf>.

Zásady pro poskytování zahraniční pomoci (1995): *Vláda České republiky* [online]. [cit. 2011-03-08]. Usnesení vlády České republiky ze dne 15. března 1995 č. 153. Dostupné z WWW: <<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/7897B04C221A1F30C12571B6006BDB3E>>.

Zásady ZRS po vstupu ČR do EU (2004): *Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do EU* [online]. [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.czda.cz/rozvojova-spoluprace/rozvojova-spoluprace-cr-zrs.htm>>.

ZÍDEK, Petr (2006) *Československo a francouzská Afrika: 1948 -1968*. [s.n.], 247 s. ISBN 80-7277-305-4.

ZÍDEK, Petr; SIEBER, Karel (2007) *Československo a subsaharská Afrika v letech 1948 – 1989*. [s.n.], 322 s. ISBN 80-86506-58-4.

8. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Seznam členských organizací polské platformy Grupa Zagranica

African Missions Association, Charity & Volunteering Centre „SOLIDARNI“

Angelus Silesius House

ARTOS Christian Culture Foundation

Association of Economic Consultants Pro-Akademia

Association of Educators

Borussia Cultural Community Association

Caritas Poland

Casimir Pulaski Foundation

Center of International Relations

Civil Society Development Foundation

College of Eastern Europe

Democratic Society EAST Foundation

East European Democratic Center

Education for Democracy Foundation

Educational Society of Malopolska

European Meeting Centre – Nowy Staw Foundation

Foundation Center for Citizenship Education

Foundation for Helping Children „Scream“

Foundation for Lubelskie Development

Foundation in Support of Local Democracy

Gdansk Foundation for Education

Happy Childhood Foundation

Helsinki Foundation for Human Rights

Institute for Strategic Studies

Institute of Public Affairs

International Initiatives Bureau

Krzyżowa Foundation for Mutual Understanding in Europe

Network of East-West Women (NEWW)

One World Association

One World Association
Partners Poland Foundation
Pedro Arrupe Leaders and Tutors Training Centre
Polish Forum of Young Diplomats
Polish Green Network
Polish Humanitarian Organisation
Polish Medical Mission
Polish Robert Schuman Foundation
Polish-American Freedom Foundation
Polish-Czech-Slovak Solidarity Foundation
Polish-Ukrainian Cooperation Foundation PAUCI
Salesian Missionary Voluntary Service – YOUTH FOR THE WORLD
School for Leaders Association
Semper Polonia Foundation
St. Maximilian M. Kolbe's House for Reconciliation and Meeting
Stefan Batory Foundation
Villa Decius Association
Wspólnota Polska Association

(zdroj: Zagranica, 2011)

Příloha č. 2: Seznam členských organizací české platformy FoRS

ADRA, o.s.

ARPOK – Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, o.p.s.

Arcidiecézní charita Praha

ARS - Asociace pro rozvojovou spolupráci, o. s.

Asociace pro Fair Trade, z.s.p.o.

Centrum narovinu, o.s.

Centrum ProEquality při Otevřené společnosti, o.p.s.

Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU)

Člověk v tísni, o. p. s.

Development Worldwide, o.s.
EDUCON, o.s.
Ekumenická akademie Praha, o.s.
Humanistické centrum Dialog, o.s.
Humanitas Afrika, o.s.
Charita Česká republika
INEX - Sdružení dobrovolných aktivit (INEX - SDA), o.s.
International Gender Policy Network (IGPN)
LL - Likvidace Lepry, o.s.
MAHA – Management and Administration for Health Activities, o.s.
Multikulturní centrum Praha
Nadační fond Mikrofinance
Občanské sdružení M.O.S.T.
Organizace pro pomoc uprchlíkům, o.s.
Pražský institut pro globální politiku – Globopolis, o.p.s.
Salesiánská asociace Dona Boska, o.s. (SADBA)
Sdružení podané ruce, o.s.
Sdružení pro integraci a migraci, o.s.
Siriri, o.p.s.
SOZE - Sdružení občanů zabývajících se emigranty, o. s.
Společnost pro Fair Trade, o.s.
Sue Ryder International CZ, o.p.s.
Světlo pro svět – Light for the World, o.s.
Univerzita Palackého v Olomouci
Ústav mezinárodních vztahů (ÚMV), v.v.i.
Volonté Czech, o.p.s.
Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů
Wontanara, o.s.

(zdroj: FORS, 2011a)

Příloha č. 3: Seznam členských organizací slovenské platformy MVRO

ADRA – Adventistická agentura pro pomoc a rozvoj

Centrum environmentální a etické výchovy Živica

Centrum pro evropskou politiku

Člověk v ohrožení

eRko – Hnutí křesťanských společenství dětí

Evangelická diakonie ECAV na Slovensku

Fair Trade Slovakia

Habitat for Humanity – Europe and Central Asia

Institut mezinárodní spolupráce „Síla rozvoje“

Magna Děti v nouzi

Nadace Integra

Nadace Pontis

NISPAcee

PDCS (Partners for Democratic Change Slovakia)

Savio

Slovenská humanitní rada

Slovenská katolická charita

Slovenská společnost pro zahraniční politiku

Slovensko-jihoafriká společnost

Slovenský Červený kříž

Slovenský výbor pro UNICEF

Tabita

Sdružení Albert pro podporu Fakulty zdravotnictví a sociální práce Trnavské univerzity
v Trnavě

(zdroj: MVRO, 1998 – 2011)

Příloha č. 4: Seznam členských organizací maďarské platformy HAND

Artemisszio Foundation

Anthropolis Anthropological Public Benefit Association

Astarte Foundation – Women Worldwide

BOCS Foundation

Caritas Hungarica

Civil Society Development Foundation (CSDF)

Foundation For Africa

Foundation for Development od Democratic Right (DemNet)

Hungarian Interchurch Aid

Hungarian Volunteersending Foundation

Nótárs Public Benefit Association

UNICEF Hungarian Committee

(zdroj: HAND, 2011)